

LUONNOS 1.3.2017

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ydinenergilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ydinenergilakia. Esityksen tarkoituksena on saattaa ydinenergilaki vastaamaan ydinturvallisuudesta annetun direktiivin täydennyksen, säteilysuojeludirektiivin sekä ydinjätehuoltoa koskevan direktiivin vaatimuksia. Esityksessä ydinenergilakia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi käytöstä poistamisen sääntelyyn liittyen, jätehuoltovelvollisuuden määritelmän osalta, turvajärjestelysäännösten tarkentamiseksi sekä painelaitteita koskevien säännösten päivittämiseksi.

Esityksessä ehdotetaan ydinenergilakiin lisättäväksi ydinlaitosten käytöstä poistamisen lupaa koskevat säännökset, jotka luovat oikeudelliset puitteet tulevaisuudessa tapahtuvan käytöstä poistamisen lupamenettelyn toteuttamiselle. Voimassa olevaan lakiin ei sisälly sääntelyä ydinlaitoksen käytöstä poistamisen luvan osalta. Esityksessä ehdotetaan myös, että ydinenergilain ydinjätehuoltoa koskevia määritelmiä täsmennettäisiin siten, että jätehuoltovelvollisen alkamisajankohta kirjataan lakiin. Esityksessä ehdotetaan lisäksi turvajärjestelyjä koskevien säännösten täsmenämistä, sekä painelaitteita koskevan sääntelyn päivittämistä muuttuneen painelaitelain vuoksi.

Ydinlaitosten ydinturvallisuudesta annetun direktiivin edellyttämänä esityksessä lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvästä itse- ja vertaisarvioinnista sekä niiden toteuttamisesta, ydinjätehuoltoa koskevan direktiivin tarkoittaman kansallisen ydinjätehuollon ohjelman laatimisesta ja seurannasta, luvanhaltijan tietojenanto-velvollisuudesta sekä lupaviranomaisen toteuttamasta kuulemisesta lupavaiheessa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan eräitä täsmennyksiä ydinlaitosten ydinturvallisuuteen liittyviin luvanhaltijan velvollisuuksia koskeviin säännöksiin. Turvajärjestelysäännösten muutosten vuoksi ehdotuksessa esitetään muutosta myös rikoslain 17 luvun 6 §:n siten, että järjestystä ylläpitävän henkilön määritelmään lisättäisiin ydinlaitoksen turvahenkilö.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi tehtävän eräitä säädösteknisiä täsmennyksiä ja korjauksia ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevaan 7 lukuun sekä tutkimustoiminnan rahoittamista koskevaan 7 a lukuun.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2018.

Sisällys

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	1
1. Johdanto	1
2. Nykytila.....	2
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	2
2.2. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	3
2.3. Nykytilan arviointi	5
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	17
3.1. Tavoitteet.....	17
3.2. Keskeiset ehdotukset	18
4. Esityksen vaikutukset - Vaikutusten arviointi	20
5. Asian valmistelu.....	26
5.1. Valmisteluvaiheet ja –aineisto	26
5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	27
6. Riippuvuus muista esityksistä.....	27
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	28
1 Ydinenergialaki.....	28
2 Rikoslaki	67
3 Voimaantulo.....	67
4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	67
LAKIEHDOTUKSET	69
Laki ydinenergialain muuttamisesta.....	69
RINNAKKAISTEKSTI	91
Laki rikoslain muuttamisesta	124

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Ydinenergia-alan viimeaikainen kansainvälinen ja eurooppalainen kehitys korostaa ydinturvallisuuden merkitystä energiantuotantomuodon sääntelyssä. Ydinenergian käyttöön liittyy erityinen turvallisuuskulma, joka on energiantuotantomuodolle ainutlaatuinen. Japanin Fukushiman ydinvoimalassa 11. maaliskuuta 2011 tapahtuneen voimakkaan maanjäristyksen seurauksena ydinlaitoksella menetettiin sähkö ja jäähdytysjärjestelmän toiminta lakkasi. Fukushiman ydinvoimalaonnettomuus luokiteltiin ympäristöön leviävän radioaktiivisen säteilyn johdosta vakavimpaan eli INES 7 -luokkaan 12.4.2011.

Euroopan unionin puitteissa on säädetty Euroopan neuvoston direktiivi ydinturvallisuutta koskevan kehyksen vahvistamisesta, jota on päivitetty Fukushiman ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen vuonna 2014. Direktiivin tavoitteena on saattaa Euroopan ydinturvallisuuskehys yhdenmukaiseksi sekä saattaa voimaan korkeat turvallisuusstandardit kaikissa jäsenvaltioissa.

Suomessa ydinturvallisuus on korkealla tasolla, ja turvallisuutta koskevat keskeisistä periaatteista on säädetty ydinenergiain (990/1987). Ydinturvallisuusdirektiivin täydennyksen johdosta nyt käsillä olevassa esityksessä eräitä lain säännöksiä on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi täydentää. Ydinturvallisuusdirektiivin lisäksi Euratomin puitteissa on annettu direktiivi yhteisön kehyksen perustamisesta vastuullista ydinjätehuoltoa varten. Ydinjätedirektiivin tarkastelussa on noussut esiin eräitä täydennystarpeita voimassa olevassa laissa, jotka on otettu huomioon käsillä olevaa esitystä valmisteltaessa. Säteilysuojeludirektiivi saatetaan kansallisesti voimaan pääosin säteilylain kokonaisuudistuksen puitteissa, joka on nyt käsillä olevaa ehdotusta kirjoittaessa vireillä. Eräät säteilysuojeluun liittyvät vaatimukset direktiivissä edellyttävät kuitenkin sääntelyä myös ydinenergiain puolella.

Nyt ehdotettavilla muutoksilla laki saatettaisiin vastaamaan näiden Euratomin puitteissa säädettyjen direktiivien vaatimuksia. Näiden lisäksi ehdotuksessa esitetään selkeytettäväksi ja täydennettäväksi lakia ydinlaitosten käytöstä poistamiseen sekä jätehuoltovelvollisen käsitteeseen liittyvien kysymysten osalta. Suomessa syksyllä 2012 tehdyssä Kansainvälisen atomienergiajärjestö IAEA:n (jäljempänä 'IAEA') kansallista ydin- ja säteilyturvallisuusvalvonnan infrastruktuuria koskevassa Integrated Regulatory Review Service –tarkastuksessa ('IRRS-arviointi') todettiin muun ohella, että Suomen sääntelyssä tulisi ottaa huomioon käytöstä poistaminen myös

lupajärjestelmän kannalta. Esityksessä ehdotetaan lakiin säädettäväksi uusi lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen.

Samalla lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä täsmennyksiä ja päivityksiä turvajärjestelyjä sekä painelaitteita koskeviin säännöksiin, johtuen sektorilainsäädännön muutoksista sekä päivityksistä. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä säädösteknisiä päivityksiä.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Voimassa oleva ydinenergialaki on vuodelta 1988. Lakia on sovellettu sen voimaantulosta alkaen ydinenergian käyttöön, ja lain keskeisimmät periaatteet ovat säilyneet muuttumattomina koko sen voimassaoloajan. Ydinenergialakia on kuitenkin muutettu sen voimassaolon aikana useita kertoja, ja ydinenergian käyttöä koskevaa sääntelykokonaisuutta on kehitetty jatkuvasti lähes 30 vuoden ajan. Ydinenergialaki on muutosten jälkeen saatettu vastaamaan perustuslakia sekä muuttunutta turvallisuus- ja sääntely-ympäristöä. Ydinenergian käytön sääntelykehys on ajan kuluessa kehittynyt nykyiseen muotoonsa ja on pitkän kehitystyön tulos. Muutoksia on tehty useita, mutta toimialalle tyypillinen jatkuvan parantamisen periaate käy ilmi myös toimialan lainsäädännöstä.

Ydinenergialaki sisältää ydinenergian käyttöön liittyvät yleiset periaatteet, säännökset ydinenergian käytön turvallisuudesta, ydinjätehuollon toteuttamisesta, ydinenergian käytön luvanvaraisuudesta, valvonnasta sekä toimivaltaisista viranomaisista. Ydinenergian käyttö on kielletty ilman ydinenergialain mukaista lupaa. Lakia tarkentavat säännökset on annettu ydinenergia-asetuksella (161/1988).

Ydinenergia-asetuksessa säädetään ydinenergialakiin liittyvistä menettelytavoista, kuten lupien hakemisesta ja käsittelystä, ydinjätehuollon suunnittelussa sekä varautumisessa noudatettavista menettelyistä sekä ydinenergian käyttöä valvoville viranomaisille ilmoitettavista tiedoista. Ydinenergia-asetuksessa on lisäksi ydinenergialain soveltamisen kannalta keskeiset tekniset määrittelyt ja rajaukset sekä lakia tarkentavat säännökset.

Ydinenergialakia uudistettiin laajasti vuonna 2008 lainmuutoksella 342/2008, jolloin lain valtuussäännökset muutettiin perustuslain mukaisiksi. Samalla lakiin nostettiin alemmantasoisista säädöksistä eräitä perustuslain mukaan lailla säädettäviä asioita koskien ydinturvallisuutta ja luvanhaltijoiden velvollisuuksia. Lailla 342/2008 ydinenergialakiin lisättiin myös voimakeinojen käyttöä koskevat säännökset, jotka

koskevat ydinenergian käytön turvaamista lainvastaiselta toiminnalta. Lisäksi lailla 342/2008 ydinenergialakiin lisättiin käytöstä poistamista koskevaa sääntelyä.

Vuonna 2011 ydinenergialakia muutettiin ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamisesta annetun neuvoston direktiivin 2009/71/Euratom vaatimusten täytäntöönpanemiseksi kansalliseen lainsäädäntöön (jäljempänä 'alkuperäinen ydinturvallisuudirektiivi'). Samana vuonna ydinenergialakia muutettiin kaivoslain muuttamisen vuoksi lailla 622/2011. Vuonna 2012 ydinenergialakia muutettiin koskien Säteilyturvakeskuksen valvontaoikeuksia koskevia säännöksiä, lisättiin tarkastus- ja testauslaitosten sekä päteväntielinten hyväksyntää ja toimivaltuuksia koskevia säännöksiä sekä muutettiin säännöstä, joka koskee ydinlaitosten ydinturvallisuustutkimusrahoitukseen maksamaa ydinturvallisuusmaksua. Vuonna 2013 ydinenergialakia muutettiin yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullista ja turvallista huoltoa varten annetun neuvoston direktiivin 2011/70/Euratom (jäljempänä 'ydinjätedirektiivi') vaatimusten saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Vuonna 2015 ydinenergialakia muutettiin lailla 676/2015 mm. siten, että ydinenergielain 7 q §:n nojalla yleisten turvallisuusmääräysten antovalta siirrettiin 1.1.2016 lukien Säteilyturvakeskukselle. Samalla valtioneuvoston asetukset ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta (717/2013), ydinenergian käytön turvajärjestelyistä (734/2008), ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyistä (716/2013) ja ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuudesta (736/2008) kumoutuivat. Näistä säädetään nykyisin Säteilyturvakeskuksen määräyksissä. Lailla 676/2015 ydinenergielain 53 a §:n mukaisia maksuja korotettiin lisäksi määrääjäksi.

2.2. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Euroopan Unioni

EU ja Euratom ovat aktivoituneet ydinturvallisuuden alalla Fukushimaa vuonna 2011 tapahtuneen ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen. Alkuperäinen ydinturvallisuudirektiivi 2009/71/Euratom loi perustan yhteisötason sääntelylle ydinturvallisuuden alalla. Fukushiman ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen päätettiin niin sanottujen stressitestien toteuttamisesta koko EU:ssa. Neuvosto antoi Euroopan komissiolle lisäksi tehtäväksi arvioida olemassa oleva ydinlaitosten lainsäädäntökehys EU:ssa, sekä ehdottaa sääntelyyn mahdollisesti tarvittavia parannuksia.

Euroopan Neuvosto korosti ydinturvallisuuden merkitystä EU:ssa ja muualla maailmassa, ja totesi, että kaikkien EU:n alueella sijaitsevien ydinlaitosten turvallisuus

tulisi arvioida perustuen kattavaan ja läpinäkyvään riski- ja turvallisuusarvioon, ja että ydinturvallisuuden tulee perustua vahvaan ja yhtenäiseen ydinturvallisuuskehykseen.

Alkuperäistä ydinturvallisuusdirektiiviä on tämän kehityskulun seurauksena muutettu direktiivillä 2014/87/Euratom. Ydinturvallisuusdirektiivin täydennystä valmisteltiin Euratomin puitteissa vuosina 2013—2014 ja se hyväksyttiin kesällä 2014. Ydinturvallisuusdirektiivin täydennyksessä täsmennetään ydinturvallisuutta koskevia vaatimuksia mm. ydinturvallisuuden arvioinnin, onnettomuuksien ehkäisemisen ensisijaisen tavoitteen sekä vertaisarviointien osalta.

Ydinturvallisuusdirektiivin lisäksi Euratomin puitteissa on viime vuosina annettu neuvoston direktiivi 2013/59/Euratom turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuilta vaaroilta suojelemiseksi (jäljempänä 'säteilysuojeludirektiivi') sekä ydinjätedirektiivi, joilla myös eräitä kansainvälisten yleissopimusten velvoitteita on tuotu osaksi Euratomin sääntelyä. Lisäksi direktiiveillä on tehty eräistä kansainvälisiin sopimuksiin liittyvistä suosituksista EU:n jäsenvaltiota oikeudellisesti sitovia.

Ydinturvallisuusdirektiivin täydennyksen täytäntöönpano muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa on käynnissä. Euroopan komissio on järjestänyt direktiivin täytäntöönpanoa koskevia kyselyjä sekä työpajoja syksyllä 2015 sekä keväällä 2017. Hallituksen esitystä voidaan täydentää soveltuvin osin kevään 2017 työpajan jälkeen.

Euratomin puitteissa annettujen direktiivien ja asetusten lisäksi ydinenergia-alaan voivat soveltua myös muu Euroopan unionin lainsäädäntö, joka on Euroopan unionin perussopimusten alaista. Esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointia koskeva direktiivi koskee myös ydinlaitoksia, ja sitä koskevaa sääntelyä sovelletaan myös ydinlaitoksiin.

Kansainvälinen oikeus

Ydinenergian käyttöä ja valvontaa koskevat useat kansainväliset sopimukset, joita on solmittu erityisesti kansainvälisen atomienergiajärjestö IAEA:n puitteissa. Näistä keskeisiä ovat vuonna 1996 voimaan tulleet ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus (Convention on Nuclear Safety, INFCIRC/449, jäljempänä 'ydinturvallisuuskonventio') ja vuonna 2001 voimaan tullut käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisten jätteiden huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus (Joint Convention on the Safety of the Spent Fuel Management and on the Safety of Radioactive Waste Management, INFCIRC/546, jäljempänä 'ydinjätekonventio').

Fukushiman onnettomuuden seurauksena myös IAEA:n vaatimukset viranomaistoiminnalle ovat uudistettavina ja kansainvälisen ydinturvallisuuskonvention uudistamistyö on lisäksi meneillään.

Kansainvälinen atomienergiajärjestö IAEA suorittaa valtioiden pyynnöstä IRRS-vertaisarviointeja (Integrated regulatory review service), joiden tarkoituksena on edistää kansallisen ydin- ja säteilyturvallisuusvalvonnan infrastruktuurin tehokkuutta. Arviointityötä tekee IAEA:n kokoama ryhmä, jossa työskentelee kokeneita ydin- ja säteilyturvallisuusasiantuntijoita. He tarkastelevat viranomaistyötä ja teknisiä sekä poliittisia tekijöitä verraten niitä IAEA:n asettamiin turvallisuusstandardeihin sekä muualla todettuihin hyviin käytäntöihin. IRRS-arvioinnissa lopputuloksena on IRRS-raportti, jossa esitetään arvioinnin kohteena olevalle valtiolle suosituksia ja ehdotuksia tarkastuksen aikana esille nousseista huomioista.

Varsinainen IRRS-arvointi pidettiin Suomessa 15.–26. lokakuuta 2012. Vuonna 2015 arvioitsijat suorittivat IRRS Follow up -mission 9.–16. kesäkuuta. Sen aikana tarkasteltiin Suomelle aiemmin annettujen suositusten ja ehdotusten toteutumista.

Ruotsi

Muiden ydinenergiaa käyttävien maiden sääntelyä on tarkasteltu lainvalmistelun yhteydessä käsiteltävien merkittävimpien asiakysymysten osalta. Ruotsissa on käyty vuosina 2014-2016 keskustelua ydinvoiman tulevaisuudesta osana maan energiasekoitusta. Ruotsissa on samaa ikäluokkaa olevia ydinlaitoksia kuin Suomessa, ja ydinlaitosten käytön kysymysten lisäksi Ruotsissa on tarkasteltu viime vuosina ydinjätteiden maaperäloppusijoitusta sekä ydinlaitosten käytöstä poistoa.

Ruotsissa ydinlaitoksen käytöstä poistamisessa keskeinen rooli on turvallisuusviranomaisella (ruots. Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM). Turvallisuusviranomaisen asettaa säännöt ja reunaehdot sille, kuinka käytöstä poistaminen tulee suunnitella ja toteuttaa. Käytöstä poistaminen Ruotsin mallissa sisältää toiminnot ydinlaitoksen käytön lopettamisesta (sulkemisesta) siihen asti että laitosaluetta voidaan käyttää uusiin käyttötarkoituksiin. Suunnittelu ja toteuttaminen vievät useita vuosia, ja turvallisuusviranomaisen valvoo koko prosessia.

Täydennetään ajankohtainen tilanne keväällä 2017.

2.3. Nykytilan arviointi

Ydinenergi laki on merkittävä sääntelykehikko, jolla on ohjaava merkitys ydinenergian käytössä sekä investoinneissa. Ydinenergi laki on aikoinaan laadittu

teknologianeutraaliksi ja periaatteiltaan kattavaksi laiksi, ja tästä syystä sen perusrakenne on edelleen toimiva myös uusien ydinturvallisuutta sekä ympäristönsuojelua koskevien vaatimusten ollessa käsillä. Ydinenergialakia on muutettu sen voimassaoloaikana useita kertoja. Osa muutoksista, kuten mm. vuonna 2008 tehty muutos, on ollut suurempia, mutta osa muutoksista on ollut luonteeltaan teknisiä täsmennyksiä esimerkiksi direktiivien vaatimuksista johtuen. Muutoksilla on vuosien varrella ajantasaistettu ja täydennetty lakia, ja monet muutoksista liittyvät Euratomin sekä alan kansainvälisen sääntelyn kehittämiseen.

Lainmuutoksella 342/2008 ydinenergialakia tarkasteltiin erityisesti perustuslain vaatimusten näkökulmasta. Tuolloin tehdyn lainmuutoksella ydinenergialakia muutettiin vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Tuolloin tarkasteltiin myös säädöstasoa sekä säädöstason perustuslain mukaisuutta, ja nostettiin eräitä vaatimuksia lain tasolle perustuslain edellyttämän mukaisesti. Uusia vaatimuksia ei asetettu, vaan alemmista säädöksistä nostettiin vaatimukset lain tasolle perustuslain edellyttämän mukaisesti.

Eduskunta on edellyttänyt lausumassaan (EK 43/2014), että hallitus ryhtyy selvittämään ydinenergiain uudistamistarpeita. Valtioneuvosto on selvittänyt kokonaisuudistustarpeita vuodesta 2014 alkaen ja myös tätä ennen 2000-luvulta alkaen eri yhteyksissä. Muutostarpeita on selvitetty myös nyt laajemmin, vaikka tarkastelun perusteella kaikista asioista ei otettu mukaan ehdotuksia käsillä olevaan hallituksen esitykseen. Valmistelussa on hyödynnetty alan osaamista ja kuulu sidosryhmiä ydinenergiain muutostarpeista.

Perusteiltaan laki on edelleen toimiva, ja valmistelun yhteydessä on arvioitu lain muutostarpeita myös tulevat tarpeet ja teknologian kehitys huomioiden. Valmisteluaineisto on tulevaisuudessa hyödynnettävissä. Valmistelussa tunnistetut lopulliset muutostarpeet ovat sellaisia, jotka selkeyttävät oikeustilaa ja jotka toteuttamalla vältetään jatkossa epäselvät tulkintatilanteet mutta samalla taataan velvoitteiden hoito kestäväällä ja perustellulla tavalla. Samassa yhteydessä säädösteknisiä asioita on käyty läpi, ja tehty mm. kattava vastaavuusanalyysi keskeisten direktiivien sekä muun asiaan liittyvän sääntelyn kannalta.

Ydinenergiainsäädäntö on käytännössä osoittautunut toimivaksi kokonaisuudeksi, eikä siinä ydinenergian käytön ja sen turvallisuuden tehokkaan valvonnan kannalta katsoen ole merkittäviä sisällöllisiä puutteita. Olennaisimmat puutteet liittyivät vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslain asettamiin normisystemaattisiin vaatimuksiin, jotka otettiin huomioon ja muutettiin perustuslain mukaisiksi ydinenergiain muutoksella 342/2008.

Turvallisuus

Turvallisuus on voimassa olevan ydinenergialain keskeinen periaate. Voimassa olevan lain 2 luvussa säädetään lain yleisistä periaatteista, ja 6 §:ssä säädetään, että ydinenergian käytön on oltava turvallista eikä siitä saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Turvallisuutta koskevat vaatimukset sisältyvät lain 2 a lukuun, joka lisättiin lainmuutoksella 348/2008.

Ydinturvallisuutta koskevia ydinenergialain säännöksiä tarkentavat Säteilyturvakeskuksen toimittamat ja julkaisemat yksityiskohtaiset turvallisuusnormit. Nämä ydinvoimalaitosohjeina (YVL -ohjeet) tunnetuiksi tulleet tekniset säännöt ovat keskeinen osa ydinturvallisuuden tehokasta toteuttamista, sillä niissä esitetään yksityiskohtaiset vaatimukset kaikille ydinenergian käytön turvallisuuden kannalta merkittävälle osa-alueille. YVL-ohjeet sisältävät ydinenergialain mukaisen turvallisuustason toteuttamista koskevat yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset, joita luvanhaltijoiden ja toimijoiden tulee noudattaa.

Vuonna 2015 lakiin tehtiin eräitä valvontaviranomaisen riippumattomuutta koskevia muutoksia, joilla mm. yleisten turvallisuusmääräysten antovalta siirrettiin 1.1.2016 lukien Säteilyturvakeskukselle. YVL-ohjeiden ohella STUK on antanut lain 676/2015 voimaantulon jälkeen tarkempia, yleisiä turvallisuusmääräyksiä STUK määräyksinä ydinenergialain 7 q §:n nojalla. Määräykset koskevat ydinenergialain 2 a luvussa säädettyjen periaatteiden ja vaatimusten teknisluonteisia yksityiskohtia. Muutoksella edistettiin Säteilyturvakeskuksen riippumatonta ja itsenäistä asemaa turvallisuutta valvovana viranomaisena. Samassa yhteydessä aikaisemmat valtioneuvoston asetukset ydinenergian käytön turvallisuudesta, turvajärjestelyistä ja valmiusjärjestelyistä sekä ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuudesta, kumottiin.

Kansainvälisellä tasolla on luotu yhteiset turvallisuusperiaatteet ja standardit, jotka koskevat ydinturvallisuutta. IAEA on keskeinen kansainvälinen organisaatio, jonka kautta turvallisuusperiaatteet on asetettu. Keskeisimmät asiakirjat, jotka koskevat ydinturvallisuutta ovat IAEA:n turvallisuusstandardit sekä kansainväliset yleissopimukset. IAEA:n turvallisuusstandardit vastaavat kansainvälistä yhteisymmärrystä siitä, mitä tarkoitetaan korkean tason turvallisuudella väestön ja ympäristön suojelemiseksi haitalliselta ionisoivalta säteilyltä. Instrumentit ovat kuitenkin kansainvälisen oikeuden alaisia, ja kansainvälisoikeudellisesti turvallisuusstandardit ovat suosituksia. Kansainväliset yleissopimukset ovat sitovia, mutta niihin ei liity toimeenpanon valvontaa eikä täytäntöönpanon toimenpiteitä. Esimerkiksi ydinturvallisuuskonventio ei mahdollista sitä mahdollisesti rikkovalle osapuolelle sanktionmääräämismahdollisuutta tai muita pakottavia toimenpiteitä.

Suomi on saattanut kansallisen sääntelyn vastaamaan IAEA:n turvallisuusvaatimuksia. Kansainväliset velvoitteet on saatettu osaksi kansallista

lainsäädäntöä voimaansaattamislaeilla. Turvallisuusvaatimukset vaikuttavat kansallisessa sääntelyssä lisäksi ennen kaikkea Säteilyturvakeskuksen asettamiin alemmantasoisiiin säädöksiin, kuten STUK:n määräyksiin sekä voimassa olevan lain 7 r §:n nojalla annettuihin yksityiskohtaisiin turvallisuusvaatimuksiin, jotka STUK asettaa YVL-ohjeissa.

Osallistumisoikeudet

Voimassa olevan lain 13 §:ssä säädetään yleisestä kuulemisesta periaatepäätösvaiheessa. Lupamenettelyistä säädetään 5 luvussa, ja lupavaiheen menettelyistä tarkemmin ydinenergia-asetuksessa. Lupahakemuksen käsittelemisestä säädetään voimassa olevan lain 23 §:ssä. Lupahakemuksesta tulee 23 §:n mukaan pyytää Säteilyturvakeskuksen ja ympäristöministeriön lausunto, jollei se ole toiminnan luonteen vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Lisäksi ydinenergia-asetuksessa on säädetty tarkemmin tahoista, joilta lupahakemuksesta tulee pyytää lausunto. Lupavaiheen kuulemiseen on työ- ja elinkeinoministeriössä sovellettu lisäksi hallintolain (434/2003) säännöksiä.

Tarkemmat yksityiskohtaiset säännökset yleisestä kuulemisesta sekä ministeriön ilmoitusvelvollisuudesta, joka koskee ydinlaitoshankkeen vireilläoloa, sisältyvät ydinenergia-asetuksen 27, 28 sekä 29 §:iin.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskeva lainsäädäntö (laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 468/1994 ja valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 713/2008) soveltuu myös ydinlaitoshankkeisiin. YVA-lainsäädäntö sisältää säännökset yleisön osallistumismahdollisuuksista YVA-menettelyssä, jotka kattavat myös ydinlaitoshankkeet. Lisäksi ydinenergialain mukainen ydinenergian käyttö edellyttää ydinenergialain mukaisten lupien lisäksi muitakin lupia, joista säädetään sektorilaeissa, jotka sisältävät sääntelyä muutoksenhausta.

Valitusoikeuksien osalta lakia on muutettu lailla 769/2004 Århusin yleissopimuksen velvoitteiden voimaantulon vuoksi. Lakiin lisättiin tuolloin valitusoikeutta koskeva 75 a § sekä rakentamislupapäätöksen tiedoksianto koskeva 25 a §.

Valituslupa ja oikaisuvaatimus

Voimassa olevan ydinenergialain 75 § sisältää säännökset muutoksenhausta lain mukaan annettuihin päätöksiin. Lakiin lisättiin Århusin yleissopimuksesta johtuen uusi 75 a § lailla 769/2004. Pykälässä säädetään oikeus tietyille yhdistyksille valittaa

lain tarkoittamasta rakentamisluvasta sen lisäksi, mitä yleisestä muutoksenhakuoikeudesta on säädetty.

Voimassa olevan lain 75 §:ä muutettiin lailla 1019/2015. Hallintolainkäyttölakiin (586/1996) tehdyn muutoksen johdosta ministeriön päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen aikaisemman korkeimman hallinto-oikeuden sijaan. Pykälän 4 momentissa säädetään myös muutoksenhausta tarkastuslaitoksen päätökseen, joissa on kysymys turvallisuuden kannalta vähemmän vaativien ydinteknisten painelaitteiden tarkastuksista. Näissä asioissa on käytössä oikaisuvaatimusmenettely. Lakiin lisättiin valituslupamenettely tarkastuslaitoksen päätöksistä valitettaessa hallinto-oikeudesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. 4 momentin mukaan näihin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Ydinenergiain mukaiset lupa-asiat ja lain mukaan tehtävät päätökset selvitetään ensi vaiheen hallintomenettelyssä perusteellisesti, eivätkä ne ole massapäätöksiä, koska hakemuksia on suhteellisen harvoin. Lisäksi niihin liittyy vaativaa harkintaa ja ne ovat yleiseltä merkitykseltään suuria asioita. Oikaisuvaatimuksen tai valitusluvan tuominen menettelyyn uudessa laajuudessa ei ole katsottu perustelluksi.

Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen

Ydinvoimaa on käytetty Suomessa 70-luvun lopulta alkaen. Kaupallinen sähköntuotanto alkoi Teollisuuden Voima Oyj:n Olkiluoto 1- laitoksella vuonna 1978 ja Olkiluoto 2- laitoksella vuonna 1980. Nykyisen Fortum Power and Heat Oy:n Loviisa 1- laitoksen kaupallinen sähköntuotanto alkoi vuonna 1977. Loviisa 1- laitoksen ydinenergiain mukainen käyttöluva on voimassa vuoden 2027 loppuun saakka. Loviisa 2- laitoksen kaupallinen sähköntuotanto alkoi vuonna 1981 ja laitoksen käyttöluva on voimassa vuoden 2030 loppuun saakka. Lisäksi Suomessa on yksi tutkimusreaktori, jonka omistaa nykyään Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy. Tutkimusreaktori on käynnistynyt vuonna 1962 ja sammutettu vuonna 2015.

Suomessa ei ole toistaiseksi poistettu käytöstä ydinlaitoksia. Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen on energiamuodon erityispiirre, sillä ydinlaitoksen poistaminen käytöstä tulee suunnitella huolella ja aikaisessa vaiheessa. Lisäksi käytöstä poistamiseen liittyy erityinen energiamuotoon liittyvä turvallisuusnäkökulma. Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen on kokonaisuutena iso, vaiheittainen prosessi.

Voimassa olevaan ydinenergiain lakiin sisältyvä ydinlaitoksia koskeva lupajärjestelmä sisältää kolme vaihetta: periaatepäätöksen (14 §), rakentamisluvan (18 ja 19 §) sekä käyttöluvan (20 §). Voimassa olevassa laki ei kata käytöstä poistamisen lupamenettelyä. Laki edellyttää ainoastaan käytöstäpoistosuunnitelmaa, sekä

suunnitelman päivittämistä kuuden vuoden välein. Valvova viranomainen arvioi suunnitelmat sekä antaa lausuntonsa niiden hyväksyttävyydestä.

Ydinenergilain muutoksella 342/2008 lakiin sisältyviä käytöstä poistamista koskevia periaatteita täsmennettiin lisäämällä lakiin säännös siitä, että käytöstä poistamiseen on varauduttava jo laitoksen suunnittelussa. Samoin lakiin lisättiin vaatimus, että ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen liittyviä toimenpiteitä ei saa tarpeettomasti siirtää. Varsinainen lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen on kuitenkin puuttunut ydinenergiailaista. Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen on pitkä prosessi, joka sisältää valmisteluvaiheen, laitoksen purkamisen ja ydinlaitoksen koko elinkaaren aikana syntyneiden ydinjätteiden loppusijoittamisen. Ydinlaitoksen käytöstä poistamisen tarkoituksena on ydinlaitoksen ja laitosalueen saattamisen tilaan, jossa erityisiä toimenpiteitä ei enää tarvita.

IAEA julkaisi IRRS-arvioinnin viimeistellyn loppuraportin joulukuussa 2012. Raportissa ehdotetaan muun muassa, että kansallista lainsäädäntöä tulisi kehittää siten, että käytöstä poistaminen huomioidaan lainsäädännössä myös lupamenettelyn näkökulmasta. IAEA:n turvallisuusvaatimukset edellyttävät, että käytöstä poistaminen katetaan omana erillisenä lupavaiheenaan. Käytöstä poistamisen tulisi olla erillinen vaihe ydinlaitoksen elinkaareissa siten, että kansallinen lainsäädännössä määritelty ydinlaitoksen lupamenettely kattaa laitoksen koko elinkaaren.

Ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevaa sääntelyä on tuotu ydinenergilakiin vaiheittain. Ydinlaitosten ikääntyessä käytöstä poistaminen on kuitenkin kysymys, jota varten sääntely tulee olla kunnossa.

Ydinlaitosten periaatepäätöksiä koskeva sääntely ydinenergiailaissa

Ydinenergilaki sisältää Suomen oikeusjärjestelmässä erityisen vaiheen, valtioneuvoston tekemän periaatepäätöksen, jonka eduskunta vahvistaa. Periaatepäätöstä koskevat säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 4 lukuun.

Yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen rakentaminen edellyttää valtioneuvoston periaatepäätöstä siitä, että ydinlaitoksen rakentaminen on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Periaatepäätös on Suomen oikeusjärjestelmässä ainutlaatuinen mekanismi. Ydinenergilain mukainen periaatepäätös ei ole perinteinen lupa eikä hallintopäätös, sillä sen tekemiseen osallistuvat sekä valtioneuvosto että eduskunta vahvistaessaan valtioneuvoston päätöksen. Yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen rakentaminen on katsottu niin merkittäväksi päätökseksi, että se on katsottu perustelluksi mahdollistaa myös eduskunnan osallistuminen päätöksen tekemiseen.

Valtioneuvosto tekee voimassa olevan ydinenergialain 11 §:n mukaan periaatepäätöksen yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen rakentamisesta. Lain 15 §:n mukaan valtioneuvoston 11 §:n nojalla tekemä periaatepäätös on viipymättä annettava eduskunnan tarkastettavaksi, ja eduskunta voi kumota periaatepäätöksen sellaisenaan tai jättää sen voimaan.

Periaatepäätös ei ole valituskelpoinen. Periaatepäätös linjaa merkittävällä tavalla koko myöhempää lupamenettelyn elinkaarta, sillä siinä luodaan perusta rakentamiselle, käytölle sekä myöhemmin myös ydinjätteistä huolehtimiselle. Tästä erityisestä luonteesta johtuen periaatepäätöksessä arvioidaan ydinlaitoshanketta yhteiskunnan kokonaisedun näkökulmasta.

Periaatepäätöstä koskevaa 4 lukua on muutettu lailla 342/2008, jolloin 11 § ja 15 § muutettiin säännösten asetuksenantovaltuuksien selventämiseksi. Lain 4 lukuun lisättiin lailla 676/2015 säännökset periaatepäätökseen sisällytettävistä ehdoista. Ydinenergialain nojalla annettaviin periaatepäätöksiin sisällytetään toiminnan toteuttamista koskevia ehtoja, ja tästä syystä lakiin lisättiin lailla 676/2015 14 a §, jonka 1 momentin mukaan periaatepäätökseen tulee sisällyttää ehdot, jotka ovat tarpeen ydinenergialain 2 luvussa tarkoitettujen yleisten periaatteiden ja lain mukaisten turvallisuusvaatimusten toteuttamiseksi. Lisäksi pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston on otettava huomioon Säteilyturvakeskuksen 12 §:ssä tarkoitettussa alustavassa turvallisuusarviossa esitetyt ehdotukset.

Periaatepäätöksiä koskevia säännöksiä on tarkastelu valmistelun yhteydessä monesta eri näkökulmasta. Valmistelussa on tarkasteltu muutostarpeita periaatepäätöksen täydentämismenettelyn osalta, periaatepäätöksen ehtojen sääntelyn sekä uusien teknologioiden tarpeiden kautta. Periaatepäätöksiä koskevan sääntelyn on kuitenkin katsottu olevan ajan tasalla, eikä ydinenergialain kyseisiin säännöksiin ehdoteta muutoksia.

Ydinjätehuolto

Ydinvoima on ainoa suuren mittakaavan energiantuotantomuoto, joka ottaa vastuun tuottamastaan jätteestä. Voimassa olevassa laissa ydinjätehuollon keskeiset velvollisuudet kuuluvat jätehuoltovelvolliselle. Jätehuoltovelvollinen on määritelty epäsuorasti voimassa olevan lain 9 §:n 3 momentissa. Säännöksessä ei ole selkeästi määritelty ajankohtaa, milloin jätehuoltovelvolliseksi tullaan.

Jätehuoltovelvollisella on voimassa olevan lain mukaan kaksi velvollisuutta, jotka ovat huolehtimisvelvollisuus ja varautumisvelvollisuus. Jätehuoltovelvollisen velvollisuuksien sisältö tulee voimassa olevan lain 9 §:n 3 momentissa määritellyn, ja

28 §:n mukaan täsmennetyn huolehtimisvelvollisuuden kautta, sekä lain 35 §:ssä säädetyn varautumisvelvollisuuden kautta.

Jätehuoltovelvollisen määritelmä liittyy myös voimassa olevan lain 29 pykälään, jossa säädetään pakollisesta jätehuoltoyhteistyöstä. Pykälän mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voi määrätä jätehuoltovelvolliset hoitamaan jätehuoltotoimenpiteitä yhteisesti, jos siten voidaan lisätä turvallisuutta tai pienentää merkittävästi kustannuksia tai jos muut painavat syyt sitä vaativat. Jätehuoltovelvollisen määritelmän mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi määrätä yhteistyöhön ne luvanhaltijat, joiden toiminnan yhteydessä syntyy tai on syntynyt ydinjätteitä.

Varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin

Voimassa olevan ydinenergialain 7 luvussa säädetään varautumisesta ydinjätehuollon kustannuksiin. Luku sisältää sääntelyä varautumisvelvollisuudesta, varautumistoimenpiteistä, valtion ydinjätehuoltorahastosta ja sen toiminnasta, jätehuoltovelvollisen vastuumääristä sekä ydinjätehuollon vakuuksista. Lain 7 luku on itsenäinen ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskeva kokonaisuus. Siihen on tehty eräitä täsmennyksiä laeilla 1131/2003, 342/2008, 1078/1996, 410/2012, 396/2000.

Ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa koskevat vertaisarviointit

Voimassa olevassa ydinenergialaissa ei ole asiasäännöksiä vertaisarviointien toteuttamisesta. Kansallisesti vertaisarviointeja (ns. peer review- arviointeja), joihin osallistuu arvioitsijat muista valtiosta ja kansainvälisistä yhteisöistä, on toteutettu IAEA:n ja Länsi-Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten yhteisön WENRA:n (Western European Nuclear Regulators Association) puitteissa. Vertaisarviointeja on järjestetty säännöllisesti ydinturvallisuuden arvioimiseksi sekä silloin, kun maailmalla on tapahtunut ydinenergian käyttöön liittyviä onnettomuuksia. Nämä vertaisarviointit perustuvat kansainvälisesti yhdessä sovittuihin standardeihin sekä yhteistyöhön. Ydinenergialaissa ei kuitenkaan ole ollut vertaisarviointeja koskevaa sääntelyä erikseen, koska kyseisten kansainvälisten velvoitteiden voimaansattaminen perustuu erillissäätelyyn.

Ydinenergia-alalla on monia kansainvälisiä velvoitteita, jotka ovat osin päällekkäisiä tai rinnakkaisia EU-tason vaatimusten kanssa. Suomi on sitoutunut ydinturvallisuuskonventioon sekä ydinjätekonventioon. Ydinturvallisuuskonventio sisältää myös velvoitteen kansainvälisten vertaisarviointien suorittamisesta. Ydinturvallisuuskonvention velvoitteet on Suomessa saatettu voimaan asetuksella

ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta (725/1996, SopS 74/1996).

Ydinjätehuollon kansallinen kehys, toimintapolitiikka ja ydinjätehuollon ohjelma

Euroopan unionin jäsenvaltioiden on ydinjätedirektiivin mukaan luotava käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskeva kansallinen kehys, johon kuuluu kansallinen lainsäädäntö- ja sääntelykehys sekä organisatorinen kehys, sekä pidettävä tätä kansallista kehystä yllä. Tämän kansallisen kehyksen avulla jaetaan vastuu ydinjätehuollosta ja huolehditaan asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten välisestä koordinoinnista.

Jäsenvaltioiden on lisäksi määriteltävä käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisten jätteiden huoltoa koskeva kansallinen toimintapolitiikka ja pidettävä sitä yllä. Toimintapolitiikan tulee perustua siihen, että jäsenvaltiolla on perimmäinen vastuu siinä syntyneen käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta eräitä erikseen määriteltyjä poikkeustapauksia lukuun ottamatta. Lisäksi jäsenvaltiolla on oltava kansallinen ohjelma käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan toimintapolitiikan toteuttamiseksi.

Voimassa olevan lain 54 §:ssä säädetään 3 momentissa siitä, että työ- ja elinkeinoministeriö huolehtii ydinjätehuoltoa koskevan kansallisen kehyksen ja kansallisen ohjelman ja sen toteuttamisen itsearvioinnin järjestämisestä sekä kansallisen kehyksen, toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja kansallisen ohjelman kansainvälisen vertaisarvioinnin pyytämisestä. Säteilyturvakeskus huolehtii säännöksen mukaan ydinjätehuoltoa koskevan toimintansa itsearvioinnista.

Ydinjätehuollon kansallisesta toimintapolitiikasta ei ole säännöksiä voimassa olevassa laissa. Myöskään kansallisen ydinjätehuollon kehyksen ja -ohjelman laatimisesta, toteuttamisesta ja seurannasta ei ole aineellisia säännöksiä voimassa olevassa laissa. Kansallisen ohjelman tarve nähtiin myös IAEA:n IRRS arvioissa vuodelta 2012, jossa todettiin, että kansallista, yhteneväistä ohjelmaa radioaktiivisille jätteille ja ydinjätteille ei ollut toistaiseksi tehty.

Nykytilassa Suomessa kansalliseen kehykseen on katsottu kuuluvan ydinenergi laki ja säteilylaki sekä niiden perusteella annetut ydinenergia-asetus (161/1988), säteilyasetus (1512/1991), valtioneuvoston asetukset ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta (733/2008), ydinenergian käytön turvajärjestelyistä (734/2008), ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyistä (735/2008) ja ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuudesta (736/2008), Säteilyturvakeskuksen ydinvoimalaitosohjeet (YVL-ohjeet) ja säteilyturvallisuusohjeet (ST-ohjeet), Säteilyturvakeskuksesta annetut laki (1069/1983) ja asetus (618/1997), soveltuvin osin hallintolaki (434/2003),

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetut laki (468/1994) ja asetus (713/2006) sekä laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), VTT:n tutkimusreaktorin hankintasopimukseen liittyvä mahdollisuus palauttaa käytetty polttoaine Yhdysvaltoihin sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja Teollisuuden Voima Oyj:n välillä tehty sopimus valtion hallinnassa olevien radioaktiivisten jätteiden loppusijoituksesta. Näistä valtioneuvoston asetukset ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta (733/2008), ydinenergian käytön turvajärjestelyistä (734/2008), ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyistä (735/2008) ja ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuudesta (736/2008) ovat sittemmin korvautuneet STUK:n määräyksillä.

Kansallisen kehyksen luominen ja ylläpitäminen nähdään kuitenkin em. lakien ja niiden perusteella annettujen säädösten sekä sopimusten ylläpitämisenä, eikä kansallista kehystä koskevien aineellisten säännösten lisäämistä ydinenergialakiin ole katsottu säädösteknisesti mahdolliseksi.

Nykytilassa Suomessa toimintapolitiikan on katsottu muodostuvan useista ydinjätehuollon periaatteista, joita ovat Suomessa käytetyn ydinpolttoaineen suora loppusijoitus Suomessa, jätehuoltovelvollisen vastuu ydinjätteistä, ydinjätehuollon suunnitelmallisuus, yhteiskunnan kokonaisedun harkinta, päätöksenteon vaihteellisuus, jätteiden määrän minimointi ja mahdollisuus käytetyn ydinpolttoaineen palauttavuuteen mikäli myöhemmin ilmenee tarve uudelleen harkintaan.

Toimintapolitiikka sekä ohjelma ovat molemmat sisältyneet Suomen ydinjätehuollon ohjelmaan, joka laadittiin ensimmäisen kerran vuonna 2015 (Käytetyn ydinpolttoaineen ja muun radioaktiivisen jätteen huolto Suomessa. Euroopan unionin neuvoston direktiivin 2011/70/Euratom 12 artiklan mukainen kansallinen ohjelma 14.7.2015. Management of spent fuel and radioactive waste in Finland – national programme in accordance with Article 12 of the Council Directive 2011/70/Euratom), ja raportoitiin direktiivin mukaisesti komissiolle. Toimintapolitiikka on sisältynyt olemassa olevan ydinjätehuollon ohjelman 1 lukuun.

Voimassa oleva ydinenergialaki tai muu kansallinen sääntely ei kuitenkaan sisällä aineellisia säännöksiä kansallisesta toimintapolitiikasta tai kansallisesta ohjelmasta, lukuun ottamatta 54 § 3 momenttia. Euroopan komission mukaan ydinjätedirektiivi edellyttää näistä säätämistä kansallisessa lainsäädännössä.

Turvajärjestelyt

Ydinenergian käytön turvaaminen lainvastaiselta toiminnalta edellyttää uhkakuvien arvioimista ja riittäviä järjestelyjä ydinenergian käyttöön mahdollisesti kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjumiseksi.

Ydinlaitosten turvajärjestelyistä säädetään voimassa olevan lain 71 – 70 pykälissä.

Säännökset lisättiin ydinenergialakiin lailla 342/2008, jolla ydinenergialaki saatettiin vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Perustuslaista seurasi se muutos ydinenergiaa koskeviin säädöksiin, että ydinenergian käytön turvaamista, erityisesti ydinvoimalaitosten turvajärjestelyjä koskevat säännökset, tuli antaa aikaisempaa tarkemmin lain tasolla.

Ennen lainmuutosta 342/2008 turvajärjestelyjen toteuttaminen ja ylläpitäminen nojautui ydinenergielain 7 §:n periaatesäännökseen, lupasäännösten eräisiin vaatimuskohtiin ja eräiden muiden lainkohtien sääntelyyn sekä ydinenergielain 81 §:n nojalla annettuihin yleisiin määräyksiin. Perustuslain periaatteiden mukaista on, että ydinenergian käytön kannalta välttämättömän turvavalvonnan, lainvastaiseen toimintaan varautumisen ja voimakeinojen käytön oikeutuksen perusteet ovat lain tasolla täsmällisesti. Jo ennen lailla 342/2008 tehtyä muutosta käytännön turvavalvonnan menettelyt ja lainvastaisen toiminnan torjumiseksi välttämättömään voimakeinojen käyttämiseen varautumisen perusteet johdettiin etupäässä rikoslainsäädännön ja pakkokeinolainsäädännön alaan kuuluvista periaatteista. Nämä yleiset perusteet pätevät edelleenkin, mutta ydinenergia-alalla ja ydinvoimalaitosten käyttöön liittyy erityisiä turvaamistarpeita, joiden perusteista ja vaatimuksista tulee säätää erikseen laissa.

Voimassa olevan lain 71 – 70 §:ssä säädetään ydinenergian käytön turvajärjestelyjen suunnittelun periaatteista sekä ydinenergian käyttöön kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjumiseksi tarpeellisten voimakeinojen oikeutusperusteista. Pykälissä säädetään lisäksi ydinlaitosten turvavalvonnasta ja siihen kuuluvista tarkastusmenettelyt ja -valtuudet.

Lisäksi ydinenergian käytön turvajärjestelyistä on säädetty asetuksella 734/2008, joka on kumottu 1.1.2016 alkaen. 1.1.2016 alkaen turvajärjestelyistä on säädetty ydinenergielain 7 q §:n nojalla Säteilyturvakeskuksen määräyksessä STUK/Y/3/2016.

Turvallisuusympäristön kehitys, uusien toimijoiden tulo alalle sekä käytännön turvajärjestelyihin liittyvä työ ydinenergielain 56 §:n mukaisessa ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnassa ovat osoittaneet, että säännöksiä on tarpeen täsmentää eräiltä osin. Täsmentämistarpeita on tunnistettu etenkin ydinlaitosten turvajärjestelyjen toimivaltuuksissa, turvajärjestelyjen ja turvahenkilöiden käytön ajallisessa ulottuvuudessa sekä turvaohjesääntöä koskevissa säännöksissä. Lisäksi säännöksissä otettaisiin huomioon yksityisistä turvallisuuspalveluista annettu laki (1085/2015, joka on tullut voimaan 1.1.2017).

Painelaitteet

Voimassa olevassa laissa ydinlaitosten painelaitteista säädetään 60 § ja 60 a §:ssä. Pykälien mukaan ydinlaitosten painelaitteiden valvontaan sovelletaan ydinenergialakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä. Painelaitteiden vaatimuksista säädetään kuitenkin osittain myös painelaitelainsäädännössä.

Voimassa olevan ydinenergielain 60 ja 60 a §:t perustuvat aikaisempaan, vuonna 1999 säädettyyn painelaitelakiin (869/1999). Painelaitelaki on kuitenkin uudistettu EU:n painelaitedirektiivin 2014/68/EU uudistamisen johdosta, joka on tullut voimaan 20.7.2016. Painelaitedirektiivi on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä uudella painelaitelailla (1144/2016), joka on tullut voimaan 1.1.2017. Painelaitedirektiivin soveltamisalaan eivät kuulu ydintekniset painelaitteet.

Vuonna 1999 painelaitedirektiivin ensimmäisen toimeenpanon yhteydessä ydinenergi laki ja painelaitelaki sovitettiin yhteen. Tällöin käyttöön otettuun peruslinjaukseen ei ole tarkoitus tehdä nyt muutoksia. Korkean turvallisuustason takaamiseksi ydinlaitosten painelaitteiden valvonnasta on tarkoitus edelleen säätää ydinenergielain nojalla siltä osin kuin painelaitteiden ominaisuuksilla tai käytöllä on vaikutusta turvallisuuteen. Esityksellä on tarkoitus selkiyttää ydinlaitoksen muiden kuin ydinteknisten painelaitteiden (tavallisten painelaitteiden) valvontaa.

Ydinlaitosten painelaitteista tulisi säätää edelleen erikseen ydinenergi laissa, koska ydinenergian käyttö asettaa tiettyjä erityisvaatimuksia ydinlaitoksen painelaitteille. Uuden painelaitelain 1 pykälän 4 momentissa on lisäksi säädetty, että painelaitelain soveltamisesta ydinlaitosten painelaitteisiin ja ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksessa käytettäviin painelaitteisiin säädetään ydinenergi laissa.

Ydinlaitoksen painelaitteet jaetaan ydinteknisiin ja tavallisiin painelaitteisiin. Ydinlaitosten ydintekniset painelaitteet eli painelaitteet, joiden toimintahäiriöstä voi seurata radioaktiivinen päästö, luokitellaan kansallisesti turvallisuusluokituksella. Luokittelu perustuu ydinvoimalaitosten turvallisuutta koskevista yleisistä määräyksistä ydinenergielain 7 q §:n nojalla annetun Säteilyturvakeskuksen määräyksen ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta (STUK Y/1/2016). Painelaitteille asetettujen vaatimusten ja niiden vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi tehtävien toimenpiteiden tulee olla kohteen turvallisuusluokan mukaisia.

Muut kuin ydinturvallisuuteen vaikuttavat ydinlaitoksen painelaitteet ovat ns. tavallisia painelaitteita. Niitä valvotaan Säteilyturvakeskuksen nykykäytännön mukaisesti painelaitelain nojalla. Voimassa olevan ydinenergielain 7 q §:n perusteella Säteilyturvakeskus antaa kuitenkin määräyksiä näistäkin painelaitteista ydinenergian käytön turvallisuutta koskeviksi erityisvaatimuksiksi. Tällaisia erityisvaatimuksia voivat olla esimerkiksi painelaitteen sijoittamista koskevat määräykset.

Painelaitteita koskevia säännöksiä on tarpeen päivittää painelaitelain muutoksen vuoksi. Samassa yhteydessä painelaitteiden valvontaa ehdotetaan yksinkertaistettavaksi.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on saattaa ydinenergalaki vastaamaan ydinturvallisuudirektiivin täydennyksen, ydinjätedirektiivin sekä säteilysuojeludirektiivin vaatimuksia. Ydinturvallisuudirektiiviä on päivitetty ydinenergia-alaan liittyneiden uusien uhkakuvien ja riskien arvioinnin jälkeen. Ydinturvallisuudirektiivin päivitys ottaa huomioon Japanissa Fukushiman Daiichi-ydinlaitoksella tapahtuneen INES 7- luokan onnettomuuden perusteella tarpeellisiksi katsotut turvallisuusparannusvaatimukset sekä vaatimukset turvallisuuskulttuurin vahvistamisesta.

Ydinjätedirektiivi on tullut voimaan vuonna 2013, ja siihen liittyviä vaatimuksia on tuotu ydinenergalakiin lailla 499/2013. Ydinjätedirektiivin toimeenpanon arvioinnissa on kuitenkin kiinnitetty huomioita eräisiin yksityiskohtiin, jotka tulisi nyt saattaa osaksi ydinenergalakia.

Lakiesitykseen sisältyy lisäksi viimeaikaisen ja viime vuosien aikana kansallisesti käydyn keskustelun perusteella lisäksi sellaisiksi katsotut asiakokonaisuudet, joiden on katsottu edellyttävän täsmentämistä nykytilaan verrattuna. Näistä merkittävimmät liittyvät ydinlaitoksen käytöstä poistamisen lupamenettelyyn, ydinjätehuoltoon liittyviin kehityskohtiin, ydinlaitosten turvajärjestelyjä sekä painelaitteita koskevien säännösten täsmennyksiin

Esityksen tavoitteena on selkeyttää ydinenergalain lupajärjestelmää siten, että se kattaa jatkossa myös ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevan luvan myötä ydinlaitoksen elinkaaren kaikki vaiheet. Esityksen tavoitteena on lisäksi täsmentää jätehuoltovelvollisen alkamisajankohtaa soveltamiskäytännön selkeyttämiseksi.

Lisäksi esityksen tavoitteena on säätää laissa tarkemmin ydinlaitosten turvajärjestelyihin liittyvistä toimivaltuuksista sekä turvajärjestelyjen perustana olevasta turvaohjesäännöstä. Turvaohjesääntöä koskevien tarkennusehdotusten lisäksi turvahenkilöiden kelpoisuutta koskevien ehdotusten on tarkoitus sujuvoittaa viranomaisvalvontaa.

Esityksen tavoitteena on lisäksi päivittää ydinenergalakiin sisältyvät painelaitteita koskevat vaatimukset painelaitteita koskevan sektorilainsäädännön muutoksen vuoksi.

Tavoitteena on saattaa ydinlaitosten painelaitteita koskevat ydinenergiain 60 ja 60 a §:n säännökset ajan tasalle siten, että niissä huomioitaisiin vuonna 2016 uudistettu painelaitelaki (1144/2016).

Esityksessä ei ehdoteta ydinenergiain kokonaisuudistusta, jonka tarpeellisuutta ja toteuttamismahdollisuuksia on selvitetty työ- ja elinkeinoministeriön johdolla aktiivisesti 2000-luvulta alkaen. Nyt esitettävillä muutoksilla ydinenergiain ehdotetaan muutettavaksi siten, että kokonaisuus selkeytyy. Tarpeellisiksi katsotut muutokset on otettu mukaan esitykseen, ja keskeiset asiat on näin voitu toteuttaa ilman kokonaisuudistusta. Mahdollisesti tulevaisuudessa tehtävää kokonaisuudistusta varten valmistelussa on lisäksi kerätty arvokasta ja kattavaa tietoa, jota voidaan hyödyntää myös tulevaisuudessa lain valmistelussa ja –soveltamisessa.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Lain soveltamisalaa koskevaan 2 §:n ehdotetaan lisättäväksi ydinlaitoksen käytöstä poistaminen. Yhdessä lain 3 §:n 1 momentin 1) kohdan kanssa lisäys merkitsisi sitä, että ydinlaitoksen käytöstä poistaminen on ydinenergian käyttöä. Ydinenergian käyttö on keskeinen käsite ydinenergiain.

Lain määritelmäsäännöksiä 3 §:ssä ehdotetaan täsmennettäväksi soveltamiskäytännön yhtenäistämiseksi.

Ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevaa luvanhaltijan velvollisuutta 9 §:ssä esitetään täsmennettäväksi siten, että se korostaa luvanhaltijan vastuun jakamattomuutta. Velvollisuus huolehtia ydinlaitosten turvallisuudesta pitäisi sisällään täsmennettynä myös vastuun alihankkijoiden ja toimittajien tuotteista ja palveluista, joilla saattaa olla vaikutusta ydinlaitoksen ydinturvallisuuteen.

Turvajärjestelyjä ja voimankäyttöä koskevia säännöksiä ydinenergian käytön turvaamiseksi lainvastaiselta toiminnalta esitetään muutettavaksi turvallisuusvaatimusten muutosten vuoksi. Laissa määriteltäisiin turvahenkilöiden käytön ajallinen ulottuvuus uuden laitoksen käyttöönottoa ja laitoksen käytöstä poistamista silmällä pitäen. Turvaohjesäännön sisältöä täsmennettäisiin luettelemalla yksityiskohtaisemmin turvaohjesääntöön sisällytettävät asiat. Turvahenkilöiden kelpoisuusvaatimuksia yksinkertaistettaisiin kelpuuttamalla tehtävään vain henkilöt, joilla on hyväksyntä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettuksi vartijaksi. Turvahenkilölle sallituista voimankäyttövälineistä säädettäisiin laissa. Laissa säädettäisiin myös voimankäyttötilanteisiin liittyvästä tapahtumailmoituksen laatimisesta ja ilmoituksen säilyttämisestä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset ydinvoimalaitoksen ydinturvallisuuteen keskeisesti vaikuttavien henkilöiden

vuosittaisesta lääkärintarkastuksesta sekä lääkärin ilmoitusoikeudesta, jos hän epäilee henkilön terveydentilassa tehtävän hoitamiseen nähden puutteita.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi luvanhaltijan tietojenantovelvollisuutta koskeva 10 a pykälä, jossa säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta antaa tietoja ydinlaitoksen toiminnasta ja keskeisistä turvallisuusperiaatteista laitoksen normaalitoiminnan aikana.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi ydinlaitoksen käytöstä poistamisen lupaa koskeva uusi 20 a pykälä. Samalla ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevaa 7 g §:ä muutettaisiin yhdenmukaiseksi 20 a §:ssä säädettyjen edellytysten kanssa, ja pykälään siirrettäisiin käytöstäpoistosuunnitelmaa koskeva perussäännös. Lisäksi lain muita säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi käytöstä poistamista koskevan luvan käyttöönoton vuoksi. Uudessa 20 a pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden täytyessä ydinlaitoksen luvanhaltija voi saada luvan ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen. Käytöstäpoistosuunnitelmaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi ja täsmennettäväksi siten, että käytöstäpoistosuunnitelmasta säädettäisiin 7 g §:ssä, ja viittaus päivittämiseen poistettaisiin 28 §:stä.

Yleistä kuulemista periaatepäätösvaiheessa koskevaa 13 §:ssä ehdotetaan laajennettavaksi vastaamaan nykyistä käytäntöä, jonka mukaan kuulemisen yleisöä ei ole rajoitettu maantieteellisesti tai muilta osin. Lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi uusi 23 a pykälä koskien kuulemista lupavaiheissa, eli periaatepäätösvaiheen jälkeen käsiteltävissä lupavaiheissa.

Luvan voimassaoloa koskevaa 24 §:ä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että uusi 20 a §:n mukainen lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen olisi voimassa toistaiseksi rakentamisluvan tapaan.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 27 b § koskien ydinjätehuollon toimintapolitiikkaa sekä kansallista ydinjätehuollon ohjelmaa, joista tulee säätää ydinjätedirektiivin edellyttämänä kansallisessa lainsäädännössä.

Tutkimustoiminnan rahoittamista koskevaan 7 a lukuun ehdotetaan tehtäväksi eräitä säädösteknisiä täsmennyksiä ja korjauksia

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 54 a pykälä, jossa säädettäisiin ydinturvallisuus- ja ydinjätedirektiivien edellyttämien kansallisten itsearviointien sekä kansainvälisten vertaisarviointien toteuttamisesta, määräajoista sekä menettelystä. Lisäksi 54 §:ä päivitetäisiin säätämällä työ- ja elinkeinoministeriön tehtäväksi kansainvälisen vertaisarvioinnin järjestäminen onnettomuustilanteessa.

Painelaitteita koskevia 60 ja 60 a pykälää muutettaisiin painelaitelainsäädännön muutoksen vuoksi. Ydinlaitosten painelaitteista säädettäisiin jatkossakin ydinenergialaissa. Muihin painelaitteisiin kuin niihin, joiden toimintahäiriö voi aiheuttaa radioaktiivisen päästön, sovellettaisiin kuitenkin painelaitteiden suunnittelun, valmistuksen, markkinoille saattamisen ja viranomaisvalvontavalvonnan osalta painelaitelaissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä asetettuja vaatimuksia. Tarvittaessa STUK voisi antaa painelaitteiden käytön turvallisuudesta ja siihen liittyvistä seikoista ydinlaitoksia koskevia erityissäädöksiä. Nykykäytäntöä muutettaisiin siltä osin, että painelaitelakia sovellettaisiin myös ydinteknisiin painelaitteisiin siltä osin kuin ydinenergialaissa tai sen nojalla ei toisin säädetä.

Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä säädösteknisiä korjauksia.

4. Esityksen vaikutukset - Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointia on tehty kiinteänä osana lainvalmistelua syksystä 2016 alkaen. Vaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty mm. Euroopan komission valmisteluasiakirjoja sekä vaikutustenarviointia koskevia analyysejä ydinturvallisuudirektiivin täydennykseen liittyen. Vaikutusten arvioinnista on laadittu erillinen analyysi työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä valmistelijoiden toimesta.

Valtiontaloudelliset vaikutukset

Suomessa ydinenergialla on tuotettu vuonna 2016 tasossa noin 30 prosenttia kaikesta sähköstä, mikä vastaa noin kolmasosaa kaikesta kulutetusta sähköstä. Yhteiskunnan kannalta on merkittävää, että varmistetaan olemassa olevien ja rakenteilla olevien laitosten turvallisuus, mutta myös taataan olemassa olevien ja jo tehtyjen päätösten sekä laitosten toimintaedellytykset muuttuvassa toimintaympäristössä.

Ehdotuksen valtiontaloudelliset vaikutukset on arvioitu jäävän vähäisiksi, koska lain peruseriaatteet säilyvät ennallaan. Lain lupajärjestelmän periaatteet säilyvät myös ennallaan, vaikka lupavaiheita tulee yksi lisää. Lupamenettely selkeytyisi ydinlaitosten käytöstä poistamisen osalta, mikä osaltaan voisi vähentää myös viranomaisten ylimääräistä arviointityötä.

Kansantaloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen kansantaloudelliset vaikutukset sinänsä on arvioitu jäävän vähäisiksi, koska lain peruseriaatteet säilyvät ennallaan. Lain lupajärjestelmän periaatteet säilyvät myös ennallaan, vaikka lupavaiheita tulee yksi lisää.

Yritystaloudelliset vaikutukset

Keskeiset yritystaloudelliset vaikutukset aiheutuvat ydinenergiailain mukaisille luvanhaltijoille tai -hakijoille. Ydinenergiailain mukaisia luvanhaltijoita tai -hakijoita on tällä hetkellä neljä: Fennovoima Oy, Fortum Power and Heat Oy, Teollisuuden Voima Oyj ja VTT Oy.

Luvanhaltijoiden kannalta keskeiset vaikutukset liittyvät seuraaviin kokonaisuuksiin:

- a. Ydinturvallisuusdirektiivin velvoitteiden voimaansaattamiseen
- b. Käytöstä poistamisen lupaa koskevaan sääntelyyn ja siihen liittyviin lupakäytäntöihin
- c. Jätehuoltovelvollisen määritelmään
- d. Turvajärjestelysäännösten muutoksiin

Ydinturvallisuusdirektiivin velvoitteiden voimaansaattamisen yritystaloudelliset vaikutukset

Ydinturvallisuusdirektiivi on ns. minimiharmonisointidirektiivi, jonka myötä kaikissa EU:n ja Euratomin jäsenvaltioissa saavutettaisiin yhtäläinen, korkea ydinturvallisuuden taso. Suomessa ydinturvallisuutta koskeva sääntely ja ydinenergian käyttöä koskeva lainsäädäntö on jo pitkään vastannut kansainvälisiä standardeja ja suosituksia. Säteilyturvakeskuksella on vahva ja itsenäinen asema, ja se on kansainvälisesti arvostettu ydinturvallisuusviranomainen. Kansallisen sääntelyn osalta siten direktiivistä johtuvat muutostarpeet ovat melko vähäisiä, ja ehdotetut muutokset ovat lähinnä täsmennyksiä voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden.

Direktiivin täydennyksestä aiheutuvat tarkat vaikutukset luvanhaltijoiden kannalta eivät ole etukäteen tiedossa, mutta tiukentuvat turvallisuusvaatimukset yleisesti aiheuttavat joitain kustannuksia turvallisuusparannusten johdosta. Suurin osa näistä muutoksista on toteutettu jo ennen direktiivin voimaantuloa tai täytäntöönpanon määräaikaan niin kutsuttujen Fukushima jälkeisten stressitestien tulosten perusteella.

Alkuperäisen ydinturvallisuusdirektiivin vaikutusten arvioitiin olevan ydinvoimayhtiöille positiivisia. Johtopäätös tehtiin sekä ennen direktiivin hyväksymistä tehdyssä arvioinnissa sekä jälkikäteen toteutetussa voimassa olevan ydinturvallisuusdirektiivin vaikutusten arvioinnissa. Alkuperäisen ydinturvallisuusdirektiivin vaikutus luvanhaltijoiden mahdollisuuteen kilpailla tehokkaasti energiantuotannossa ydinvoimalla arvioitiin vähäiseksi.

Alkuperäinen ydinturvallisuusdirektiivi sisälsi IAEA:n turvallisuusperiaatteet direktiivin tasolle tuotuna. Direktiivin vaikutukset yrityksiin arvioitiin jäävän vähäisiksi kilpailu- ja taloudellisesta näkökulmasta etenkin siitä syystä, että tosiasia

kaikki direktiivin asettamat turvallisuusvaatimukset ja – periaatteet ovat olleet voimassa kaikissa EU:n jäsenvaltioissa IAEA:n vapaaehtoisten turvallisuusperiaatteiden edellyttäminä.

Nyt käsillä olevan muutetun ydinturvallisuusdirektiivin vaikutusten arviointia hankaloittaa se, että EU- tason vaikutustenarviointia varten ei ole olemassa juurikaan itsenäistä aineistoa alkuperäisen direktiivin voimaansaattamisen vaikutuksista kansallisesti.

Lisäksi Fukushima onnettomuuden jälkeen on tehty paljon laitosparannuksia ja – muutoksia suoraan EU:n toimeenpanemien stressitestien huomioiden perusteella. Näihin toimiin on kuulunut investointeja sekä uusia laitteistoja, uusien prosessien, johtamisen ja hallinnan kehittämistä sekä säännöllisiä arviointeja etukäteen sovittujen ohjeistusten mukaisesti. Koska paljon toimenpiteitä on tehty jo ennen muutetun ydinturvallisuusdirektiivin hyväksymistä, direktiivin vaikutuksia voi olla yksittäin haastava arvioida. Nämä toimenpiteet ovat olleet lisäksi sellaisia, joita on tehty sekä luvanhaltijoiden toimesta ydinlaitoksilla, että kansallisten viranomaisten tasolla.

Ehdotukseen sisältyvistä asioista luvanhaltijan vastuuseen liittyvät kysymykset voivat aiheuttaa kustannusten nousua, jos vastuu ulotettaisiin esimerkiksi koko alihankintaketjun läpi. Ehdotukseen sisältyvässä 9 §:n muotoilussa on otettu huomioon direktiivin vaatimus siitä, että ydinlaitoksen ydinturvallisuudesta vastuu kuuluu vain luvanhaltijalle, eikä vastuuta voi esimerkiksi toimitussopimuksin siirtää edelleen. Pykälä korostaa kuitenkin sitä, että vastuu ydinturvallisuudesta koskee ydinlaitoksella käytettäviä tuotteita ja palveluita, eikä vastuuta uloteta sellaisiin toimintoihin, joilla ei ole kytkentää kyseiseen ydinlaitokseen.

Ydinlaitoksen käytöstä poistamisen lupaa koskevan sääntelyn yritystaloudelliset vaikutukset

Ydinenergialakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 20 a pykälä, jolla ydinenergiain lupajärjestelmään luotaisiin uusi lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle. Kyse on ydinenergiain mukaisille ydinenergiaa käyttäville luvanhaltijoille uudesta raportointivelvoitteesta, johon sisältyy lupamenettely. Uuden lupavaiheen lisääminen tuo yrityksille kustannuksia mm. luvan hakemiseen, valmisteluun ja toteuttamiseen liittyen. Ydinenergian käyttö on kuitenkin voimassa olevan lain 8 §:n mukaan luvanvaraista, joten lupamenettely olisi luvanhaltijan joka tapauksessa käytävä läpi, sillä luvaton tilanne olisi ydinenergiain vastainen.

Voimassa olevassa laissa ei ole erillistä lupavaihetta ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle. Nykyisen sääntelyn perusteella käytöstä poistaminen tapahtuisi käyttöluvan (YEL 20 §) muutoksella, mutta menettelyä ei ole toistaiseksi käyty läpi, sillä ydinlaitoksia ei ole poistettu käytöstä. Käytöstä poistamista koskevan luvan

vaihtoehto olisi nykyisen sääntelyn mukaan käyttöluvan muutos, mutta tämä menettely voisi olla luvanhaltijoiden kannalta epävarma, sillä käyttö lupaa koskeva sääntely ei ota huomioon käytöstä poistamisen erityispiirteitä. Mikäli lupaa ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen ei säädettäisi ydinenergialakiin, voimassa olevan lain mukainen menettely voisi olla jopa raskaampi kuin erillinen lupa käytöstä poistamiselle. Tämä johtuu siitä, että käyttö lupavaiheen sääntely ei sovellu täysimääräisesti käytöstä poistamiseen, ja esimerkiksi toimitettavan aineiston sekä täydennystarpeiden osalta käyttöluvan muutos voisi edellyttää jopa enemmän työtä sekä luvanhaltijoille että viranomaisille.

Käytöstä poistamista koskevaa lupaa haettaisiin vain kerran, mutta käytöstä poistovaihe on pitkä prosessi, jolloin lupaan, sen seurantaan ja arviointiin liittyy useita vaiheita, joista kaikista aiheutuu kustannuksia. Lupa käytöstä poistamiseen on kuitenkin välttämätön, jotta lainsäädäntö saadaan vastaamaan kansainvälisiä ydinturvallisuusstandardeja esimerkiksi IAEA:n puitteissa.

Käytöstä poistamista koskevan luvan kustannusvaikutuksia vähentää se, että ehdotuksen mukaan lupa olisi haettava vain kerran, ja se olisi voimassa toistaiseksi. Toistaiseksi voimassa olevalla luvalla vältetään useiden lupahakemusten käsittely saman asian johdosta. Luvan ajantasaisuus varmistettaisiin lupaehdoin sekä ydinenergialakiin sisältyvän käytöstäpoistosuunnitelmaa koskevan sääntelyn ja seurannan kautta sekä Säteilyturvakeskuksen valvonnan kautta.

Ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskeva lupa koskisi suppeaa yritysjoukkoa. Lupavaihe koskisi vain ydinenergielain mukaisia ydinlaitosten haltijoita. Lupamenettely olisi kustannuksiltaan arvioituna samassa suuruusluokassa muiden suurten ydinlaitoslupien käsittelyn kanssa (rakentamis- ja käyttöluvut).

Turvajärjestelysäännösten muutosten yritystaloudelliset vaikutukset

Ydinenergialakiin ehdotetaan muutosta turvajärjestelysäännöksiin, joista voimassa olevassa laissa säädetään 7 l – 7 o §:ssä. Ehdotuksessa määriteltäisiin turvahenkilöiden ajallinen ulottuvuus uuden laitoksen käyttöönottoa ja laitoksen käytöstä poistamista silmällä pitäen. Turvaohjesäännön sisältöä täsmennettäisiin, lisäksi turvahenkilöiden kelpoisuusvaatimuksia yksinkertaistettaisiin kelpuuttamalla tehtävään vain yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukainen vartijan pätevyyden saavuttanut henkilö. Turvahenkilöiden voimankäyttövälineistä säädettäisiin laissa, lisäksi laissa säädettäisiin tapahtumailmoituksesta. Edellä mainittujen lisäksi laissa säädettäisiin henkilöiden vuosittaisesta terveystarkastuksesta sekä lääkärin ilmoitusoikeudesta.

Sääntely on kansallista, ja se ei perustu ehdotuksessa muuten taustalla oleviin direktiiveihin. Ehdotuksilla on arvioitu olevan vaikutuksia lähinnä luvanhaltijoihin sekä viranomaisiin.

Turvahenkilöiden kelpoisuusvaatimuksia koskeva ehdotus aiheuttaisi jonkin verran tarvetta henkilöstön kouluttamiseen luvanhaltijoilla. Voimassa olevan lain mukaan vartijan pätevyys ei ole ollut välttämätön, mutta ehdotuksen mukaan kaikilla turvahenkilöillä tulee olla vartijan koulutus, josta säädetään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa. Henkilöitä, jotka ovat hoitaneet turvahenkilöiden tehtäviä, mutta joilla ei ole vartijapätevyyttä, on joitain kymmeniä nykyisten luvanhaltijoiden palveluksessa. Näiden henkilöiden kouluttautumisesta aiheutuisi jonkin verran välittömiä kustannuksia. Kustannusten on arvioitu olevan joitain kymmeniä tuhansia, ja vaikutukset eivät olisi merkittäviä, sillä kyse on muutamista henkilöistä.

Viranomaisvaikutukset

Viranomaisen kannalta vaikutuksia on arvioitu olevan ainakin käytöstä poistamista koskevalla sääntelyllä, turvajärjestelysäännösten muutoksilla sekä itse- ja vertaisarviointeja koskevalla säännöksillä.

Lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen

Uusi ehdotettu lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen toisi ydinenergialain lupajärjestelmään uuden lupavaiheen olemassa olevien periaatepäätös- ja rakentamislupavaiheen sekä käyttö- ja jälkeenkäyttölupavaiheen rinnalle ja jälkeen toteutettavaksi. Luvan käsittely vastaisi ehdotuksen mukaan muiden suurien ydinlaitoslupien käsittelyä, mikä tarkoittaa lupaviranomaiselle uudennimistä lupakäsittelyvelvoitetta. Lupaviranomainen olisi ehdotuksen mukaan valtioneuvosto. Valtioneuvostolle luvat valmistelisi työ- ja elinkeinoministeriö, joten lupavaihe toisi uuden luvan käsiteltäväksi sekä esiteltäväksi ministeriöstä valtioneuvostolle. Vastaavasti luvasta pyydetäisiin Säteilyturvakeskuksen turvallisuusarvio lupahakemusvaiheessa, mikä edellyttäisi vastaavaa lupahakemuksen käsittelyä Säteilyturvakeskuksessa.

Käytöstä poistamista koskevalla luvalla arvioidaan olevan vaikutuksia siten lähinnä työ- ja elinkeinoministeriön sekä Säteilyturvakeskuksen kannalta. Ydinlaitosten käytöstä poistaminen tulee joka tapauksessa viranomaisten valvottavaksi, joten luvalla arvioidaan olevan vähäiset vaikutukset nykytilaan verrattuna. Lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen toisaalta jopa selkeyttää ja suoraviivaistaa käsittelyä sekä vähentää epävarmuutta ja päällekkäistä käsittelyä. Voimassa olevassa laissa ei ole käytöstä poistamista koskevaa lupavaihetta. Tähän liittyy epävarmuuksia viranomaisen sekä luvanhaltijan ja -hakijan kannalta, sillä voimassa oleva sääntely ei kaikilta osin sovi käytöstä poistamisen lupavaiheeseen sovellettavaksi. Erillisen lupavaiheen myötä tilanne olisi selkeämpi, sillä sääntelyssä määriteltäisiin ne elementit ja vaiheet, joita tulee soveltaa käytöstä poistamisessa, ja jotka poikkeavat muista lupavaiheista.

Keskeinen vaikutus on kuitenkin arvioitu olevan sillä, tuleeko luvasta määräaikainen vai toistaiseksi voimassaoleva. Mikäli lupa olisi määräaikainen, lupakäsittely voitaisiin joutua toistamaan siinä tilanteessa, että käytöstä poistamista ei ole määrääjän puitteissa saatu toteutettua. Mikäli lupa olisi määräaikainen, sillä on arvioitu olevan etenkin Säteilyturvakeskuksen kannalta merkittävä lisäresurssien tarve.

Toistaiseksi voimassa olevassa luvassa tätä toistuvaa luvan käsittelyä ei olisi, vaan käytöstä poistamisen toteuttaminen ja loppuun saattaminen toteutettaisiin valvonnan sekä lupaehtojen keinoin.

Vertaisarvioinnit ja itsearvioinnit

Vertaisarviointeja sekä itsearviointeja on suoritettu jo voimassa olevan lain aikana. Aineellisia säännöksiä on kuitenkin ollut niukasti. Itse- ja vertaisarvioinnit toteuttaa viranomaisen. Suomessa viranomaisen on ydinenergiaa koskevissa asioissa joko työ- ja elinkeinoministeriö tai turvallisuusviranomaisen Säteilyturvakeskus. Vertaisarvioinnit ja itsearvioinnit perustuvat kansainvälisiin ja/tai EU:n sääntelyn velvoitteisiin. Niiden vaikutusten on arvioitu jäävän vähäisiksi nykytilaan verrattuna.

Turvajärjestelyt

Turvahenkilöiden kelpoisuutta ja turvaohjesääntöä koskevat muutokset helpottaisivat Säteilyturvakeskuksen valvontatyötä ja siten vähentäisivät viranomaistoiminnan työkuormaa sekä hallinnollista taakkaa. Turvahenkilöiden pätevyyttä ja sopivuutta voitaisiin tutkia Säteilyturvakeskuksen toimesta suppeammin, koska poliisi valvoisi vartijaksi hyväksytyjen toimintaa. Tällä olisi olennainen viranomaisen resurssitarvetta vähentävä vaikutus. Poliisille ei puolestaan ehdotuksesta arvioida aiheutuvan erityistä työmäärän lisääntymistä. Kyse olisi muutamista uusista vartijaksi hyväksymisistä sekä näihin liittyvästä valvonnasta. Poliisi valvoisi siten muun muassa henkilön soveltuvuutta vartijaksi sekä vartijan mahdollisten rikosten vaikutusta tämän edellytyksiin hoitaa tehtäviään. Muutosehdotus olisi myös johdonmukainen, sillä muutoksen myötä kaikki vartijaksi hyväksytyt valvottaisiin poliisin toimesta.

Ympäristövaikutukset

Ehdotetut muutokset parantavat ydinturvallisuutta ydinturvallisuusdirektiivin tavoitteen mukaisesti. Ympäristövaikutusten voi tällä perusteella arvioida olevan välillisiä ja positiivisia.

Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Ydinenergia on energiamuotona tunteita herättävä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa suurta yleisöä kiinnostava aihe. Tästä syystä kaikessa ydinenergia-alan sääntelyyn liittyvässä toiminnassa on myös korostunut avoimuusvaatimus.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi ydinenergi lakiin uusi säännös kuulemisesta kaikissa ydinlaitosten päälupia koskevissa lupavaiheissa. Lupavaiheilla tarkoitetaan rakentamis-, käyttö- ja uutta käytöstä poistoa koskevaa lupaa.

Nykytilassa ydinenergi lain mukaiset ydinlaitosluvat valmisteleva työ- ja elinkeinoministeriö on kuullut eri tahoja lupavaiheessa, mutta tätä koskevat täsmälliset säännökset ovat puuttuneet ydinenergi laista kaikkien lupavaiheiden osalta. Voimassa olevan lain 13 §:ssä on säännös yleisestä kuulemisesta, joka sisältää myös mielipiteiden esittämisen sekä avoimen kuulemistilaisuuden järjestämisen.

Kuulemista koskevan täsmällisen säännöksen lisääminen lakiin parantaa yleisön mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon sen varhaisessa vaiheessa. Yhdessä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä noudatettavan kuulemis- ja osallistumisjärjestelmän kanssa muutokset parantavat yleisön osallistumismahdollisuuksia ydinlaitoshankkeiden osalta. Tällä on arvioitu olevan yhteiskunnan kannalta tärkeä merkitys, koska ydinlaitoshankkeet ovat suuria ja merkittäviä hankkeita. Toisaalta vaikutukset eivät tuo aikaisempaan verrattuna enempää kustannuksia esimerkiksi lupaviranomaiselle, koska laaja kuuleminen on ollut käytäntönä ydinlaitoshankkeissa jo voimassa olevan lain aikana, vaikka laki ei laajaa kuulemista ole edellyttänyt.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä ministeriön johdolla. Hankkeessa on ollut ministeriön ja Säteilyturvakeskuksen yhteinen ohjausryhmä. Valmistelun yhteydessä on kuultu asiantuntijoita ja sidosryhmiä sekä luvanhaltijoita.

Hallituksen esityksen luonnos on ollut lausunnoilla maalisi-huhtikuussa 2017.

Valmistelun haasteet ovat liittyneet käsitteellisesti suuriin ja hankaliksi koettuihin kokonaisuuksiin kuten ydinlaitosten käytöstä poistamiseen, periaatepäätösten asemaan

nykysääntelyssä sekä erilaisiin lupamenettelyn osakysymyksiin, joihin pitkissä ydinvoimalaitoshankkeissa törmätään.

5.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla on valmisteltu säteilylain kokonaisuudistusta vuodesta 2015 alkaen. Säteilylain uudistus liittyy Euroopan unionin uuteen säteilyturvallisuudirektiiviin, jolla korvataan aikaisemmat säteilyn alaan liittyvät direktiivit. Euroopan unionin uusi säteilyturvallisuudirektiivi on notifioitava Euroopan komissiolle 6 päivään helmikuuta 2018 mennessä. Säteilylain luonnos on ollut lausunnoilla marraskuun 2016 lopusta tammikuulle 2017.

Säteilylain kokonaisuudistusta koskeva luonnosehdotus sisältää myös ydinenergi lakiin tehtäviä muutosehdotuksia. Nämä ehdotukset ovat olleet lausunnoilla säteilylain uudistuksen osalta. Nyt käsillä olevassa ehdotuksessa on säteilysuojeludirektiiviä tarkasteltu laajasti myös ydinenergi lain soveltamisalan osalta, ja päädytty ehdottamaan eräitä lisäsäännöksiä ydinenergi lakiin säteilysuojeludirektiivin johdosta. Näiden säännösten esittely tapahtuisi mahdollisuuksien mukaan osana säteilylain kokonaisuudistusta, sillä ne liittyvät kiinteästi säteily lakiin ja sisältävät mm. säädösviittauksia. Ydinenergi lain kokonaisuudesta on kuitenkin haluttu saada kattavasti lausuntoja, ja siitä syystä eräitä säteilysuojeludirektiivin asioita on otettu mukaan nyt käsillä olevaan ehdotukseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Ydinenergialaki

2 § Lain soveltamisala

Pykälän 1 momentin 1) kohtaan ehdotetaan lisättäväksi ydinlaitoksen käytöstä poistaminen. Lisäys soveltamisalaan on tarpeellinen lakiin ehdotetun uuden käytöstä poistamista koskevan luvan käyttöönoton vuoksi, sekä sen vuoksi, että soveltamisala kattaisi koko toiminnan elinkaaren sekä sen valvonnan. Säännökseen tehtävän lisäyksen myötä käytöstä poistettavalle ydinlaitokselle tulisi myös hakea lupa lain 8 §:n mukaisesti. Käytöstä poistamisen määritelmä sisältää sen, että ydinlaitos on ydinlaitos vielä käytöstä poistamisen aikana. Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen vaatii turvallisuuden ylläpitoa ja valvontaa, ja tämän vuoksi ydinlaitoksen käytöstä poistamisen tulisi edelleen olla ydinenergian käyttöä, ja siihen tulisi kohdistaa ydinenergialaissa säädettyjä vaatimuksia.

Soveltamisalasäännökseen tehtävän lisäyksen myötä, luettuna yhdessä voimassa olevan lain 3 §:n sisältyvän ydinenergian käyttöä koskevan määritelmän kanssa, kaikki vaatimukset, jotka laissa koskevat ydinlaitosta, koskisivat myös käytöstä poistettavaa ydinlaitosta. Vaatimuksen lisäys on johdonmukainen käytöstä poistamisen sääntelyn kannalta turvallisuusnäkökulmasta. Lain vaatimukset on ulotettava koskemaan myös käytöstä poistettavaa laitosta, huomioiden laitoksen elinkaaren vaihe.

Lisäksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 a) kohta, jonka mukaan lakia sovellettaisiin myös ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta vähäisempään loppusijoitukseen. Käytännön toiminta on osoittanut, että tämä muutos soveltamisalassa on tarpeen, jotta laajamittaista loppusijoitusta vähäisempi loppusijoitus tulisi yksiselitteisesti lain soveltamisalan piiriin. Laajamittaisen loppusijoituksen raja-arvot on määritelty 3 pykälän 2 momentin asetuksenantovaltuuden nojalla ydinenergia-asetuksessa. Esimerkki laajamittaista loppusijoitusta vähäisemmästä loppusijoituksesta on hyvin matala-aktiivisen jätteen maaperäloppusijoitus, jota ei toistaiseksi ole toteutettu, mutta joka todennäköisesti olisi tulevaisuudessa vaihtoehtoinen toimintatapa. Muutoksen myötä matala-aktiivisen jätteen maaperäloppusijoitus tulisi lain soveltamisalaan yksiselitteisesti.

3 § Määritelmät

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 1 momentin 5) kohtaan uusi c) alakohta, joka sisältäisi poikkeuksen ydinlaitoksen määritelmästä ja soveltamisalasta koskien käytöstä poistettuja tiloja. Ehdotetun täsmennyksen myötä käytöstä poistettava ydinlaitos olisi siten lain tarkoittama ydinlaitos siihen saakka, kunnes se on Säteilyturvakeskuksen toimesta hyväksytty poistetuksi käytöstä. Kun ydinlaitos on poistettu käytöstä, käytöstä poistettua ydinlaitosta ei enää koskisi ydinlaitokselle asetettavat vaatimukset. Vastaava määrittely ja rajausta sisältyvät voimassa olevassa laissa suljetulle loppusijoituslaitokselle, joten lisäys olisi johdonmukainen myös käytöstä poistettavan, ydinenergian aikaansaamiseen käytettävän ydinlaitoksen osalta. Muutoksen myötä ydinlaitos voisi lakata olemasta ydinlaitos vaiheittain, mutta kuitenkin siten, että kerralla muutos koskisi kokonaisia rakennuksia, ei esimerkiksi rakennusten osia.

Käytöstä poistaminen on määritelty voimassa olevassa laissa 3 §:n 5 b) kohdassa. Käytöstä poistamisella tarkoitetaan määritelmän mukaan lopullisesti suljetun ydinlaitoksen purkamista niin, ettei laitosalueella tarvita erityisiä toimenpiteitä puretusta ydinlaitoksesta peräisin olevien radioaktiivisten aineiden vuoksi. Määritelmä lisättiin lainmuutoksella 342/2008.

Lisäksi pykälään ehdotetaan siirrettäväksi määritelmät luvanhaltijasta, jätehuoltovelvollisesta ja huolehtimisvelvollisuudesta uusiksi 1 momentin 14), 15) ja 16) kohdiksi.

Luvanhaltija määriteltäisiin pykälän 1 momentin 14) kohdassa ydinenergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijaksi. Luvanhaltija olisi Euroopan unionin jäsenvaltion lainkäyttövallan alainen luonnollinen henkilö, yhteisö tai viranomainen, joka harjoittaa lain 2 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua toimintaa. Määritelmä sisältyy voimassa olevan lain 7 i §:n. Määritelmän siirto määritelmäpykälään ei muuttaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä tai määritelmän sisältöä.

Pykälän 1 momentin 15) kohdassa määriteltäisiin jätehuoltovelvollinen. Jätehuoltovelvollisen määritelmä siirrettäisiin voimassa olevan lain 9 pykälän 3 momentista määritelmäpykälään. Johdonmukaisuuden vuoksi on perusteltua, että määritelmä, jota käytetään useissa lain säännöksissä, määritellään lain 3 §:ssä, johon sisältyy laissa kaikki keskeiset määritelmät.

Jätehuoltovelvollisen määritelmän sisältöön ei ole esitetä muutoksia, mutta määritelmää ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että jätehuoltovelvollisen syntymisajankohta olisi määritelty yksiselitteisesti. Jätehuoltovelvollisella tarkoitettaisiin luvanhaltijaa, jonka toiminnan seurauksena on syntynyt tai jonka toiminnan seurauksena nyt syntyy tai tulevaisuudessa tulee syntymään ydinenergian

käytön yhteydessä tai sen seurauksena lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisia ydinjätteitä.

Jätehuoltovelvolliseksi tulemisen ajankohta on voimassa olevan lain mukaan tulkittuna epäselvä. Täsmennys jätehuoltovelvolliseksi tulemisen ajankohdasta on tarpeen soveltamiskäytännön yhtenäistämiseksi. Luvanhaltijasta tulisi ehdotuksen mukaan jätehuoltovelvollinen kun lupa ydinlaitoksen rakentamiseen on myönnetty lain 18 §:n tai 19 §:n mukaisesti tai kun lupa 21 §:n mukaiseen muuhun ydinenergian käyttöön on myönnetty. Ehdotetun lisäyksen mukaan luvanhaltijasta, jolla on lupa ydinenergian käyttöön, tulee myös jätehuoltovelvollinen lain tarkoittamassa merkityksessä, kun valtioneuvosto myöntää ydinlaitokselle rakentamisluvan. Jätehuoltovelvollisen määritelmän käyttö aiheuttaa täsmennystarvetta myös voimassa olevan lain 7 lukuun.

Jätehuoltovelvollisen on toteutettava voimassa olevassa laissa säädettyä huolehtimisvelvollisuutta ja varautumisvelvollisuutta. Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta säädetään lain 9 pykälässä ja varautumisvelvollisuudesta lain 7 luvun 35 pykälässä. Jätehuoltovelvollisen käsitettä käytetään myös lain 7 luvun pykälissä, mutta 7 luku on muutoin itsenäinen kokonaisuus ja sisältää myös lukua koskevat määritelmät.

Jätehuoltovelvollisen määritelmässä käytetään ilmaisua ”jonka toiminnan seurauksena syntyy tai on syntynyt ydinjätettä”. Tämä tarkoittaa, että jätehuoltovelvollisen on huolehdittava kaikesta sen toiminnan seurauksena syntyneestä tai tulevaisuudessa syntyvästä ydinjätteestä, ja aloitettava suunnittelu varhaisessa vaiheessa. Varhaisen suunnittelun kannalta jätehuoltovelvollisen alkamisajankohdan tulisi sijoittua aikaiseen vaiheeseen ydinlaitoksen elinkaarta. Lupa ydinlaitoksen rakentamiseen voimassa olevan lain 18 §:n mukaan on hetki, jolloin luvanhakijasta tulee luvanhaltija lain tarkoittamassa merkityksessä. Tämä olisi myös suunnittelun kannalta se hetki, jolloin jätehuoltoon liittyvien suunnitelmien tulisi viimeistään olla täsmentyneet.

Määritelmän mukaan jätehuoltovelvolliseksi tultaisiin siinä vaiheessa, kun ydinlaitoksen rakentamisluvan hakijalle on myönnetty rakentamislupa, ja muun ydinenergian käytön osalta, kun luvanhakijalle on myönnetty käyttö lupa. Muutoksen myötä ydinlaitoksen rakentamisluvan haltijan eli jätehuoltovelvollisen tulisi toimittaa lain 28 §:ssä tarkoitettu ensimmäinen ydinjätehuollon ohjelma ennen käyttö luvan hakemista ydinjätteitä tuottavalle toiminnalle. Ensimmäinen ydinjätehuollon ohjelma lisäisi merkittävästi käytettävissä olevia tietoja ydinjätehuollon järjestämisestä jätehuoltovelvollisen hakiessa käyttö lupaa, ja tiedot voitaisiin ottaa huomioon käyttö lupaa harkittaessa. Muutos näin ollen myös korostaisi ydinjätehuollon asemaa jo käyttö lupavaiheessa.

Voimassa olevan lain 29 § on sidottu lain 28 §:n mukaiseen huolehtimisvelvollisuuden toteuttamiseen siten, että mikäli ministeriö määräisi jätehuoltovelvollisen yhteistyöhön, tarkoittaisi yhteistyö todennäköisesti uutta lain 28 §:n tarkoittamaa päätöstä huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta kunkin jätehuoltovelvollisen osalta. Lain 29 § ei kuitenkaan määrittele aikaa, jolloin pakollisesta yhteistyöstä on määrättävä, vaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi tehdä määräyksen yhteistyöstä myös sen jälkeen kun huolehtimisvelvollisuuksien toteuttamisesta on jo päätetty, mikäli 29 §:n ehdot täyttyvät.

Pykälän 1 momentin 16) kohdaksi siirrettäisiin huolehtimisvelvollisuuden määritelmä. Huolehtimisvelvollisuuden määritelmä sisältyy voimassa olevan lain 9 pykälään, ja pykälään esitettävien muutosten vuoksi olisi johdonmukaista, että määritelmä siirretään 3 pykälään, johon sisältyy laissa kaikki keskeiset määritelmät.

Huolehtimisvelvollisuuden määritelmää käytetään laissa useissa säännöksissä. Huolehtimisvelvollisuus tarkoittaa sitä, että jätehuoltovelvollinen on velvollinen huolehtimaan ydinjätteiden jätehuoltoon kuuluvista toimenpiteistä ja niiden asianmukaisesta valmistelemisestä, sekä vastaa niistä aiheutuvista kustannuksista. Huolehtimisvelvollisuuden määritelmä pysyisi sisällöltään aikaisempaa vastaavana, eikä muutoksella ole tarkoitus muuttaa nykykäytäntöä huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisen osalta.

Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta päätetään voimassa olevan lain 28 § 1 momentin mukaisesti. Pykälässä säädetään siitä, miten huolehtimisvelvollisuus tulee toteuttaa ja suunnitella. Voimassa olevan lain 6 a §:n mukaisesti ydinjätteet, jotka ovat syntyneet Suomessa tapahtuneen ydinenergian käytön yhteydessä tai seurauksena, on käsiteltävä, varastoitava ja sijoitettava pysyväksi tarkoitettulla tavalla Suomeen 6 a §:n 2 momentissa määriteltyjä tilanteita lukuun ottamatta. Näin ollen huolehtimisvelvollisuuden toteuttamista koskevat suunnitelmat kohdistuvat Suomessa toteutettavan ydinjätehuollon toimenpiteisiin. Päätöksen tekemistä varten jätehuoltovelvollinen esittää luvan myöntäjän arvioitavaksi ensimmäisen suunnitelman ydinjätehuollon toteuttamisesta ja ylläpitää suunnitelmia lain 28 § 2 momentin mukaisesti.

6 a § Suomessa syntyneiden ydinjätteiden ydinjätehuolto

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin vastuusta 2 momentin 1 a) kohdan poikkeuksen piiriin tulevan, muualla kuin Suomessa käsiteltävän ydinjätteen loppusijoituksesta. Ehdotetun lisäyksen mukaan 2 momentin 1 a) kohdan mukaan toiseen maahan käsiteltäväksi toimitettu jäte tulisi kuitenkin Suomessa loppusijoitettavaksi. Lisäys on tarpeen ydinjätedirektiiviin sisältyvän veloitteen takia. Ydinjätedirektiivin mukaan vastuu toiseen maahan käsiteltäväksi

toimitetun jätteen turvallisesta loppusijoituksesta on viimekädessä oltava aina siinä jäsenvaltiossa, jossa jäte on syntynyt tai tuotettu.

Ydinjätedirektiivin 4 artikla edellyttää, että radioaktiivinen jäte loppusijoitetaan siinä jäsenvaltiossa, jossa se on syntynyt, myös siinä tapauksessa, että jäte siirretään toiseen jäsenvaltioon tai kolmanteen maahan käsiteltäväksi. Tästä vaatimuksesta voidaan poiketa, jos jäsenvaltio on tehnyt sopimuksen loppusijoituslaitoksen käyttämisestä valtiossa, johon jäte siirretään, ja ilmoittanut siitä Euroopan komissiolle. Euroopan komission näkemyksen mukaan kansallisessa lainsäädännössä tulisi olla selkeästi määriteltynä se, kenellä on vastuu tällaisen jätteen loppusijoittamisesta. Pykälään ehdotettavalla lisäyksellä tämä vaatimus täytyisi.

Käytännössä vastuu tarkoittaisi sitä, että muualla kuin Suomessa käsitellyn jätteen jälkeiset jätteet, joita ei voida vapauttaa valvonnasta niihin edelleen sisältyvän radioaktiivisuuden vuoksi, tulee palauttaa Suomessa loppusijoitettavaksi. Tällaiset käsittelyn seurauksena syntyneet jätteet voivat olla esimerkiksi alkuperäisen jätteen käsittelystä syntynyttä kuonaa ja muuta ylijäämämateriaalia, jota ei voida enää käsitellä edelleen.

Nykytilanteessa tällaiset käsittelyn jälkeiset jätteet on jo palautettu Suomeen, ja ne lähettänyt luvanhaltija on järjestänyt niiden käsittelyn jälkeisen huolehtimisen. Nykykäytäntö on ollut toimiva, ja se on myös ydinjätedirektiivin sekä voimassa olevan lain tarkoittaman jätteen minimoimisperiaatteen mukainen.

Jäte, jota voidaan lakiin sisältyvän poikkeuksen perusteella lähettää muualla käsiteltäväksi, on voimassa olevan lain mukaan ydinjätettä, joissa radioaktiivisen jätteen määrä on vähäinen ja joka on siten lähtökohtaisesti vähemmän vaarallista jätettä. Voimassa olevan lain 6 a § 2 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden mukaan asetuksella säädetään siitä, mikä katsotaan pykälässä tarkoitetuksi poikkeukseksi. Ydinenergia-asetuksen 7 b §:n mukaan voimassa olevan lain 6 a §:n 2 momentin 1 a kohdassa tarkoitettuja tapauksia ovat sellaiset, joissa ydinjätteen aktiivisuuspitoisuus on vähäinen ja jäte toimitetaan ulkomaille käsiteltäväksi, koska Suomessa ei ole käytössä soveltuvaa käsittelymenetelmää. Tällaisen jätteen käsittely muualla kuin Suomessa on edelleen perusteltua, koska Suomessa ei ole sellaista infrastruktuuria, jota tarvitaan näiden jätteiden asianmukaiseksi käsittelemiseksi. Jätteiden kokonaishallinnan ja uudelleenhyödyntämisen kannalta on lisäksi asianmukaista, että jätteen määrää vähennetään siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista. Tällöin myös loppusijoitettavan jätteen määrää saadaan pienennettyä.

Laista on kuitenkin puuttunut täsmällinen velvoite palauttaa jäte Suomeen ja vastata käsittelyn jälkeisestä jätteestä. Muutos selkeyttäisi lainsäädäntöä, mutta sillä ei olisi merkittävää vaikutusta nykytilaan. Voimassa olevan lain perusteella käsittelyn jälkeen

jäljellä oleva radioaktiivinen aine, joka jää pääosin kuonaan, on käsitelty ydinjätteenä ja jo nykytilassa yleensä toimitettu takaisin alkuperämaahan Suomeen.

7c § Säteilyaltistuksen rajoittaminen

Pykälän otsikko muutettaisiin yleisemmäksi, koska siinä käsitellään säteilyaltistuksen annosrajojen lisäksi oikeutus- ja optimointiperiaatteiden noudattamista sekä työperäistä säteilyaltistusta ja säteilymittauksia. Pykälään lisättäisiin keskeisimmät viittaukset uuteen säteilylakiin. Säteilylain (/) 4 §:n mukaan säteilylakia ei sovelleta ydinenergialain (990/1987) tarkoitettuun ydinenergian käyttöön, ellei laissa toisin säädetä. Viittauksia on siten syytä täsmentää uutta säteilylakia vastaaviksi.

Säteilysuojelun yleiset periaatteet ovat peräsin kansainvälisen säteilysuojelutoimikunnan (International Commission on Radiological Protection, ICRP) perussuosituksista ja niitä on sovellettu ydinenergian käyttöön jo pitkään voimassa olevan säteilylain 2 § mukaan. Säteilylain uudistamisen vuoksi pykälän viittaus säteilylakiin päivitettäisiin. Säännökset säteilysuojelun yleisistä periaatteista ja niiden soveltamisesta perustuvat säteilyturvallisuusdirektiivin 5 ja 6 artiklaan sekä 19 artiklan 1 ja 2 kohtiin.

Optimointiperiaatteen soveltaminen säteilyaltistuksen rajoittamiseen kattaa myös tämän periaatteen soveltamisen päästöjen rajoittamiseen. Siksi jälkimmäistä ei tarvitsisi mainita enää erikseen.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus uuden säteilylain 10 §:ään, jossa säädetään poikkeusluvasta työntekijän annosrajan ylittämiseen. Säteilyturvakeskus voisi myöntää luvanhaltijalle poikkeusluvan nimetyn työntekijän annosrajan ylittämiseen poikkeuksellisissa tilanteissa. Säteilyaltistuksen kesto ei saa ylittää määräaika, altistuksen tulee rajoittua tiettyihin määriteltyihin työtiloihin eikä se saisi ylittää Säteilyturvakeskuksen vahvistamaa ylärajaa. Säännös poikkeusluvasta perustuisi säteilyturvallisuusdirektiivin 52 artiklan 1 kohdan a)–f) alakohtaan sekä 2 ja 3 kohtaan. Tällaisia poikkeuksellisia tilanteita, joissa töitä ei välttämättä voida järjestellä siten, että työntekijän 20 mSv vuotuinen annosraja ei ylittyisi, voisivat olla esimerkiksi sellaiset ydinlaitoksen turvallisuuden kannalta välttämättömät korjaus- ja tarkastustyöt, joiden tekemiseen on vain suppea joukko päteviä tekijöitä. Tällä hetkellä ei ole tiedossa tarvetta direktiivissä tarkoitetuille poikkeuksellisille tilanteille. Nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista edellä mainittua poikkeuslupaa.

Pykälään 1 momenttiin lisättäisiin lisäksi viittaus uuden säteilylain 12 lukuun, jossa säädetään työperäisestä säteilyaltistuksesta. Voimassa olevan säteilylain 9 luvun säännöksiä työperäisestä säteilyaltistuksesta on sovellettu ydinenergian käyttöön jo

pitkään. Nyt ydinenergiain ja säteilylain välisiä viittauksia muutettaisiin siten, että ydinenergiain esitettäisiin yksityiskohtaiset viittaukset ydinenergian käyttöön sovellettaviin säteilylain lukiin, pykäliin ja kohtiin. Viittaus säteilylain lukuun 12 kattaisi säteilytyöhön liittyvät säännökset, joita on tarpeen soveltaa myös ydinenergian käyttöön säteilyturvallisuudirektiivin perusteella. Nykyisin ydinenergiain 59 ja 61 §:ssä esitetään yleiset viittaukset muihin säädöksiin työturvallisuuden ja säteilysuojauksen osalta, ja voimassa olevan säteilylain 3 §:ssä esitetään puolestaan säteilylain säännökset (2 § ja 9 luku), joita sovelletaan ydinenergian käyttöön.

Pykälään 1 momenttiin lisättäisiin edelleen viittaus uuden säteilylain 9 lukuun, jossa säädetään säteilymittauksista, niiden luotettavuudesta (45 §) sekä annosmittauspalvelun ja säteilymittausten hyväksynnästä (46 §). Vastaavat säännökset ovat nykyisen säteilylain 6 luvun 23 §:ssä ja 9 luvun 32 §:ssä, joista jälkimmäistä sovelletaan nykyisin ydinenergian käyttöön. Viittaus säteilymittausten luotettavuutta koskevaan säännökseen on tarpeellista lisätä.

Pykälän 1 momentin sanamuoto ”säteilyaltistuksen enimmäisarvot” muutettaisiin muotoon ”säteilyaltistuksen annosrajat ja annosrajoitukset”. Säteilyaltistuksen annosrajoilla ja annosrajoituksilla tarkoitettaisiin uuden säteilylain 5 §:ssä määriteltyjä annosrajoja ja annosrajoituksia. Nämä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksilla (ydinenergia-asetus, valtioneuvoston asetus säteilyturvallisuudesta) samaan tapaan kuin nykyisin ydinenergia-asetuksen 3 a luvussa ja säteilyasetuksen 2 luvussa.

Pykälän momentit 2, 3 ja 4 säilyisivät ennallaan.

7e § Turvallisuuden todentaminen ja arviointi

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin täsmällinen kymmenen vuoden määräaika, jonka puitteissa turvallisuutta koskeva määräaikaisarviointi olisi suoritettava. Voimassa olevassa laissa säännökseen sisältyy velvollisuus arvioida laitoksen turvallisuus kokonaisuutena säännöllisin väliajoin. Säännöksen muotoilussa ei kuitenkaan käy ilmi määräaikaa, jonka puitteissa arviointi on tehtävä.

Ydinturvallisuudirektiivin 8 c artikla edellyttää, että luvanhaltija arvioi säännöllisesti vähintään kymmenen vuoden välein ydinlaitosten turvallisuuden. Ydinturvallisuudirektiivin täydennystä valmisteltaessa sekä Fukushima-onnettomuuden jälkeen tehdyissä stressitesteissä korostui määräaikaisten turvallisuusarvioiden toteuttamisen tarve niin usein kuin on asianmukaista, mutta vähintään joka kymmenes vuosi.

Pykälän 2 momentin mukainen turvallisuusarviointi olisi voimassa olevan lain kanssa vastaavasti luvanhaltijan velvollisuus. Määräaikaisessa arvioinnissa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota luonnonuhkien uudelleenarvointiin sekä keskeisiin laitossuunnittelun periaatteisiin. Luvanhaltijan toteuttama arviointi tulisi ajoittaa siten, että se on suoritettu pykälän asettamassa 10 vuoden määräajassa. Luvanhaltijan arvioinnin jälkeen turvallisuusviranomainen Säteilyturvakeskus toteuttaa nykytilaa vastaavasti oman arvionsa ja tekee pykälän tarkoittamasta turvallisuusarviosta päätöksen. Pykälässä säädetty 10 vuoden määräaika koskisi siten luvanhaltijaa.

Ehdotettu muutos ei muuttaisi nykykäytäntöjä. Suomalaisilla ydinvoimalaitoksilla on toteutettu määräaikainen turvallisuusarviointi vähintään kymmenen vuoden välein ja nykyisissä käyttöluvuissa on lupaehtona edellytetty kattavan turvallisuusarvion tekemistä.

Lisäksi 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi loppusijoituslaitosten osalta vastaava velvoite arvioida määräajoin laitoksen turvallisuus. Loppusijoituslaitos eroaa ydinenergian aikaansaamiseen käytettävistä laitoksista monilta osin, joten määräaika arvioinneille olisi muita ydinlaitoksia pidempi. Loppusijoitusta toteuttavan laitoksen turvallisuuden arviointi tulisi suorittaa vähintään 15 vuoden välein. Loppusijoituslaitokset eivät kuulu ydinturvallisuusdirektiivin soveltamisalaan, joten direktiivin 8 c artiklan velvoite arvioida vähintään 10 vuoden välein ei koskisi loppusijoituslaitoksia.

7 g § Käytöstä poistaminen

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan. Pykälä sisältäisi muiden 2 a lukuun sisältyvien säännösten tapaan turvallisuutta koskevat vaatimukset, joita olisi noudatettava ydinlaitoksen käytöstä poistamisessa.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin turvallisuutta koskeva perusvelvoite. Lisäyksen mukaan turvallisuus on otettava aina etusijalla huomioon ydinlaitoksen käytöstä poistamista suunniteltaessa ja toteutettaessa. Säteilyturvakeskuksella olisi keskeinen rooli käytöstä poistamisen turvallisuutta valvovana viranomaisena, ja turvallisuuden huomioon ottaminen näytettäisiin käytännössä toteen Säteilyturvakeskuksen valvontatyön ja käytöstä poistamista koskevan suunnitelman lisäksi uuden 20 a §:n lupaa koskevassa hakemuksessa, josta olisi lain 23 pykälän ehdotetun muutoksen mukaan pyydetävä Säteilyturvakeskuksen lausunto, joka sisältää turvallisuusarvion, vastaavasti kuin voimassa olevan lain mukaan lausunto pyydetään käyttöluvapahakemuksesta.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin vaatimus, jonka mukaan laitoksen purkamista ja muita toimenpiteitä laitoksen käytöstä poistamiseksi ei saa perusteettomasti siirtää.

Tämä vaatimus siirtyisi sellaisenaan voimassa olevan lain 2 momentista 1 momenttiin. Kuten lainmuutoksella 342/2008, käytöstä poistamiseen liittyvien toimien optimaalinen ajoitus riippuu useista tekijöistä, kuten teknisestä valmiudesta, purkamistoimenpiteistä aiheutuvista säteilyannoksista, loppusijoitustilojen olemassaolosta, ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta, alueella olevien muiden ydinlaitosten käytöstä poistamisesta ja laitosalueen käyttötärpeesta. Ehdotettu säännös ei siten estäisi mahdollisuutta, että ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevaan suunnitelmaan sisältyisi pitkäkestoinen – esimerkiksi joitakin kymmeniä vuosia kestävä – valvottu säilytys ennen laitoksen purkamista. Jos suunnitelma rakentuu näin, se on perusteltava osoitettavissa olevilla asiasyillä, kuten purkamisesta aiheutuvan kokonaissäteilyaltistuksen minimoimisella. Tämän muutoksen myötä ei valvotun säilytyksen toteuttamismahdollisuuteen tulisi muutoksia.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin luvanhakijan ja myöhemmin luvanhaltijan velvoite toimittaa viranomaisen arvioitavaksi käytöstä poistamista koskeva suunnitelma. Kyseisestä suunnitelmasta säädetään voimassa olevassa laissa 28 §:ssä, mutta vain sen päivittämisenäkökulmasta. Ehdotetun muutoksen myötä viittauksesta lain 28 §:ään luovuttaisiin ja suunnitelman päivittämisestä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Käytöstäpoistosuunnitelmaa koskeva säännös poistettaisiin lain 28 §:stä ja siirrettäisiin lain 7 g §:ään, jossa säädetään kokonaisuudessaan käytöstä poistamisen vaatimuksista turvallisuusvaatimuksista.

Käytöstä poistaminen tapahtuu voimassa olevan lain 7 g §:n mukaan Säteilyturvakeskuksen hyväksymän lopullisen käytöstäpoistosuunnitelman mukaisesti. Suunnitelman merkitystä osana käytöstä poistamista korostetaan muutoksen myötä siten, että suunnitelma on edelleen toimitettava, mutta sen hyväksyminen olisi jatkossa osa myös luvan hyväksyntää. Velvoite toimittaa käytöstäpoistosuunnitelma ei muuttuisi, mutta suunnitelman lisäksi käytöstä poistaminen edellyttäisi lupaa.

Luvanhakija laatii käytöstä poistamista koskevan suunnitelman Säteilyturvakeskuksen arvioitavaksi rakentamislupahakemuksen yhteydessä ja luvanhaltija täydennetyn suunnitelman käyttölupahakemuksen yhteydessä. Tämän jälkeen käytöstäpoistosuunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja toimitettava työ- ja elinkeinoministeriön tai Säteilyturvakeskuksen, milloin se on myöntänyt luvan ydinjätteitä aiheuttavaan toimintaan, arvioitavaksi säännöllisin määräajoin. Ellei käyttöluvan lupaehdoissa muuta määrätä, luvanhaltijan on toimitettava ensimmäinen päivitetty suunnitelma em. viranomaisen arvioitavaksi viimeistään kolmen vuoden kuluttua käyttöluvan lainvoimaiseksi tulosta tai seuraavan kerran kun ydinvoimalaitoksen muiden ydinlaitosyksiköiden käytöstäpoistosuunnitelma toimitetaan arvioitavaksi.

Lisäksi, ellei lupaehdoissa muuta määrätä, olisi käytöstäpoistosuunnitelma toimitettava arvioitavaksi vähintään kuuden vuoden välein kunnes luvanhaltija

toimittaa valtioneuvostolle osoitetun lain 20 a §:ssa tarkoitetun lupahakemuksen ydinlaitoksen käytöstä poistamista varten. Lupahakemuksen yhteydessä tulisi toimittaa Säteilyturvakeskukselle lopullinen käytöstäpoistosuunnitelma. Lopullinen käytöstäpoistosuunnitelma tulisi pitää ajan tasalla laitoksen käytöstä poistamisen aikana Säteilyturvakeskuksen ydinenergialain 7 q § ja 7 r § antamien yleisten ja yksityiskohtaisten turvallisuusmääräysten mukaisesti ja käytöstä poistaminen on toteutettava Säteilyturvakeskuksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti.

Pykälässä säädettäisiin myös laitoksen käytöstä poistamisen ajankohdasta. Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitos olisi poistettava käytöstä ja sille on haettava lupaa, kun ydinlaitoksen käyttö on lopetettu. Varsinaista käytöstä poistamista koskeva ajallinen harkinta jäisi luvanhaltijalle, joka voisi päättää ajankohdasta, jolloin se hakee lupaa käytöstä poistamiseen. Käytöstäpoistosuunnitelma olisi kuitenkin laadittava ja pidettävä ajan tasalla kuten jo voimassa olevassa laissa säädetään. Käytöstä poistamisen tulisi tapahtua suunnitelmien puitteissa ja turvallisuus näiden mukaisesti huomioituna. Pykälän 1 momentti myös edellyttäisi, että laitoksen purkamista ja muita käytöstä poistamisen toimenpiteitä ei saisi perusteettomasti siirtää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ydinlaitoksen haltijan turvallisuutta koskevasta vastuusta. Ydinlaitoksen haltija vastaisi säännöksen mukaan siitä, että ydinlaitos poistetaan käytöstä turvallisesti noudattaen turvallisuusvaatimuksia, luvan ehtoja sekä toimitettua ja hyväksyttyä käytöstäpoistosuunnitelmaa. Ydinlaitoksen haltijan vastuu olisi vastaava kuin voimassa olevassa laissa säädetään 7 f §:ssä ydinlaitoksen rakentamisen ja käytön osalta. Turvallisuutta koskevilla vaatimuksilla tarkoitetaan lain nojalla annettuja vaatimuksia esimerkiksi Säteilyturvakeskuksen 7 q §:n nojalla antamissa määräyksissä, 7 r §: nojalla annetuissa YVL-ohjeissa sekä yksittäisissä Säteilyturvakeskuksen toimivaltansa nojalla antamissa laitoksenhaltijaa koskevissa määräyksissä antamia vaatimuksia.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden suunnitelmiin liittyen. Käytöstäpoistosuunnitelmien käsittelystä annettaisiin tarkemmat säädökset valtioneuvoston asetuksella.

7 h § Ydinaineet ja ydinjätteet

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta käytöstä poistamisesta. Samat vaatimukset ydinaineiden ja ydinjätteiden turvallisesta käsittelystä ja varastoinnista tulisivat lisäyksen myötä koskemaan myös käytöstä poistamisessa syntyviä ydinjätteitä. Lisäys on tarpeen, jotta lainsäädäntö kattaisi kaikki ydinenergian käytön tilanteet sekä osoittaisi vaatimuksen turvallisesta käsittelystä ydinlaitoksen ydinaineille ja ydinjätteille laitoksen kaikissa elinkaaren vaiheissa.

7 i § Henkilöstö

Pykälään lisättäisiin uusi 6 momentti, jossa säädettäisiin pykälään sisältyvien, henkilöstöä koskevien luvanhaltijan velvoitteiden soveltamisesta myös toimittajaan ja alihankkijaan, silloin kun nämä suorittavat ydinlaitoksella tehtäviä ja toimenpiteitä, jotka voivat olla merkityksellisiä ydinlaitoksen ydinturvallisuuden kannalta.

Ydinenergialaki edellyttää jo nykyisellään, että luvanhaltija vastaa ydinenergian käytön turvallisuudesta ja ydinlaitoksen ydinturvallisuudesta kaikilta osin. Tähän velvollisuuteen kuuluu vastuu työntekijöiden toimista. Uusi 6 momentti edellyttäisi, että luvanhaltija varmistaa myös siitä, että toimittajilla ja alihankkijoilla, joiden toiminta saattaa vaikuttaa ydinlaitoksen ydinturvallisuuteen, on tarvittava henkilöstö, jolla on asianmukainen pätevyys ja toimivaltuudet ydinlaitoksen ydinturvallisuutta koskevien velvoitteidensa täyttämiseksi.

Ydinturvallisuusdirektiivin 6 artiklan mukaan vastuu ydinturvallisuudesta ulottuu myös toimittajien ja alihankkijoiden toimintaan. Tämän vuoksi säännökseen ehdotetaan lisättäväksi vastuu alihankkijoiden ja toimittajien henkilöstöstä vastaavasti kuin omasta henkilöstöstä. Asiasta säädetään nykytilanteessa Säteilyturvakeskuksen määräyksillä ja YVL-ohjeilla. Laista on puuttunut täsmällinen velvoite luvanhaltijalle vastata toimittajien ja alihankkijoiden pätevydestä sekä riittävän koulutuksen järjestämisestä ydinturvallisuuteen liittyviä tehtäviä hoitaville henkilöille.

Pykälään lisättäisiin uusi 7 momentti, joka sisältäisi säännökset säteilyturvallisuusvastaavan nimeämisestä ja säteilyturvallisuusasiantuntijan käyttämisestä. Säteilyturvallisuusvastaavan nimeämisestä ja tehtävistä, säteilyturvallisuusasiantuntijan käyttämisestä sekä heidän pätevyys- ja koulutusvaatimuksistaan säädettäisiin säteilyturvallisuusdirektiivin artiklojen 14, 18, 34, 79, 82 ja 84 mukaisesti uudessa säteilylaissa, joten näitä säännöksiä ei toistettaisi ydinenergialaissa, vaan viitattaisiin säteilylakiin.

Säteilyturvallisuusvastaava olisi uusi nimike, jonka velvollisuudet ja toimivaltuudet tulevat uudesta säteilylaista. Säteilyturvallisuusvastaavasta olisi noudatettava, mitä uuden säteilylain 24 §:ssä säädetään. Uuden säteilylain mukaisen säteilyturvallisuusvastaavan tehtävä on vastaava kuin nykytilassa säteilyn käytön turvallisuudesta vastaavan johtajan. Ydinenergian käytölle ei nykyisessä lainsäädännössä ole säädetty säteilyn käytön turvallisuudesta vastaavaa johtajaa, vaan ylin vastuu on voimassa olevan ydinenergialain 7 k §:n tarkoittamalla vastuullisella johtajalla. Säteilysuojeludirektiivin mukaan myös ydinenergian käytölle on nimettävä säteilyturvallisuusvastaava. Nykykäytännön mukaan luvanhaltijoiden säteilysuojeluyksiköiden päälliköt ovat tyypillisesti toimineet säteilylain edellyttäminä vastaavina johtajina yhtiöiden säteilyn käytön osalta. Olisi luontevaa, että nämä

henkilöt toimisivat jatkossa ydinenergian käytön säteilyturvallisuusvastaavina, joskin luvanhaltijoilla on oikeus määrittää tehtävät ja vastuut myös jollekin toiselle henkilölle tai henkilöille.

Säteilyturvallisuusasiantuntija olisi uusi nimike myös ydinenergian käytön puolella. Asiantuntijan tehtävää voisi hoitaa joko yksittäinen henkilö tai ryhmä asiantuntijoita. Nykyisin ydinvoimalaitoksilla toimivat ALARA-ryhmät, jossa on esimerkiksi säteilysuojelun, kemian, kunnossapidon, käytön ja jätteenkäsittelyn asiantuntijoita, voisi olla tällainen. Säteilysuojeluasiantuntijan käytöstä olisi noudatettava, mitä uuden säteilylain 28 §:ssä säädetään.

Pykälän lisättäisiin uusi 8 momentti, joka sisältäisi viittaukset säteilylakiin työntekijöille annettavasta säteilyturvallisuuskoulutuksesta ja perehdytyksestä. Näistä asioista säädetään säteilyturvallisuudirektiivin 14, 15 ja 32 artiklojen mukaisesti säteilylaissa, joten näitä säännöksiä ei toistettaisi ydinenergiolaisissa.

7 j § Johtamisjärjestelmä

Pykälään lisättäisiin velvollisuus laatia ydinlaitoksen johtamisjärjestelmä. Voimassa olevan lain 7 j §:ssä on säännelty johtamisjärjestelmän sisällöstä, mutta säännöstä on tarpeen selkeyttää siten, että se sisältäisi yksiselitteisen velvollisuuden laatia johtamisjärjestelmä ydinlaitokselle. Muilta osin pykälän ehdotetaan säilyvän ennallaan.

Säteilyturvakeskuksella on voimassa olevan sääntelyn perusteella oikeus antaa tarkemmat määräyksen ydinlaitoksen johtamisjärjestelmästä lain 7 q §:n 21) kohdan mukaan.

7 k § Vastuullinen johtaja

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 2 a) kohta käytöstä poistamiselle. Lisäyksen myötä pykälässä säädetty vastuullista johtajaa ja tämän varahenkilöä koskevat vaatimukset tulisivat koskemaan myös käytöstä poistettavaa ydinlaitosta.

Säännöksen nykyinen muotoilu kattaa vain ydinlaitoksen rakentamisen ja käytön, mutta ei käytöstä poistettavia ydinlaitoksia. Vaatimuksen lisäys on tarpeen, jotta vastuullista johtajaa ja tämän varahenkilöä koskeva vaatimus ulotettaisiin koskemaan ydinlaitoksen elinkaaren kaikkia vaiheita.

Lisäyksen myötä käytöstä poistamista koskevan vaiheen vastuullinen johtaja ja tämän varahenkilö voivat olla eri henkilöt kuin ydinlaitoksen käytölle nimetyt vastuullinen johtaja ja tämän varahenkilö.

71 § Turvajärjestelyt

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan siten, että se sisältäisi yksiselitteisen velvollisuuden luoda ja ylläpitää turvajärjestelyt ydinenergian käytössä yleisiin uhkakuviin ja suojaustarpeisiin perustuen.

Pykälän 1 momentin sanamuotoa muutettaisiin. Soveltamiskäytäntöön ei tulisi muutoksia. Uhkakuvien ja suojaustarpeiden arvioiminen on jatkuvaa toimintaa, jossa turva-alan asiantuntijoiden yhteistyönä tarkkaillaan ympäristömuutoksia ja tarvittaessa kehitetään turvajärjestelyjä niin, että ne mahdollisimman hyvin ovat ajantasaisen uhkakuvien ja suojaustarpeiden mukaiset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin turvaohjesäännöstä sekä turvahenkilöiden käyttämisestä. Uutta sääntelyä olisi ohjesäännön sekä turvahenkilöiden käyttämisen ajallista ulottuvuutta koskevat säännökset. Ohjesäännön ja turvahenkilöiden tulisi olla käytössä rakentamisluvan myöntämisestä lähtien siihen asti, kun ydinaineet ja ydinjäte viedään laitokselta pois tai ne on loppusijoitettu laitosalueelle. Turvajärjestelyjä edellytetään kuitenkin 1 momentin mukaisesti senkin jälkeen kun ydinaineet ja ydinjäte on viety laitokselta pois.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin turvahenkilön kelpoisuusvaatimuksista. Turvahenkilönä voisi 3 momentin mukaan toimia vain henkilö, jolla on voimassa oleva hyväksyntä vartijaksi, josta säädetään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (1085/2015). Voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden poistuisi mahdollisuus hyväksyä turvahenkilöksi muita kuin vartijaksi hyväksytyjä henkilöitä. Muutos aiheuttaa jossain määrin turvahenkilöiden koulutustarpeita. Muutos yksinkertaistaisi viranomaisvalvontaa. Säteilyturvakeskuksen tarve valvoa turvahenkilöiden soveltuvuutta tehtävään vähentyisi. Poliisin työ vartijoiksi hyväksytyjen valvonnassa ei juurikaan lisääntyisi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin turvajärjestelyistä tiedottamisesta. Turvajärjestelyistä tiedottaminen voitaisiin hoitaa esimerkiksi kylttejä asentamalla ja laitoksella työskenteleviä perehdyttämällä. Ydinlaitokselle työhön tulevan henkilön kannalta on asianmukaista, että hänelle kerrotaan käytössä olevista turvavalvontamenettelyistä jo palvelukseen otettaessa. Kun turvavalvontamenettelyjä muutetaan, kuuluu asiaan, että ydinlaitoksen henkilöstö informoidaan muutoksista hyvissä ajoin ennen niiden käyttöön ottamista ja että muutosten perusteita tarkastellaan tarvittaessa yhteistoimintalain mukaisessa yhteistoimintamenettelyssä.

Ydinlaitoksella asioiville ulkopuolisille tulee sopivalla tavalla tiedottaa turvavalvontamenettelyistä, mikä yleensä käy luontevasti päinsä samalla kun sovitaan laitokselle tulosta. Sisällöllisesti turvajärjestelyistä tiedottamisen vähimmäisvaatimukset ja olennaisin sisältö olisi siinä, että laitokselle tulija tietää turvajärjestelyjen olemassaolosta sekä tietää, mistä turvahenkilön tunnistaa. Turvajärjestelyistä ei tarvitsisi erikseen tiedottaa ydinlaitoksen yhteydessä olevalla liikkumis- ja oleskelurajoitusalueella. Tältä osin riittävää olisi alueen merkitseminen liikkumis- ja oleskelurajoituksen merkitsemistä koskevien säännösten mukaisesti.

7 m § Turvaohjesääntö

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan. Säännös sisältäisi turvaohjesäännön vähimmäissisällön. Velvollisuus laatia turvaohjesääntö sisältyy ehdotettavaan 7 l §:n. Turvaohjesääntö olisi keskeinen osa turvajärjestelyjä, ja sen sisällöstä on tarpeen säätää erikseen laissa. Turvaohjesääntöä koskevat säännökset siirrettäisiin tähän pykälään voimassa olevan lain 7 n §:stä. Turvaohjesäännöstä säädettäisiin aiempaa yksityiskohtaisemmin, minkä on tarkoitus helpottaa ohjesääntöjen laatimista ja yhdenmukaistaa niiden sisältöjä. Myös Ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunta on pitänyt tärkeänä sitä, että turvaohjesäännöt ovat mahdollisimman yhdenmukaisia samankaltaisilla ydinlaitoksilla.

Pykälän 1 momentissa luettelaisiin turvaohjesäännössä esitettävät tiedot. Luettelo sisältää voimassa olevaan lakiin nähden samoja asioita, mutta yksityiskohtaisemmin eriteltynä. Uusina asioina olisivat uhkakuvien ja suojaustarpeiden käsittely sekä selostus kuljetusten turvaamisesta. Tiedot tulisi esittää siinä laajuudessa, että Säteilyturvakeskus voi 3 momentin nojalla vahvistaa turvaohjesäännön.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta pitää turvaohjesääntö ajan tasalla. Turvaohjesääntö olisi 2 momentin mukaan pidettävä ajan tasalla. Turvaohjesäännön ajantasaisuutta olisi jatkuvasti arvioitava. Ohjesääntöön olisi tehtävä tarvittavat muutokset ilman aiheetonta viivytystä.

Turvaohjesäännön vahvistamisesta säädettäisiin 3 momentissa. Vahvistamisen edellytyksenä olisi 1 momentissa tarkoitettujen tietojen esittäminen riittävässä laajuudessa sekä turvajärjestelyjen oikeasuhtaisuus. Säteilyturvakeskuksen tulisi erityisesti valvoa, että uhkakuvat ja suojaustarpeet on esitetty asianmukaisesti ja että turvajärjestelyt ovat riittävät. Toisaalta Säteilyturvakeskuksen tulisi puuttua tilanteisiin, joissa esimerkiksi voimankäytön ohjeistus ohjaisi voimakeinojen suhteettomaan tai muuten ongelmalliseen käyttöön.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen oikeudesta edellyttää turvaohjesäännön muuttamista myös muusta syystä kuin 2 momentissa tarkoitettussa

päivitystapauksessa. Säteilyturvakeskus voisi 4 momentin mukaan edellyttää turvajärjestelyjen muuttamista. Turvaohjesääntöihin voi tulla muutostarpeita uhkakuvien ja suojaustarpeiden muuttuessa sekä johtuen viranomaisten kanssa tehtävästä yhteistyöstä varautumisen yhteensovittamisessa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen velvollisuudesta kuulla sisäministeriötä sekä ydinenergialain 56 §:n 3 momentin tarkoittamaa turvajärjestelyneuvottelukuntaa turvaohjesäännön vahvistamista koskevassa asiassa. Säteilyturvakeskus varaisi 5 momentin mukaan Ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnalle ja sisäministeriölle tilaisuuden tulla kuulluksi. Vähäisten muutosten vuoksi kuulemismenettely ei kuitenkaan olisi tarpeen ja tämän voisi Säteilyturvakeskus arvioida. Muutos yksinkertaistaisi turvaohjesäännön muuttamista vähäisten asioiden ollessa kyseessä.

7 n § Turvavalvonta

Turvavalvontatoiminnasta säädettäisiin nykyisen 7 m §:n sijaan tässä pykälässä.

Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin turvahenkilön valvontaoikeudet ja määriteltäisiin tilanteet, joissa hän voi valvontaoikeuksia käyttää. Toimivaltuuksia turvahenkilö voisi käyttää ydinenergian käytön turvaamiseksi. Ydinenergian käytön turvaamisessa olisi kysymys sellaiseen toimintaan puuttumisesta, jolla voitaisiin vaikuttaa laitoksen toiminnan tai kuljetuksen turvallisuuteen. Erilaisiin uhkatilanteiden mahdollisuuksiin olisi puututtava matalalla kynnyksellä. Käytännössä keskeisimpiä tehtäviä ydinenergian käytön turvaamiseksi olisivat alueella luvattomasti liikkuvien pysäyttäminen ja muuhun alueella tapahtuvaan luvattomaan toimintaan puuttuminen, vaarallisten esineiden laitokselle viemisen estäminen sekä päihtyneenä laitokselle menemisen estäminen. Turvahenkilö voisi myös ottaa alueella henkilön kiinni liikkumis- ja oleskelurajoituksen rikkomista koskevan asian selvittämiseksi. Kiinniotettu olisi 7 o §:n 1 momentin mukaan luovutettava viipymättä poliisille.

Alueellisesti toimivaltuudet olisivat rajoitettu voimalaitosalueelle. Voimalaitosalueella luvaton oleskelu ja liikkuminen on kielletty poliisilain (872/2011) 9 luvun 8 §:n nojalla annettujen säännösten nojalla. Toimivaltuuksia voisi myös käyttää muulla ydinlaitoksen alueella, jonne kulku on rajoitettu. Näin esimerkiksi olisi Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tutkimusreaktori FiR 1:n kohdalla. Turvahenkilö voisi tällaisessa tilanteessa käyttää toimivaltuuksiaan ydinlaitoksen rakennuksen niissä osissa, joissa turvajärjestelyistä tiedotetaan ja joihin ulkopuolisten pääsyä on rajoitettu. Ydinaineiden kuljetusten osalta toimivalta olisi rajattu kuljetukseen ja kuljetukseen liittyvän varastoinnin osalta näihin välittömästi kohdistuviin uhkiin.

Toimivaltuuksissa mahdollisesti tarvittavien voimakeinojen käytöstä säädettäisiin 7 o §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin turvatarkastuksesta voimassa olevan lain 7 m §:n 1 momenttia vastaavasti. Momenttiin lisättäisiin mahdollisuus kuljetukseen osallistuvan turvatarkastukseen.

Päihdetestistä säädettäisiin 3 momentissa voimassa olevan lain 7 m §:n 2 momenttia vastaavasti. Momenttiin lisättäisiin mahdollisuus kuljetukseen osallistuvan päihdetestaukseen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin edellä tässä pykälässä tarkoitettujen toimivaltuuksien ajallisesta voimassaolosta. Turvahenkilöillä on oikeus tilanteen niin vaatiessa puuttua henkilön perusoikeuksiin, joten toimivaltuuksien ajallinen ulottuvuuden määrittäminen on perusoikeuksien turvaamisen ja oikeusturvan varmistamisen vuoksi tärkeää. Turvahenkilöiden käyttövelvollisuus määräytyisi 7 l §:n 2 momentin perusteella.

Turvatarkastuksesta tai päihdetestistä kieltäytymisen seuraamuksista säädettäisiin 5 momentissa.

7 o § Voimakeinojen käyttö ja tapahtumailmoitus

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin oikeudesta voimakeinojen käyttöön ydinenergian käytön turvaamisen vaatimissa toimenpiteissä sekä henkilön, esineiden ja aineiden luovuttamisesta poliisille. Voimakeinoja tulisi käyttää suhteellisuusperiaatteen ja vähimmän haitan periaatteen mukaisesti käyttämällä tarvittaessa lievintä, tehokasta voimakeinoja.

Pykälän 2 momentin säännökset vastaisivat voimassa olevan lain 3 momentin säännöksiä. Momentissa säädettäisiin lisäksi koulutusvelvollisuudesta voimankäyttövälineiden käyttämiseen liittyen. Luvanhaltijan tulisi huolehtia turvahenkilöiden kouluttamisesta voimankäyttövälineisiin siltä osin kuin heidän koulutukseensa ei jotain voimankäyttövälinettä koskevaa koulutusta sisälly.

Voimankäyttövälineistä säädettäisiin 3 momentissa. Käytettävät voimankäyttövälineet olisi mitoitettava uhkakuvien ja suojaustarpeiden mukaisesti. Sallittuja voimankäyttövälineitä olisivat lainkohdassa tarkoitetut voimankäyttövälineet. Lisäksi turvaohjesäännössä voitaisiin hyväksyä muitakin voimankäyttövälineitä, jotka ovat vaikutukseltaan ampuma-asetta lievempiä.

Pykälän 4 momentissa olisi viittaus rikoslain säännöksiin vastuuvapausperusteesta ja rangaistusvastuun lievennyksestä voimakeinojen liiallisessa käyttämisessä.

Turvahenkilön velvollisuudesta laatia tapahtumailmoitus säädettäisiin 5 momentissa. Laatumisvelvollisuuden ja tapahtumailmoituksen säilyttämisessä noudatettaisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännöksiä.

7 p § Valmiusjärjestelyt

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, joka sisältäisi viittauksen uuden säteilylain säteilyturvallisuuspoikkeamia ja säteilyvaaratilanteita koskeviin säännöksiin.

Pykälään lisättäisiin merkittäviä poikkeavia tapahtumia (säteilyturvallisuuspoikkeamat) ja säteilyvaaratilanteita koskevien säteilyturvallisuusdirektiivin artiklojen vaatimusten (artiklat 17, 53, 69, 96) täyttämiseksi viittaukset uuden säteilylain 16 lukuun. Uusi säteilylaki sisältää säteilyturvallisuusdirektiivin vaatimukset, joten säännöksiä ei ole tarpeen toistaa ydinenergiailaissa.

7 q § Yleiset turvallisuusmääräykset

Pykälän 1 momentin 20) kohtaa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan sisällöltään nykykäytäntöä. Pykälän 1 momentin turvajärjestelyjä koskevaa 22) kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 momentin 28) kohta, joka koskee ydinjätteen vapauttamisrajoista annettavia määräyksiä.

Pykälän 1 momentin 20) kohtaa täsmennettäisiin ja laajennettaisiin siten, että säännös sisältäisi asiat, jotka ydinlaitoksen säteilysuojelussa tulee huomioida. Kohdan täsmennys on tarpeen, jotta Säteilyturvakeskus voisi antaa ydinlaitoksen ja ydinenergian käytön turvallisuuteen liittyviä, säteilyturvallisuutta koskevia vaatimuksia kattavasti määräystasolla. Uusia asioita, joiden vuoksi Säteilyturvakeskuksen määräysenantovaltuutta on tarpeen täsmentää, ovat ydinlaitoksen rakenteellinen säteilyturvallisuus sekä väestön säteilyannosten arviointi. Kohtaan ehdotettu uusi muotoilu 'radioaktiivisten aineiden päästöjen hallinta ja valvonta' olisi käsitteenä laajempi kuin voimassa olevassa laissa käytetty ilmaisu 'päästöjen valvonta'. Muutos selkeyttäisi määräysenantovaltuuden ulottuvuutta.

Määräysenantovaltuuden täsmentäminen on myös tarpeen säteilysuojeludirektiivin velvollisuuksien täytäntöönpanemiseksi ydinenergiain puolella. Säteilysuojeludirektiivi esimerkiksi tuo väestön suojaamisen uutena velvollisuutena

luvanhaltijalle ja toiminnanharjoittajalle, ja tästä syystä määräyksenantovaltuutta on syytä täsmentää. Säteilysuojeludirektiivin tarkoittama väestön suojelu sisältyisi nyt ehdotettuun muotoiluun väestön säteilyannosten arvioinnista. Radioaktiivista jätteistä sekä ydinjätteen vapauttamisrajoista olisi tarkoitus antaa säteilyn käytön ja ydinenergian käytön yhteiset Säteilyturvakeskuksen määräykset, joten valtuus määräyksen antamiseen tulisi olla sekä säteilylain että ydinenergiain puolella

Pykälän 1 momentin 22) kohdan muotoilua täsmennettäisiin niin, että määräyksenantovaltuus kattaisi henkilöturvallisuuden, tietoturvallisuuden, turvavalvonnan, turvahenkilöstön, uhkatilanteisiin varautumisen ja uhkatilanteissa toimimisen osalta ydinlaitosten lisäksi myös muun ydinenergian käytön. Määräyksenantovaltuus antaisi siten Säteilyturvakeskukselle täsmällisen toimivallan antaa turvajärjestelyjä koskevia määräyksiä myös ydinaineen ja ydinjätteen kuljetukseen liittyen. Muutoksella toimivalta antaa määräyksiä koskisi siten sekä ydinlaitosten turvajärjestelyjä että kuljetuksiin liittyviä turvajärjestelyjä. Voimassa olevassa laissa sanamuoto rajaa turvajärjestelyasiat koskemaan vain ydinlaitoksen turvajärjestelyjä. Turvajärjestelyjä ovat esimerkiksi pykälän 22) kohdassa mainitut henkilöturvallisuus, tietoturvallisuus, turvavalvonta, turvahenkilöstö, uhkatilanteisiin varautuminen ja toiminta uhkatilanteissa. Sanamuotoa on syytä muuttaa, jotta kuljetuksen turvajärjestelyasiat tulevat vastaavan toimivallan piiriin kuin ydinlaitokset.

Lisäksi 22) kohtaan lisättäisiin 'turvaohjesääntö' ehdotetun 7 m §:n muutokseen liittyen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 28) kohta, jossa säädettäisiin Säteilyturvakeskukselle määräyksenantovaltuus, joka koskee ydinjätteen vapauttamisrajoja.

7 s § Turvahenkilöiden ja valvomohenkilöstön terveystarkastukset sekä lääkärin ilmoitusoikeus

Pykälässä säädettäisiin ydinlaitoksen ydinturvallisuuteen keskeisesti vaikuttavien henkilöiden lääkärintarkastuksesta ja lääkärin ilmoitusvelvollisuudesta sellaisessa tilanteessa, jossa hän epäilee henkilön terveydentilassa ydinturvallisuuteen vaikuttavia puutteita. Säännökset olisivat uusia. Vastaavan tyyppistä sääntelyä on ajokorttilaissa ja ilmailulaissa.

Luvanhaltijan olisi 1 momentin mukaan varmistuttava turvahenkilöiden ja ydinvoimalaitoksen ohjaajien terveydentilasta ja soveltuvuudesta tehtävänsä lääkärintarkastuksella, joka toteutettaisiin vuosittain. Ydinvoimalaitoksen ohjaajilla tarkoitettaisiin käyttövuorojen vuoropäälliköitä, reaktoriohjaajia ja turbiiniohjaajia. Säteilyturvakeskus hyväksyy ohjaajat 7 i §:n nojalla. Lainkohdassa ei tarkkaan

määriteltäisi, milloin tarkastus olisi pidettävä. Tarkastuksen tulisi kuitenkin olla ainakin kerran vuodessa. Luvanhaltijan olisi pidettävä kirjaa siitä, kenelle lääkärintarkastus on suoritettu ja milloin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lääkärin ilmoitusoikeudesta. Lääkäri voisi ilmoittaa valvovalle viranomaiselle, jos hän epäilisi, että henkilö ei täytä työtehtävän hoitamisessa tarvittavia terveydellisiä edellytyksiä tai että henkilö muuten voisi olla vaaraksi ydinturvallisuudelle. Tehtävien hoitamiseen edellytetyistä terveysvaatimuksista ei säädettäisi laissa. Asia jäisi terveystarkastuksen suorittavan lääkärin harkinnan varaan. Ilmoituksen tekeminen viranomaiselle saattaisi tulla kysymykseen esimerkiksi tutkittavan heikon näkökyvyn tai kuulon vuoksi, vakavien neurologisten sairauksien ja psyykkisten häiriöiden kohdalla sekä päihteisiin liittyvissä riippuvuus- ja väärinkäyttötilanteissa. Ennen tietojen luovuttamista lääkärin olisi kerrottava tarkastettavalle tämän terveydentilan vaikutuksesta tehtävien hoitamiseen tai ydinturvallisuuteen ja aikomuksestaan ilmoittaa puutteesta valvontaviranomaiselle. Henkilötietolaki ja potilaslaki asettavat henkilön suostumuksen lähtökohdaksi asianomaista koskevien henkilötietojen käsittelylle. Tämän vuoksi on perusteltua, ettei lääkäri saisi luovuttaa tietoja informoimatta potilasta siitä tai kysymättä potilaan mielipidettä luovutukselle. Lääkärin ja potilaan välinen luottamussuhde ja potilaan itsemääräämisoikeus asettavat lääkärille velvollisuuden toimia yhteistyössä potilaan kanssa. Potilaan oikea-aikainen ja perusteellinen informointi vähentää lääkärin tarvetta käyttää ilmoitusoikeutta. Tällä tavoin voidaan myös vähentää ilmoitusoikeuden negatiivista vaikutusta lääkärin ja potilaan väliseen luottamussuhteeseen. Ilmoituksen seurauksena Säteilyturvakeskus voisi esimerkiksi väliaikaisesti peruuttaa 7 i §:ssä tarkoitetun hyväksynnän kunnes henkilön terveydentilan palautumista vaaditulle tasolle selvitetään. Poliisin harkittavaksi tulisi vastaavasti turvahenkilön kohdalla, täyttääkö henkilö vartijaksi hyväksymisen edellytykset.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, mitä tietoja ilmoituksessa voidaan antaa.

9 § Luvanhaltijan velvollisuudet

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännökseen sisällytettäisiin luvanhaltijan vastuu ydinlaitoksen ydinturvallisuuden kannalta merkityksellisten toimittajien ja alihankkijoiden toimittamien tuotteiden ja palveluiden vaatimustenmukaisuudesta.

Pykälän 1 momenttiin lisättävä laajennus tarkoittaisi sitä, että luvanhaltija vastaa siitä, että alihankkijoiden tuotteet ja palvelut, joita ydinlaitos hyödyntää tai käyttää, täyttävät kaikki turvallisuutta koskevat vaatimukset. Luvanhaltijalla olisi edelleen jakamaton velvollisuus huolehtia ydinlaitoksen turvallisuudesta, eikä tätä velvollisuutta voi siirtää toiselle esimerkiksi toimitussopimukseen perustuen.

Luvanhaltija voi toimitussopimuksissa määritellä toimitusta koskevat turvallisuusvaatimukset, tarkastuspisteet ja valvontaa koskevat luvanhaltijan ja viranomaisen valvontaoikeudet. Jakamaton vastuu turvallisuudesta on kuitenkin sopimuksista riippumatta luvanhaltijalla.

Ehdotetulla muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa nykykäytäntöä. Luvanhaltijat ovat jo nykytilassa arvioineet ja valvoneet toimittajia ja alihankkijoita sekä edellyttäneet kaikilta toimituksilta niiden toimittajasta riippumatta turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttämistä kansallisten vaatimusten ja standardien mukaan. Käytännössä vastuu tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavat tuotteet on valmistettu niille edellytettävien turvallisuusvaatimusten mukaisesti. Luvanhaltijoiden ja alihankkijoiden yksityisoikeudelliset sopimukset ja kustannusvastuun jakautuminen tässä suhteessa eivät kuulu ydinenergialain soveltamisalaan. Luvanhaltija ja sen käyttämät alihankkijat voivat yksityisoikeudellisin sopimuksin sopia keskinäisistä kustannusvastuistaan sekä taloudellisten vastuiden jaosta. Pykälän ensimmäinen momentti kuitenkin edellyttää, että vastuu ydinenergian käytön turvallisuudesta on yksin luvanhaltijalla.

Esitetty sanamuodon muutos perustuu ydinturvallisuudirektiivin 6 artiklan muutokseen, joka edellyttää luvanhaltijan vastuun jakamattomuutta. Ydinturvallisuudirektiivin 6 artiklan a) kohta edellyttää, että luvanhaltija vastaa myös alihankkijoiden toiminnasta kuin omastaan. Tämän velvoitteen täytäntöönpanemiseksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nyt ehdotettu vastuu alihankkijoiden tuottamien palveluiden ja tuotteiden osalta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi luvanhaltijan velvollisuus noudattaa uudessa säteilylaissa säädettyä velvollisuutta säteilyaltistuksen selvittämisestä, säteilyaltistuksen rajoittamisesta, velvollisuudesta puhdistaa ympäristö sekä toimenpiteissä noudatettavista viitearvoista. Säteilylain kyseisiä säännöksiä ei toistettaisi ydinenergialaissa, vaan viitattaisiin säteilylakiin.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että jätehuoltovelvollisen sekä huolehtimisvelvollisuuden määritelmät poistettaisiin, koska määritelmät siirrettäisiin 3 pykälän yhteyteen 1 momentin omiksi kohdiksi. 9 pykälän 3 momentissa säädettäisiin muutoksen jälkeen siitä, että jätehuoltovelvollisella on huolehtimisvelvollisuus ydinjätehuollosta. Lisäksi momenttiin lisättäisiin viittaus lain 28 pykälään, jossa säädetään huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta.

Huolehtimisvelvollisuuden sisältö pysyisi sisällöltään aikaisempaa vastaavana, eikä muutoksella ole tarkoitus muuttaa nykykäytäntöä huolehtimisvelvollisuuden osalta. Jätehuoltovelvollisen velvollisuutena on huolehtia kaikista ydinjätteiden jätehuoltoon kuuluvista toimenpiteistä ja niiden asianmukaisesta valmistelemisesta sekä vastattava niiden kustannuksista. Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta päätetään

ydinenergilain 28 §:n mukaisesti. Jätehuoltovelvollisen varautumisvelvollisuudesta säädetään lain 7 luvussa, joka on oma erillinen kokonaisuutensa.

Lisäksi pykälän otsikkoon lisättäisiin maininta jätehuoltovelvollisesta, koska ehdotetun muutoksen myötä säännöksessä säädetään tosiasiaassa jätehuoltovelvollisen sekä luvanhaltijan velvoitteista.

10 a § Luvanhaltijan tietojenanto-velvollisuus

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi ydinlaitoksen luvanhaltijan tietojenanto-velvollisuutta koskeva pykälä. Pykälässä luvanhaltija velvoitettaisiin pitämään tiettyjä ydinlaitoksen normaalikäytön aikaisia ydinturvallisuuteen liittyviä asiakirjoja yleisesti nähtävillä. Säännöksellä toteutettaisiin ensisijaisesti yleisön ydinlaitostoiminnan turvallisuuteen liittyvää tietojensaantioikeutta. Työntekijöiden tietojensaantioikeuden turvaamiseksi pykälä sisältäisi viittauksen säteilylakiin. Ehdotettu uusi säännös perustuu ydinturvallisuusdirektiivin täydennyksen avoimuutta koskevan 8 artiklan 1 ja 2 kohdan velvoitteiden kansalliseen täytäntöönpanoon.

Pykälän 1 momentissa luvanhaltijalle säädettäisiin velvollisuus pitää nähtävillä ydinlaitoksen yleiskuvausta ja noudatettuja turvallisuusperiaatteita koskevat asiakirjat. Ydinlaitoksen yleiskuvaus sisältää tyypillisesti tiedot turvallisuusselosteen yleisestä osasta. Nämä tiedot pidetään ajan tasalla koko laitoksen käytön ja käyttöiän ajan. Noudatetut turvallisuusperiaatteet sisältävät tietoja siitä, miten sitovissa määräyksissä esitetyt turvallisuusmääräykset täytetään ydinlaitoksella. Nähtävillä pidolla tarkoitettaisiin asiakirjojen pitämistä väestön yleisesti saatavilla, mikä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi julkaisemalla asiakirjat luvanhaltijan Internet-verkkosivuilla.

Pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi, ettei tietojenanto-velvollisuus koskisi sellaisia tietoja, jotka olisivat lain tai Suomea sitovaan kansainväliseen velvoitteen vuoksi salassa pidettäviä. Luvanhaltijalla ei olisi edes harkinnanvaraisesti oikeutta asettaa tällaisia salassa pidettäviä tietoja nähtäville. Tämä merkitsisi luvanhaltijan kannalta, että sen olisi varmistettava asiakirjoissa olevien tietojen julkisuus ennen niiden nähtäville asettamista. Momentin tarkoituksena olisi osaltaan varmistaa ydinturvallisuuden toteutuminen ja estää esimerkiksi ydinlaitoksen turvajärjestelyitä koskevin salassa pidettävien tietojen joutuminen sivullisille.

Pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi viittauksesta säteilylakiin (/). Uuden säteilylain 27 §:ssä säädetään toiminnanharjoittajan tiedonantamisvelvollisuudesta työntekijälle. Toiminnanharjoittajan on säteilylain mukaan huolehdittava siitä, että työntekijän saatavilla on työtään koskevat säteilyturvallisuusohjeet ja muut työntekijän säteilyturvallisuutta koskevat asiakirjat. Vastaavaa esitetään noudatettavaksi myös, kun työnantajana toimii ydinlaitoksen luvanhaltija.

Pykälän 4 momentissa esitetään säädettäväksi asetuksenantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin tiedon esillä pitämistä koskevasta velvollisuudesta kuten siitä, missä ja miten tietoa olisi pidettävä esillä.

13 § Yleinen kuuleminen

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälässä tarkoitettu kuuleminen ja oikeus esittää mielipide koskevat laajasti ymmärrettynä yleisöä. Nykytilanteessa työ- ja elinkeinoministeriö, joka vastaa ydinlaitoksia koskevien periaatepäätösten valmistelusta, on mahdollistanut laajat kuulemisoikeudet yleisölle, säännöksen nykyistä sanamuotoa laajemmin. Käytännössä säännöstä koskeva käytäntö on siten huomattavasti laajempaa kuin voimassa olevan pykälän sanamuodon mukainen kuuleminen.

Pykälän 2 momenttia täsmennettäisiin siten, että ydinlaitoksen lähiympäristön asukkaiden ja kuntien sekä viranomaisten lisäksi mielipiteen esittämiseen mahdollisuus varataan yleisölle. Yleisöä ei ydinlaitoshankkeessa tarvitsisi erikseen määritellä. Lähtökohtaisesti ydinlaitoshanke vaikuttaa tai voi vaikuttaa hyvin laajaan intressijoukkoon. Tästä syystä on perusteltua, että aikaisempi paikallisuutta korostanut muotoilu muutetaan laajemmaksi. Täsmennys ei muuttaisi nykykäytäntöä, sillä esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriö on jo nykyisin periaatepäätösvaiheessa kuullut laajasti eri intressitahoja, ja ottanut vastaan lausuntoja sekä mielipiteitä niiden toimittajasta riippumatta sekä toimittanut nämä valtioneuvoston tietoon päätöksentekovaiheessa.

Lakisäateisistä lausunnoista ja niiden pyytämisestä säädetään erikseen, ja kuulemissäännös koskisi siten yleisön oikeutta esittää mielipiteensä hankkeesta hankkeen varhaisessa vaiheessa. Muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa asianosaisasemaa eikä vaikuttaa valitusoikeuksiin. Ehdotettu muutos varmistaisi yhdessä lakiin ehdotettuun uuteen 23 a pykälään sisältyvän säännöksen kanssa laajat osallistumisoikeudet kaikissa ydinlaitoshankkeen lupavaiheissa.

Lisäksi pykälän 1 momenttiin sisältyvä viittaus vanhentunut viittaus kauppa- ja teollisuusministeriöön muutettaisiin työ- ja elinkeinoministeriöksi.

16 § Lupaviranomaiset

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta käytöstä poistamisesta. Käytöstä poistamista koskevan luvan myöntäisi rakentamis- ja käyttö lupaa vastaavasti valtioneuvosto.

Pykälän 1 momentti koskee muiden ohella niin sanottuja suuria ydinlaitoslupia, jotka ovat valtioneuvoston myöntämiä. Lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen on merkittävä lupa, ja rinnastettavissa merkitykseltään ja laajuudeltaan rakentamis- ja käyttö lupiin, joten on perusteltua, että lupaviranomainen on sama, joka myöntää luvan ydinlaitoksen rakentamiseen ja käyttöön.

20 a § Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 20 a pykälä, joka sisältäisi säännökset ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevasta luvasta. IAEA:n vuonna 2012 tehdyn IRRS- arvion suosituksen mukaan Suomen sääntelyssä tulisi ottaa huomioon käytöstä poistaminen myös lupajärjestelmän kannalta (IRRS 2012 suositus R5, s. 52). IAEA:n turvallisuusvaatimusten mukaan käytöstä poistamisen tulisi olla erillinen osa ydinlaitoksen elinkaarta, koska toimenpiteet, riskit sekä toimintojen luonne ovat täysin erilaiset verrattuna käytönaikaiseen vaiheeseen. Laissa olisi siksi tarpeen säätää ydinlaitoksen erillisestä lupavaiheesta. Luvan myötä ydinlaitoksen elinkaaren eri vaiheet tulisivat huomioiduksi ydinenergiain lupajärjestelmässä.

1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta aloittaa toimenpiteet ydinlaitoksen käytöstä poistamiseksi sen jälkeen, kun ydinlaitoksen käyttö on lopetettu. Ydinlaitoksen käytön lopettamista koskeva päätös on luvanhaltijan määriteltävissä. Luvanhaltija tekee päätöksen käytön lopettamisen ajankohdasta. Käytöstä poistamisen suunnittelu ja valmistelu alkavat varhaisessa vaiheessa jo ydinlaitoksen rakentamista koskevan suunnittelun aikana, ja jatkuvat koko rakentamisen ja käytön ajan. Käytöstäpoistosuunnitelma asettaisi reunaehdot ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle.

2 momentissa säädettäisiin luvanhaltijan velvollisuudesta hakea lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle. 2 momentin alakohdissa 1) – 5) säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden tulee täytyä, jotta lupa voitaisiin myöntää. Edellytykset olisivat ehdottomia ja tyhjentyviä, mutta niiden täytyessä lupa säännönmukaisesti myönnettäisiin.

Käytöstä poistettavan ydinlaitoksen lupamenettely poikkeaisi ydinlaitoksen rakentamis- ja käyttö lupavaiheista kuitenkin siten, että ydinlaitoksen käytöstä poistaminen on asetettu lain 9 §:ssä käyttöluvan haltijan velvollisuudeksi osana ydinlaitosten ydinjätehuoltoa. Näin ollen, vaikka ydinlaitoksen ja sen käyttämisen tulisi edelleen täyttää lain 5-7 §:ssä säädetyt yleiset periaatteet, käytöstä poistamista koskevan luvan myöntämiseen ei sisältyisi samanlaista tarveharkintaa kuin muissa ydinenergiain lupamenettelyissä, vaan lupa myönnettäisiin hakemuksesta uudessa 20 a pykälässä käytöstä poistamiselle asetettujen edellytysten täytyessä.

Lupaan sovellettaisiin voimassa olevan lain 5 luvun säännöksiä lupamenettelystä. Luvanhaltija hakee ydinlaitokselle lupaa käytöstä poistamiseen valtioneuvostolle osoitetulla hakemuksella. Lupaa on haettava riittävän ajoissa siten, että viranomaisten käytettävissä on riittävästi aikaa hakemuksen arviointiin ennen ydinlaitoksen käyttöluvan päättymistä. Voimassa olevan lain 16 pykälän 3 momentin sisältämän asetuksenantovaltuuden nojalla ydinenergia-asetuksessa annetaan tarkemmat säännökset lupien hakemisesta, lupamenettelyistä sekä lupapäätöksen jälkeisistä toimenpiteistä.

Ydinlaitoksen käytöstä poistamista ei saisi aloittaa ennen luvan myöntämistä, kuitenkin niin, että luvanhaltija voisi suorittaa Säteilyturvakeskuksen valvonnassa valmistelevia töitä käyttöluvan nojalla. Pykälässä ei säädettäisi siitä, millä tavoin käytöstä poistaminen tulisi suorittaa. Luvanhaltija voisi valita käytöstä poistamisen käytännön toteuttamisen eri vaihtoehtoista. Käytöstä poistaminen voitaisiin toteuttaa esimerkiksi viivästettynä. Myös tällöin lupaa olisi haettava ennen käyttöluvan päättymistä. Käytöstä poistamista koskeva lupa ei ota kantaa luvanhaltijan oikeuteen lopettaa ydinlaitoksen kaupallinen sähköntuotanto haluamanaan ajankohtana.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen luvan myöntämisen jälkeen ei saisi ryhtyä eikä käytöstä poistamista aloittaa ennen kuin 3 momentin 1) ja 2) alakohdissa säädetyt ennakoedellytykset täyttyvät.

Luvanhaltija ei saisi ryhtyä ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen ennen kuin Säteilyturvakeskus on todennut, että ydinlaitos täyttää käytöstä poistamisen turvallisuusvaatimukset, että turvajärjestelyt sekä valmiusjärjestelyt ovat riittävät, että ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty ja että ydinlaitoksen haltijan vahingonkorvausvastuu ydinvahingon varalta on järjestetty siitä säädetyllä tavalla. Luvanhaltija ei saisi ryhtyä ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen myöskään ennen kuin työ- ja elinkeinoministeriö on todennut, että varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin jatkuu 7 luvun säännösten mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ajankohdasta, jolloin ydinlaitoksen käytöstä poistamisen katsotaan päättyvän. Ajankohta määräytyisi voimassa olevan lain 33 §:n mukaisesti. Säteilyturvakeskus toteaisi käytöstä poistamisen suoritettua loppuun, ja tästä ajankohdasta päättyisi myös luvanhaltijan käytöstä poistamista koskevat velvollisuudet. Huolehtimisvelvollisuuden lakkaamisesta säädettäisiin edelleen voimassa olevan lain 32 §:ssä.

Lupa olisi voimassa määräaikaisena, kuitenkin siten, että suunnitelmat asettavat luvulle määräajat, jonka puitteissa käytöstä poistaminen olisi toteutettava.

23a § Kuuleminen ja mielipiteiden esittäminen

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 23 a pykälä kuulemisesta rakentamis- ja käyttölupavaiheissa. Pykälässä olisi kyse kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuden varaamisesta lupamenettelyssä.

Voimassa olevan lain 13 §:än sisältyy säännös yleisestä kuulemisesta, joka sisältää myös mielipiteiden esittämisen sekä avoimen kuulemistilaisuuden järjestämisen. Voimassa olevan lain 13 § koskee kuitenkin vain periaatepäätösvaihetta. Lupavaiheiden kuulemista koskevat säännökset ovat puuttuneet ydinenergialaista 5 luvussa tarkoitettujen lupien osalta. Työ- ja elinkeinoministeriö on nykytilassa käytännössä pyytänyt mielipiteitä rakentamis- ja käyttölupavaiheissa hallintolain 41 §:n nojalla.

Ydinturvallisuusdirektiivin 8 artiklan 4 kohta edellyttää, että yleisölle annetaan mahdollisuus osallistua ydinlaitosten päätöksentekoprosessiin eri lupavaiheissa. Vastuuta ympäristöön koskevan perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön ja mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Pykälän 1 momentin mukaan mielipiteen ilmaiseminen olisi mahdollista laajasti ymmärrettyinä kaikille asiasta kiinnostuneille ydinenergialain mukaista lupaa koskevaa asiassa. Mielipiteen esittämistä ei ole sidottu asianosaisasemaan, eikä sillä ole myöskään tarkoitus vaikuttaa asianosaisasemaan. Yleisöä ei ole määritelty ydinenergialaissa, eikä määritelmää ole tarkoituksenmukaista lisätä tai rajata. Ydinlaitoshankkeet ovat laajoja hankkeita, joilla voi olla paikallinen, alueellinen, kansallinen sekä kansainvälinen merkitys. Tästä syystä yleisön määrittelyä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi.

Kyseessä on erityissäännös suhteessa hallintolain 41 §:n, ja sen soveltamisala olisi laajempi, koska siinä ei rajoitettaisi mielipiteen esittämistä esimerkiksi henkilöllisessä ulottuvuudessa tai elinympäristön suhteen. Mielipiteen esittämiselle olisi varattava riittävä määräaika, jonka pituus olisi asetettava riittävän pitkäksi ottaen huomioon hankkeiden laajuus, vaikutusala sekä intressitahot.

Asianosaisen kuulemisesta sekä menettelystä olisi muutoin voimassa mitä hallintolaissa säädetään. Asia voitaisiin ratkaista, vaikka mielipiteitä ei olisi jätetty. Mielipiteen esittämisellä ei myöskään olisi vaikutusta asianosaisasemaan eikä valitusoikeuksiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvanhakijan oikeudesta esittää selitys lupahakemuksen johdosta tehdyistä lakisääteisistä lausunnoista ja pykälän 1 momentissa tarkoitetuista mielipiteistä ennen asian ratkaisua.

24 § Luvan voimassaolo

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta käytöstä poistamista koskevasta luvasta siten, että lupa olisi rakentamisluvan tavoin myönnettävä toistaiseksi voimassa olevana.

Käytöstä poistamista koskeva lupa myönnettäisiin toistaiseksi voimassa olevana, koska käytöstä poistaminen on pitkä ja monivaiheinen prosessi, jolla ei ole mahdollista asettaa ehdottomia luvan voimassaoloaikoja. Toistaiseksi voimassa oleva lupa mahdollistaisi lisäksi sen, että käytöstä poisto voidaan toteuttaa luvanhakijan hakeman ja luvanmyöntäjän hyväksymän käytöstäpoistostrategian mukaisesti. Toistaiseksi voimassa oleva lupa mahdollistaisi erilaisten käytöstäpoistostrategioiden huomioimisen.

Ehdotuksen 7 g §:n mukaan käytöstäpoistosuunnitelmalla on kuitenkin keskeinen merkitys, ja suunnitelmat asettaisivat luvalle ne määräajat, joiden puitteissa käytöstä poistaminen olisi toteutettava.

27 b § Ydinjätehuollon kansallinen toimintapolitiikka sekä kansallinen ydinjätehuollon ohjelma

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä ydinjätehuollon kansallisesta toimintapolitiikasta sekä ydinjätehuollon ohjelmasta. Pykälässä säädettäisiin ydinjätehuollon kansallisen toimintapolitiikan sekä kansallisen ohjelman laatimisvelvollisuudesta sekä ohjelman sisällöstä. Uudella säännöksellä ei olisi tarkoitus muuttaa nykyistä käytäntöä, vaan kyseessä olisi kansallisen järjestelmän, toimintatavan ja käytännön kirjaamisesta lakiin.

Voimassa olevan lain 54 §:ssä säädetään työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen tehtäviksi eräitä ydinjätehuollon ohjelmaan ja kansalliseen kehukseen liittyvistä itsearviointien järjestämisistä sekä vertaisarviointien pyytämisestä. Laista on kuitenkin puuttunut säännös ohjelman laatimisesta, sen sisällöstä sekä päivittämisestä.

Ydinjätedirektiivi edellyttää, että ydinjätehuollon kansallisesta ohjelmasta ja kansallisesta toimintapolitiikasta säädetään täsmällisesti laissa. Direktiivin 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on määritettävä käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskeva kansallinen toimintapolitiikka ja pidettävä sitä yllä. Kullakin jäsenvaltiolla on oltava perimmäinen vastuu siinä syntyneen käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollosta. Direktiivi edellyttää, että lainsäädännössä tulisi olla selkeästi määritelty velvoite luoda ja ylläpitää kansallista toimintapolitiikkaa, joka

sisältää kaikki direktiivin edellyttämät 4 artiklan periaatteet. Direktiivin mukaan kansallinen toimintapolitiikka ja kansallinen ydinjätehuollon ohjelma voivat sisältyä yhteen tai useampaan asiakirjaan.

Kansallisesta toimintapolitiikasta ei ole voimassa olevassa laissa sääntelyä. Nykytilassa toimintapolitiikan on katsottu sisältyvä ydinenergialakiin ja säteilylakiin, ja tarkoittavan viimekätistä vastuuta käytetystä ydinpolttoaineesta sekä radioaktiivisen jätteen hallinnasta. Toimintapolitiikan kuvaus on sisältynyt myös vuonna 2015 ensimmäisen kerran laaditun ydinjätehuollon kansallisen ohjelman 1 lukuun. Ehdotettu pykälä on tarpeellinen, jotta kansallinen lainsäädäntö vastaisi ydinjätedirektiivin vaatimuksia, ja jotta direktiivi olisi saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä täsmällisesti. Lisäysten tarpeellisuus on todettu myös komission kanssa käydyn keskustelun perusteella. Komission lopullinen kanta selvitetään esitystä viimeisteltäessä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ydinjätehuoltoa koskevan kansallisen toimintapolitiikan sisällöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kansallisen ydinjätehuoltoa koskevan ohjelman laatijasta sekä sen sisällöstä. Työ- ja elinkeinoministeriö laatisi yhdessä Säteilyturvakeskuksen kanssa kansallisen ydinjätehuollon ohjelman. Toisessa momentissa säädettäisiin edelleen myös siitä, että kansallinen ohjelma sisältäisi kansallisen ydinjätehuollon ohjelman sekä kansallisen toimintapolitiikan direktiivin mahdollistamalla tavalla yhdessä asiakirjassa. Säännös ei muuttaisi nykykäytäntöä, ja olemassa oleva, ensimmäisen kerran vuonna 2015 laadittu kansallinen ydinjätehuollon ohjelma olisi edelleen voimassa siihen asti kun sitä päivitetään.

Pykälässä säädetty ydinjätehuollon kansallinen ohjelma on kertaalleen jo laadittu, mutta laissa on tarpeen säätää täsmällisesti siitä, kuka on vastuussa ohjelman laatimisesta ja päivittämisestä sekä näiden lisäksi siitä, miten sitä arvioidaan määräjain sekä miten päivitys arviointien perusteella toteutetaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kansallisen ohjelman päivittämisestä, ja 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin ydinjätehuollon ohjelman sisällöstä.

27 c § Ydinjätteen vapauttaminen viranomaisvalvonnasta

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä ydinjätteen vapauttamisesta valvonnasta. Pykälä olisi lisättävä, koska valvonnasta vapauttamisesta on nykytilassa säädetty vain Säteilyturvakeskuksen antamissa YVL- ja ST-ohjeissa. Valvonnasta vapauttaminen on

kuitenkin puuttunut voimassa olevasta laista, ja sitä koskeva perussäännös olisi sisällytettävä lain tasolle.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, milloin ydinjäte voidaan vapauttaa viranomaisvalvonnasta. Valvonnasta vapauttamisella tarkoitetaan ydinjätteiden sekä käytöstä poistettujen ydinlaitosten purkamatta jäävien rakennusten ja alueiden vapauttamista viranomaisvalvonnasta siten, että jäte voidaan toimittaa käsiteltäväksi tavanomaisena jätteenä ja rakennukset ja alueet voidaan ottaa muuhun käyttöön.

Ydinjätettä voitaisiin hävittää tavanomaisena jätteenä, kierrättää tai käyttää uudelleen, jos siinä olevan radioaktiivisen aineen määrä ei ylitä vapauttamisrajaa. Vapauttamisrajalla tarkoitetaan aktiivisuuspitoisuutta, joka on määritelty säteilyturvallisuusdirektiivin VII liitteen 3 kohdan mukaisten kriteerien perusteella. Tällöin valvonnasta vapautetusta jätteestä aiheutuva altistus jää niin vähäiseksi, että jatkovalvonta ei olisi tarpeen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että vapauttamisrajat on asetettava siten, että työntekijöille ja väestölle aiheutuva altistus on vähäinen. Käytännössä vapauttamisrajat voisivat koskea esimerkiksi ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen liittyen purkamatta jäävien rakenteiden ja ydinlaitosalueiden ottamista muuhun käyttöön sekä ydinlaitosten valvonta-alueilta poistettavien materiaalien kierrättämistä muuhun käyttöön tai hävittämistä tavanomaisena jätteenä. Varsinaiset vapauttamisrajat asetettaisiin edelleen alemmantasoisessa sääntelyssä, ja lain 7 q §:n ehdotetaan lisättäväksi vastaavasti tätä koskeva määräyksenantovaltuus.

Vapauttamisrajojen perustana olevasta vähäisestä altistuksesta säädetään säteilyturvallisuusdirektiivin liitteen VII kohdassa 3. Kaikkia materiaaleja koskevat yleiset vapauttamisrajat on annettu kyseisen liitteen taulukossa A, joista on kansallisesti säädetty Säteilyturvakeskuksen YVL- ja ST-ohjeissa. Direktiivin mukaisesti muita vapauttamisrajoja voidaan antaa ottaen huomioon tietyn tyyppiseen toimintaan tai yksittäiseen tapaukseen liittyvät tekijät

Pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi, että ydinjätteen tarkoituksellinen laimentaminen sen vapauttamiseksi viranomaisvalvonnasta olisi kielletty. Laimentamisen kieltäminen jätteen vapauttamiseksi valvonnasta on kaikessa jätehuollossa noudatettu yleinen periaate, josta säädetään säteilyturvallisuusdirektiivin 30 artiklan 4 kohdassa radioaktiivisten jätteiden osalta.

Säännöksellä ei olisi kuitenkaan tarkoitus estää ydinenergian käytössä sallittujen rajojen alittavia päästöjä ympäristöön, sillä näitä ei ole tähänkään asti pidetty 3 momentin tarkoittamana laimentamisena. Lisäksi säteilyturvallisuusdirektiivin mukaan valvontaviranomainen voisi kuitenkin jossain erityisolosuhteissa sallia materiaalien sekoittamisen uudelleenkäyttö- tai kierrätystarkoituksiin, mikä toteuttaa

27 a §:ssä säädetyn periaatteen mukaista yleistä tavoitetta vähentää jätteen määrää. Laimentamisen kieltö ei sisälly voimassa olevaan lakiin, alemmantasoiisiin säädöksiin tai YVL-ohjeisiin, mutta se on ydinjätehuollon keskeinen periaate. Kiellosta säättäminen lain tasolla ei aiheuttaisi muutosta käytäntöön eikä jätehuoltoon. Ydinjätedirektiivin mukainen periaate koskee myös muita radioaktiivisia jätteitä, joita ydinenergialaki ei koske.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan Säteilyturvakeskus voisi antaa tarkempia vaatimuksia määräystasolla Euroopan Unionin lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi vapauttamisrajoista ja 1 momentissa tarkoitetusta vähäisestä altistuksesta. Määräykset perustuisivat säteilyturvadirektiivin liitteessä VII esitettyihin vaatimuksiin.

28 § Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta päättäminen

Pykälän 2 momenttia täsmennettäisiin siten, että momentin viimeinen virke poistettaisiin, koska ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevasta suunnitelmasta säädettäisiin ehdotuksen mukaan kaikilta osin 7 g §:ssä. Muilta osin 2 momentti säilyisi ennallaan.

Voimassa olevan lain 28 §:n 2 momentissa säädetään ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevan suunnitelman ylläpidosta. Käytöstäpoistosuunnitelmaa koskeva säännös poistettaisiin lain 28 §:stä ja siirrettäisiin lain 7 g §:ään.

Käytöstäpoistosuunnitelman poistaminen ei vaikuta huolehtimisvelvollisuudesta toteuttamisesta päättämiseen, sillä momentissa 1 ja 2 tarkoitettu ydinjätehuollon suunnitelma kattaa myös ydinlaitosten käytöstäpoistosuunnitelmat.

Pykälän 1 ja 3 momentin säilyisivät ennallaan.

35 § Varautumisvelvollisuus

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että varautumisvelvollisuuden alkamisajankohtaa täsmennettäisiin.

Lakiin esityksessä ehdotetun jätehuoltovelvollista koskevan määritelmän täsmentämisellä ja siirtämisellä 3 pykälään on merkitystä voimassa olevan lain 7 luvun kannalta. Jätehuoltovelvollisen määritelmän täsmentämisen vuoksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi, jotta jätehuoltovelvollisen määritelmän muutos ei muuttaisi samalla varautumisvelvollisuuden määritelmää ja soveltamisalaa.

Muutoksen myötä varautumisvelvollisuus on jätevelvollisella, jolle on myönnetty voimassa olevan lain 20 tai 21 §:ssä tarkoitettu käyttölupa. Varautumisvelvollisuuteen ehdotuksessa ei esitetä muutoksia. Varautumisvelvollisuuteen liittyvistä valmistelevista toimenpiteistä säädettäisiin edelleen ydinenergia-asetuksessa. Tätä lähtökohtaa ei ehdoteta muutettavaksi, eikä muutoksella olisi vaikutusta nykykäytäntöön.

Jätehuoltovelvollisen varautumisvelvollisuus, eli taloudellinen varautuminen ydinjätehuoltoon alkaa siten vasta siitä hetkestä, kun jätehuoltovelvollisella on käyttölupa. Varautumisvelvollisuuteen valmistautumiseen liittyvistä toimista säädetään ydinenergia-asetuksessa, ja siihen liittyy ensimmäisen jätehuoltokaavion ja siihen liittyvien laskelmien toimittaminen hyvissä ajoin ennen jätteitä tuottavan toiminnan alkamista ja viimeistään käyttölupahakemuksen jättämisen yhteydessä. Myös vakuuksista on huolehdittava ennen käytön aloittamista.

38 § Valtion ydinjätehuoltorahasto

Pykälän 1 momentin viittaus kauppa- ja teollisuusministeriöön muutettaisiin työ- ja elinkeinoministeriöksi.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännökseen sisältyvä johtokunnan toimikauden pituus muutettaisiin valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi. Jatkossa momentissa ei enää säädettäisi valtion ydinjätehuoltorahaston toimikauden pituudesta, vaan siitä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Muutos joustavoittaisi Valtion ydinjätehuoltorahaston hallintoa ja mahdollistaisi pitkäjänteisen ja suunnitelmallisen lähestymistavan johtokunnan työssä.

40 § Rahastotavoitteen määrä

Pykälässä säädetään rahastotavoitteen määräytymisen perusteista. Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään perusteista, joiden mukaan rahastotavoite määräytyy poikkeuksellisissa tilanteissa. Pykälän 3 momentissa säädetyn rahastotavoitteen tilapäisen pienentämisen tarkoitus on varmistaa ydinjätehuoltomaksujen tasainen kertyminen ydinsähkön hinnassa. Tällä pyritään siihen, että vastuumäärässä tapahtuvat merkittävät muutokset voidaan ottaa huomioon ennakoidusti. Pykälään ehdotetaan teknisiä täsmennyksiä, joilla ei ole vaikutusta rahastotavoitteen määrään, vaan kyse on pykälän viittausten ja käytetyn terminologian korjauksesta.

1 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että muotoilusta poistetaan termi 'kalenterivuoden lopun vastuumäärä', ja lisätään momentin sanamuotoon termi 'kalenterivuoden vastuumäärä'. Muutoksella ei ole vaikutusta vastuumäärän

vahvistamiseen. Vastuumäärä määritellään koko vuotta koskien siten, että työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa voimassa olevan lain 43 §:n 2 momentin mukaan kunkin jätehuoltovelvollisen kuluvan kalenterivuoden vastuumäärän kalenterivuoden lopussa. Ministeriö voi voimassa olevan lain mukaan poiketa tästä aikataulusta, jos siihen on perusteltu syy.

Pykälän 3 momenttiin sisältyviä viittauksia ehdotetaan korjattavaksi. Voimassa olevan lain 40 §:n 3 momenttiin sisältyvä viittaus 44 §:n 1 momenttiin korjattaisiin viittaukseksi 43 §:n 2 momenttiin. Muutos liittyy lain 40 §:n 3 momenttiin lailla 324/2008 tehtyyn muutokseen, jolloin laista poistettiin käsite 'vastuumäärän arvio' Voimassa olevan lain mukaan vastuumäärän arvioita ei siis enää vahvisteta lain 44 §:n 1 momentissa, joten korjaus pykälään on tarpeellinen.

Muutos noudattaisi voimassa olevan lain 43 §:n 2 momentin mukaista terminologiaa, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa kuluvan vuoden vastuumäärän ja tekee päätöksen vastuumäärästä sitä seuraaville vuosille. Momentista ehdotetaan lisäksi poistettavaksi viittaus kalenterivuoden lopun vastuumäärään, Vastuumäärä määritellään koskien koko vuotta, ja työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa vastuumäärän voimassa olevan lain 43 §:n 3 momentin mukaisesti loppuvuodesta.

Pykälän 2 momentti säilyisi ennallaan.

44 § Vakuusjärjestelyt

Pykälän 1 momentin sanamuotoa muutettaisiin siten, että kalenterivuoden lopun vastuumäärä korjattaisiin kalenterivuoden vastuumääräksi. Lisäksi 44 §:n 3momentin viittaus saman pykälän arvioituun vastuumäärään korvataan viittauksella lain 43 § 2 momentin vastuumäärään. Muutosten perusteet on selitetty edellä 40 §:n muutosten yhteydessä.

Pykälän 2 ja 4 momentti säilyisivät ennallaan.

52 § Valtion ydinjätehuoltorahaston varat

Pykälän 4 momentin viittaus valtioneuvoston päätökseen ehdotetaan muutettavan viittaukseksi valtioneuvoston asetukseen. Nykytilassa pykälän nojalla on säädetty Valtioneuvosto asetus valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista, 83/2010, jolla on kumottu valtioneuvoston päätös 166/1988 valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista.

4 momenttiin ehdotetaan lisäksi täsmennystä siitä, että valtioneuvosto voi rahaston pääoman säilymiseksi tilanteen niin vaatiessa päättää alarajan lainojen valtion ydinjätehuoltorahastosta annettavien lainojen korolle. Tällä tarkoitetaan tilannetta, jossa lainan korko olisi sidottu markkinakorkoon, mutta olisi kuitenkin aina vähintään nolla prosenttia. Tällöin, yhdessä momenttiin sisältyvän korkomarginaalia koskevan säännöksen kanssa, korko olisi mahdollista olla aina yli 0 prosenttia. Muutoksella turvattaisiin rahaston varojen reaaliarvon säilyminen muuttuvissa markkinaolosuhteissa.

53 § Rajoitukset vakuuksien ja ylijäämän palauttamisessa

Pykälän 1 momentin viittaus kalenterivuoden lopun vastuumäärään muutettaisiin kalenterivuoden vastuumääräksi. Muutoksen perusteet on selitetty edellä 40 §:n muutosten yhteydessä.

53 a § Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että toiminnanharjoittajan lupa, johon pykälässä viitataan, tarkoittaisi rakentamis- tai käyttö lupaa. Voimassa olevan lain 3 momentin sanamuoto ”ydinlaitoslupa” viittaa kaikkiin ydinlaitoksia koskeviin lupiin. Lain 20 a §:n ehdotetun käytöstä poistamista koskevan luvan vuoksi viittaus tulisi muuttaa koskemaan vain rakentamis- ja käyttö lupia. Pykälässä tarkoitettuja maksuja ei suoritettaisi muutoksen myötä enää siinä vaiheessa, kun toiminnanharjoittajalla olisi lupa käytöstä poistamiseen.

53 d § Tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittaminen

Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohtiin ehdotetaan lisättäväksi tutkimustoiminnan tai tutkimustoiminnan ja täydennyskoulutustoiminnan lisäksi maininta tutkimusinfrastruktuurista.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin tutkimusinfrastruktuurihankkeet, ja säädettäisiin siitä, että tutkimusinfrastruktuurihankkeiden tulisi edistää 53 a §:n 1 momentissa ja 53 b §:n 1 momentissa tarkoitettuja tutkimustoiminnan valmiuksia.

Lisäykset eivät muuttaisi nykykäytäntöä, ja ovat tarpeen kyseessä olevan luvun sanamuotojen yhdenmukaistamiseksi, ja jotta tutkimusinfrastruktuurihankkeet tulisivat erikseen mainittua johdonmukaisesti kaikissa luvun pykälissä.

54 § Ydinenergia-alan ylin johto ja valvonta

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin ydinlaitoksen ydinturvallisuutta koskevan kansainvälisen vertaisarvioinnin järjestämisestä sekä vastuussa olevasta koordinaatiotahosta. Säännöksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö huolehtisi ydinturvallisuutta koskevan kansainvälisen vertaisarvioinnin järjestämisestä silloin, kun tapahtuu onnettomuus, jonka seuraukset ovat merkittäviä säteilysuojelun tai ydinturvallisuuden kannalta. Onnettomuustilanteessa kansainvälinen vertaisarviointi tulisi tehtäväksi, kun kyseessä olisi onnettomuus, mikä kansainvälisellä ydinlaitostapahtumien vakavuusasteikolla INES luokitellaan vähintään INES 4- luokan onnettomuudeksi ja varmuudella kaikista INE 5- luokan onnettomuuksista.

Luokkaan INES 4 kuuluvassa onnettomuudessa radioaktiivisten aineiden päästö ympäristöön aiheuttaa laitoksen ympäristössä asuvalle eniten altistuneelle henkilölle yli millisievertin suuruusluokkaa olevan säteilyannoksen. Tällainen päästö saattaa aiheuttaa tarvetta joihinkin laitoksen ulkopuolisiin suojelutoimenpiteisiin kuten paikalliseen elintarvikkeiden valvontaan. Luokan 4 onnettomuus aiheuttaa jo tarpeen kansallisiin ja kansainvälisiin selvityksiin.

INES 5 -luokan onnettomuuksissa ympäristöön vapautuu pienehkö osuus ydinvoimalaitoksen sisältämistä radioaktiivista aineista (jodi-131-ekvivalenteina suuruusluokkaa sadoista tuhansiin terabecquereleihin). Tällainen päästö johtaisi suojelutoimenpiteiden osittaiseen käynnistämiseen terveyshaittojen todennäköisyyden vähentämiseksi. Luokan 5 onnettomuus voi olla myös ydinlaitoksen vakava vaurioituminen ilman, että merkittäviä määriä radioaktiivisia aineita vapautuu ympäristöön. Kysymykseen voi tulla ydinvoimalaitoksen reaktorin laaja vaurio, suuri hallitsematon tehonnousu (kriittisysonnettomuus), tulipalo tai räjähdys, jonka seurauksena merkittävä määrä radioaktiivisia aineita leviää laitoksen tiloihin.

Luokkaan 5 on luokiteltu vuonna 1979 USA:ssa Three Mile Islandin ydinvoimalaitoksessa ja vuonna 1957 Windscalessa Isossa-Britanniassa sattuneet onnettomuudet. Three Mile Islandin onnettomuudessa menetettiin auki juuttuneesta varoventtiilistä niin paljon jäähdytysvettä, että reaktori kuivui, ylikuumeni ja sulii osittain. Radioaktiivisia aineita levisi runsaasti laitoksen sisätiloihin, mutta päästöt ympäristöön olivat vähäiset. Laitoksen sisäisten vaikutusten perusteella onnettomuus kuuluu luokkaan 5. Windscalessa ydinaseplutoniumia tuottanut kaasujäähdytteinen grafiittireaktori syttyi palamaan. Tulipalon seurauksena radioaktiivisia aineita vapautui ympäristöön, minkä perusteella onnettomuus kuuluu luokkaan 5.

Työ- ja elinkeinoministeriö kutsuisi ja järjestäisi momentissa tarkoitetun kansainvälisen vertaisarvioinnin. Ydinlaitosonnettomuuden tutkinta kuuluu

Onnettomuustutkintakeskukselle (OTKES), jolle Säteilyturvakeskus antaa asiantuntija-apua. Kansainvälinen vertaisarviointi olisi perusteltua säätää työ- ja elinkeinoministeriön tehtäväksi myös siitä syystä, että onnettomuuden sattuessa olisi selvitettävä myös turvallisuusviranomaisen toiminta ja mahdolliset puutteet viranomaisvaatimuksissa. Säteilyturvakeskus ei voisi turvallisuusviranomaisena arvioida omassa toiminnassaan mahdollisesti ilmeneviä puutteita, joten tehtävä olisi työ- ja elinkeinoministeriön hoidettava.

Pykälän 1, 2 ja 4 momentti säilyisivät ennallaan.

54 a § Itsearviointi sekä kansainväliset arvioinnit

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä itsearvioinneista sekä kaikista kansainvälisistä arvioinneista. Pykälässä säädettäisiin itsearviointien sekä kansainvälisten vertaisarviointien suorittamisvelvollisuudesta. Voimassa olevassa laissa on 54 pykälässä säädetty itsearviointien huolehtijasta, mutta nyt sääntelyä on tarpeen täsmentää arviointivelvollisuutta koskevalla aineellisella säännöksellä. Arviointien toteuttajasta säädettäisiin edelleen 54 §:ssä.

Ydinenergia-alalla on monia kansainvälisiä velvoitteita, jotka ovat osin päällekkäisiä tai rinnakkaisia EU-tason vaatimusten kanssa. Nyt ehdotettu pykälä sisältäisi direktiivien vaatimuksista johtuvat itsearviointi- ja vertaisarviointivelvollisuudet sekä kansainväliset vertaisarviointit. Direktiiveihin sisältyvät vertaisarviointivelvoitteet eivät ole täysin harmonisoituja IAEA:n ydinturvallisuuskonvention tai ydinjätekonvention velvoitteiden tai arviointien kanssa, mutta yhdenmukaisuuden sekä soveltamiskäytännön selkeyden vuoksi pykälässä säädettäisiin sekä direktiiveihin perustuvista, että muista kansainvälisistä vertaisarviointivelvoitteista.

Pykälän arviointivelvollisuudet perustuisivat ydinturvallisuudirektiiviin sekä ydinjätedirektiiviin sekä kansainvälisiin yleissopimuksiin:

1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta toteuttaa itsearviointi sekä pyytää kansainvälinen vertaisarviointi sekä ydinturvallisuuden että ydinjätehuollon osalta.

2 momentissa säädettäisiin niistä aiheista, joista kansallinen itsearviointi on suoritettava direktiivien ja IAEA:n kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi. Momentti sisältää lisäksi määräajat, milloin arvioinnit olisi suoritettava. Momentin 1 kohta tarkoittaa ydinturvallisuuskehystä, jota on arvioitava joka kymmenes vuosi sekä IAEA:n ydinturvallisuuskonvention että ydinturvallisuudirektiivin puitteissa. Momentin 2 kohta tarkoittaa ydinturvallisuudirektiivin mukaan määräytyvää 6 vuoden välien tehtävää erityistä aihekohtaista arviointia. Arvioinnin aihe määritellään EU:n ydinturvallisuusviranomaisten yhteistyöelimen ENSREG:n toimesta. Momentin

3 kohta edellyttää, että muista arviointivelvollisuuksista riippumatta kansallinen itsearviointi on suoritettava aina, kun tapahtuu vähintään INES 4 luokan onnettomuus. Momentin 4 kohta edellyttää, että ydinjätehuollon kansallinen kehys on arvioitava joka kymmenes vuosi kuten ydinjätedirektiivi ja ydinjätekonventio edellyttävät. Momentin 5 kohta edellyttää, että ydinjätehuollon kansallinen ohjelma, josta säädettäisiin ehdotetussa uudessa ydinenergialain 27 c pykälässä, olisi arvioitava joka kymmenes vuosi ydinjätedirektiivin edellyttämällä tavalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin puolestaan mille aiheille ja milloin kansainvälinen vertaisarviointi on pyydettävä.

Momentin 1 kohta tarkoittaa ydinturvallisuuden kansallista kehystä ydinturvallisuudirektiivin ja IAEA:n vaatimusten mukaan. IAEA:n arviointi on IRRS-arviointi.

Momentin 2 kohta tarkoittaa ydinturvallisuudirektiivin mukaista aihekohtaista vertaisarviointia, joka on toteutettava joka kuudes vuosi. Ydinturvallisuudirektiivin 8 e artikla edellyttää jäsenvaltioiden välistä ydinturvallisuusyhteistyötä ja aihekohtaisten vertaisarviointien järjestämistä (Topical Peer Review) kansallisesti ja osallistumista muiden maiden arviointeihin. Ehdotetulla pykälällä täytettäisiin direktiivin vaatimus ydinenergialaissa. Arviointivelvollisuuden lisääminen tarkoittaisi lisäksi, että Säteilyturvakeskuksen ja luvanhaltijoiden pitäisi varata tähän resurssit.

Käytännössä aihekohtaisen vertaisarvioinnin aiheet päätetään EU-tasolla, komission johdolla. Komissio on antanut tehtävän Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten yhteistyöryhmälle ENSREG:lle (European Nuclear Safety Regulators). Yleisaiheeksi ensimmäiselle aihekohtaiselle vertaisarvioinnille on valittu ikääntymisen hallinta, ja siitä osa-alueet: paineastia, (sähkö)kaapelointi, rakenteiden sisällä olevat putket ja suojarakennuksen betonirakenteet. Ensimmäinen aihekohtainen vertaisarviointi aloitetaan vuonna 2017.

Momentin 3 kohta tarkoittaa ydinjätehuollon kansallisen kehyksen sekä kansallisen ohjelman vertaisarviointia ydinjätedirektiivin ja ydinjätekonvention mukaan.

Momentin 4 kohtaa tarkoittaa vertaisarviointia, joka on suoritettava ydinturvallisuudirektiivin mukaan aina, kun on tapahtunut onnettomuus, joka luokiteltaisiin vähintään luokkaan 4 INES-asteikolla.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan arviointien tarkemmasta sisällöstä ja toteuttamisesta voitaisiin säätää tarkemmin asetuksella.

55 § Valvontaviranomainen

Pykälässä säädetään Säteilyturvakeskuksen tehtävistä ja toimivaltuuksista ydinenergian käytön turvallisuutta valvovana viranomaisena. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi Säteilyturvakeskuksen tehtäviin uusi kansainvälistä yhteistyötä koskeva kohta. Pykälän uusi 9) kohta koskisi yhteistyötä muiden valtioiden ydinturvallisuutta valvovan valvontaviranomaisen kanssa.

Pykälän täydentäminen uudella kohdalla on tarpeen, koska nykyisestä sääntelystä puuttuu turvallisuusviranomaiselle asetettu nimenomainen velvoite jakaa tietoa muiden valtioiden ydinturvallisuusviranomaisten kanssa. Uuden muotoilun myötä Säteilyturvakeskus sitoutuisi tekemään yhteistyötä ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskien muiden valtioiden kanssa erityisesti vaihtamalla ja jakamalla tietoa. Muutoksella ei olisi merkittävää vaikutusta nykykäytäntöön, koska Säteilyturvakeskus tekee ja koordinoi kansainvälistä ydinturvallisuusyhteistyötä jo nykyisellään. Velvoite tehdä kansainvälistä yhteistyötä tulisi kuitenkin lisätä suoraan ydinenergiain säteilyturvakeskuksen valvontaviranomaisen tehtäviä koskevaan pykälään selkeyden vuoksi.

Pykälään ehdotetaan lisäksi otettavaksi uusi 10) kohta 1 momenttiin, joka koskisi kansallisen aihekohtaisen itsearviointin järjestämistä. Tehtävä liittyisi 54 sekä 54 a pykälissä säädettyihin arviointeihin, ja olisi tarpeen ottaa myös Säteilyturvakeskuksen tehtäviä koskevaan 55 pykälään, koska kansallinen aihekohtainen vertaisarviointia koskeva tehtävä kuuluisi yksinomaan Säteilyturvakeskukselle.

60 § Painelaitteet

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi painelaitelain uudistamisen vuoksi. Pykälässä tarkoitettuja painelaitteita valvottaisiin edelleen ydinenergiain nojalla asetettavien erityisvaatimusten mukaan. Ydinlaitosten muiden kuin ydinteknisten painelaitteiden valvontakäytäntö säilyisi ennallaan. Lisäksi pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaamaan paremmin pykälän sisältöä.

Ydinenergian käyttöön liittyvät erityisvaatimukset voidaan asettaa vain ydinenergiain nojalla tai lain antaman valtuuden nojalla. Painelaitteita koskevat erityisvaatimukset ydinenergian käytössä voivat koskea sekä itse painelaitetta että sen käyttämistä ydinlaitoksessa. Erityisvaatimukset voivat koskea painelaitteiden käyttöpaikkaa tai -olosuhteita tai varojärjestelyjä.

Pykälän 1 momentin mukaan ydinlaitosten painelaitteita valvoisi Säteilyturvakeskus, kuten voimassa olevan lain mukaan. Momentissa määriteltäisiin ydinlaitoksen painelaite, ydintekninen painelaite ja tavallinen painelaite. Ydinlaitoksen painelaitteen määritelmä kattaisi edelleen kaksi painelaitteiden joukkoa: ydintekniset painelaitteet ja

tavalliset painelaitteet. Ydinteknisen painelaitteen määritelmä pysyisi ennallaan. Tavallisen painelaitteen määritelmää täsmennettäisiin. Tavallisia painelaitteita olisivat laitoksen turvallisuusluokituksessa hyväksytyt muut painelaitteet kuin ydintekniset painelaitteet. Painelaite on määritelty painelaitelaissa, eikä määritelmästä säädettäisi erikseen ydinenergialaissa.

Käytäntö on osoittanut, että ydinlaitoksen tavalliset painelaitteeton käsitteenä tulkinnanvarainen. Tämä tulkinnanvaraisuus on johtanut siihen, että painelaitteiden valvontavastuuta ei ole voitu määritellä yksiselitteisesti Säteilyturvakeskuksen ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) välillä. Lisäksi tarkoitus on selventää sitä, että ydinlaitoksen rakentamis-, huolto- ja korjaustöiden aikana ydinlaitoksen alueella voi olla myös sellaisia painelaitteita, joita valvotaan painelaitelain perusteella. Tarvittaessa Säteilyturvakeskus voi asettaa luvanhaltijan menettelyjä käsitteleviä vaatimuksia, jotta ydinturvallisuus ei missään tilanteessa vaarantuisi.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin uuteen painelaitelakiin, jonka nojalla valvottaisiin ydinlaitoksen painelaitteita, mikäli ydinenergialaissa tai sen nojalla ei ole säädetty toisin. Painelaitelakia sovellettaisiin ydinlaitoksen painelaitteisiin siltä osin kuin ydinenergialaissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä ei toisin säädetä. Tämä muutos olisi tarpeen painelaitelain muuttumisen johdosta. Aikaisemmin alemman tason säädöksissä asetettiin vaatimuksia, jotka on nyt painelaitelain uudistuksen yhteydessä nostettu lain tasolle. Painelaitteiden käyttöä ja kunnossapitoa koskevat vaatimukset muodostavat perustan, joka on ollut lähtökohtana myös ydinlaitoksen painelaitteiden käytön painelaiteturvallisuuden varmistamisessa. Näitä säännöksiä ei ole tarkoituksenmukaista toistaa ydinenergialaissa. Ydinlaitoksen painelaitteisiin sovellettaisiin esimerkiksi vaatimusten perustasona painelaitelain yleisiä turvallisuusvaatimuksia, 9 lukua painelaitteiden tarkastamisesta, 10 lukua painelaitteen käytöstä ja käytön valvonnasta ja 11 lukua painelaitteiden käytön aikaisesta viromaisvalvonnasta siten kuin ydinenergialaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä edellytetään.

Ydintekniset painelaitteet voivat toimintahäiriössä aiheuttaa radioaktiivisen päästön, joten niiden vaatimuksista on perusteltua säätää erikseen ydinenergialaissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä. Nämä ovat painelaitteita, jotka eivät kuulu painelaitedirektiivin soveltamisalaan direktiivin 1 artiklan 2 kohdan h alakohdan mukaan. Käytännössä ne ovat painelaitteita, jotka on luokiteltu ydinvoimalaitosten turvallisuutta koskevista yleisistä määräyksistä annetun Säteilyturvakeskuksen määräykseen ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta (STUK Y/1/2016), 4 §:n mukaisella tavalla EYT:tä (ei ydintekninen) korkeampiin turvallisuusluokkiin.

Ne painelaitteet, joilla ei ole välitöntä vaikutusta ydinlaitoksen ydinturvallisuuteen on määritelty luokitusasiakirjassa kuuluvaksi luokkaan EYT (ei ydintekninen). Ydinlaitosten turvallisuus ei edellytä näiden painelaitteiden osalta suunnittelulle,

valmistukselle ja markkinoille saattamiselle asetettavia erityisvaatimuksia. Ydinenergialain nojalla asetetaan kuitenkin näiden painelaitteiden sijoitusta, asennusta, käyttöä ja valvontaa koskevia vaatimuksia.

Ydinlaitoksen painelaitelaitteisiin soveltuisivat esimerkiksi painelaitelain 2 luvun säännökset painelaitteiden turvallisuuden varmistamisesta, yleisistä turvallisuusvaatimuksista, painelaitteen sijoitusturvallisuudesta sekä sijoitussuunnittelusta kuitenkin niin, että ydinlaitoksen painelaitteiden sijoitussuunnittelu hyväksytään osana ydinlaitoksen laitossuunnittelua.

Ydinlaitoksella toimivat 60 a §:n nojalla Säteilyturvakeskuksen hyväksymät tarkastuslaitokset. Valvonta ja rekisteröintimenettelyt poikkeavat painelaitelaissa esitetyistä menettelyistä ja ne määriteltäisiin ydinenergialaissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä.

Painelaitelain 70 – 72, 75 ja 76 §:n omistajan velvoitteita ja käytönvalvojan vaatimuksia käsittelevät vaatimukset soveltuisivat myös luvanhaltijalle tietyin täsmennyksin ja poikkeuksin.

Painelaitelain 11 luvussa säädetään painelaitteiden käytönaikaisesta viranomaisvalvonnasta, painelaitelaiterekisteriin merkittävistä tiedoista ja käytön valvojan nimeämisestä uudelleen. Ydinlaitosten painelaiterekisteriä ylläpitää Säteilyturvakeskus, jolle luvanhaltija toimittaa suoraan tiedot rekisteröitävistä painelaitteista. Ydinlaitoksen painelaitteille ei ole annettu painelaitelaissa tarkoitettua rekisterinumeroa, vaan tunnisteena käytetään laitetunnusta ja valmistusnumeroa, eikä tätä käytäntöä ole syytä muuttaa.

Pykälän 3 momentissa esitettäisiin poikkeamat painelaitelain osalta. Säteilyturvakeskus toimisi valvovana viranomaisena ydinlaitosten painelaitteille kuten aikaisemminkin. Ydinlaitosten painelaiterekisteriä ylläpitää Säteilyturvakeskus ja luvanhaltija ilmoittaa suoraan painelaitteet rekisteröitäväksi Säteilyturvakeskukselle. Ydinlaitosten painelaitteet rekisteröidään laitetunnuksen ja valmistusnumeron mukaan eikä niillä ole käytössä painelaitelain mukaista rekisterinumeroa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että luvanhaltijaan sovelletaan painelaitelaissa painelaitteen omistajalle ja haltijalle asetettuja vaatimuksia. Ydinenergialaissa ja sen alaisissa säädöksissä käytetään nimikettä käyttöönottotarkastus painelaitelain ensimmäisen määräaikaistarkastuksen sijaan. Nimike on kuvaavampi ja käytössä laajasti ydinlaitoksen järjestelmien, laitteiden ja rakenteiden yhteydessä eikä tätä nimikettä ole tarkoituksenmukaista muuttaa.

Ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetukseen käytettävät painelaitteet tulisivat edelleen erikseen ydinenergialain 61 §:n soveltamisalaan.

60 a § Painelaitteiden, rakenteiden ja mekaanisten laitteiden valvonta ja tarkastus

Pykälän 1 momenttia esitetään selvennettäväksi siten, että painelaitteiden valmistajat lisättäisiin valvottavien joukkoon. STUK ei ainoastaan hyväksyisi painelaitteiden valmistajia vaan myös valvoisi niiden toimintaa. Tämä asia on syytä tarkentaa ydinenergialakiin.

Pykälän 2-4momentti säilyisivät ennallaan.

Pykälän 5 momenttiin lisättäisiin Säteilyturvakeskukselle mahdollisuus asettaa painelaitteiden valmistuksen aikana käytettäville tunnuksille kolmansille osapuolille pätevyysvaatimuksia. Kyseiset vaatimukset esitettäisiin Säteilyturvakeskuksen antamissa yksityiskohtaisissa vaatimuksissa. Pätevät ja riippumattomat valmistuksen valvojat varmistavat, että turvallisuudelle tärkeiden laitteiden valmistukselle asetetut vaatimukset toteutuvat käytännössä.

Pykälän 6 momentti vastaisi nykyisen pykälän 5 momenttia. Momentin siirto ei vaikuttaisi muiden momenttien numerointiin.

61 § Ydinaineen kuljetus ja vastuu ydinvahingosta

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan vanhentunut viittaus säteilysuojaukseen. Pykälän otsikosta poistettaisiin sana 'säteilysuojelu' sekä pykälän 1 momentista viittaus säteilysuojeluun.

Pykälän 1 momenttiin sisältyvä vanhentunut yleisviittaus säteilysuojeluun ehdotetaan poistettavaksi, koska nyt tehtävien muutosten osalta viittaukset säteilylakiin tulisivat jokaisen asianomaisen säännöksen kohdalla erikseen, eikä yleisviittausta enää tarvita.

Säännökseen jäisi poiston jälkeen edelleen viittaus ydinvastuusäätelyyn sekä kuljetusta koskevaan säätelyyn.

82 § Asetuksenantovaltuus

Pykälän 1 momentin 6 kohdan a alakohtaan ehdotetaan lisättäväksi käytöstä poistaminen. Lisäyksen myötä ydinenergia-asetuksella säädettäisiin tarkemmin ydinenergialaissa tarkoitetun turvallisuuden valvomiseksi noudatettavista menettelyistä myös ydinlaitosta käytöstä poistettaessa. Lisäys on tarpeen, jotta

asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin turvallisuutta koskevista valvontamenettelyistä.

Lisäys yhdessä voimassa olevan lain 7 q pykälään sisältyvän, käytöstä poistamisen turvallisuutta koskevan määräyksenantovaltuuden kanssa takaavat, että käytöstä poistamista koskevista velvollisuuksista, lupien käsittelyn yksityiskohdista sekä turvallisuusvaatimuksista ja valvontamenettelyistä voidaan säätää tarkemmin rakentamis- ja käyttölupia vastaavasti ydinenergia-asetuksessa tai Säteilyturvakeskuksen määräyksissä.

2 Rikoslaki

17 luku 6 § Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen

Ydinenergialain turvajärjestelysäännösten muuttamisen vuoksi pykälän 2 momenttiin sisältyvään järjestystä ylläpitävän henkilön määritelmään lisättäisiin ydinlaitoksen turvahenkilö.

3 Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ydinenergialaki on säädetty vuonna 1987 valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisessa perustuslain säätämisyjärjestyksessä, jolloin se on voimassa poikkeuslakina. Tässä esityksessä ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia, jotka liittyisivät lain 15 §:n tai 63 §:n niihin säännöksiin, jotka on alkuperäisen lain käsittelyssä katsottu valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisiksi. Esitykseen ei ole katsottu sisältyvän sellaista sääntelyä, joka edellyttäisi perustuslainsäätämisyjärjestystä. Ydinenergialakia on muutettu lailla 342/2008, jolloin tehtiin säännösten perustuslaillinen tarkastelu, ja nostettiin lakiin mm. aikaisemmin asetustasolla olleita vaatimuksia. Hallituksen käsityksen mukaan asia voidaan käsitellä perustuslain tarkoittamassa tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Lakiehdotukseen sisältyvää ehdotusta valtion ydinjätehuoltorahaston eräiden säännösten muuttamisesta on tarkasteltava perustuslain 87 §:n kannalta. Perustuslain 87 §:n mukaan lailla voidaan säätää valtion rahaston jättämisestä talousarvion ulkopuolelle, jos valtion pysyvän tehtävän hoitaminen sitä välttämättä edellyttää. Talousarvion ulkopuolisen rahaston perustamista taikka tällaisen rahaston tai sen käyttötarkoituksen olennaista laajentamista tarkoittavan lakiehdotuksen

hyväksymiseen vaaditaan eduskunnassa vähintään kahden kolmasosan enemmistö annetuista äänistä.

Ydinenergiain 38 §:ssä säädetään valtion talousarvion ulkopuolisesta Valtion ydinjätehuoltorahastosta. Perustuslain 87 §:n kannalta keskeisin kysymys esityksessä on, onko ehdotetuissa muutoksissa 38, 40, 44, 52 ja 53 pykälään kyse perustuslain tarkoittamalla tavalla rahaston olennaisena laajentamisena.

Talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin kytkeytyvän vaikeutetun sääätämisyjärjestyksen avulla pyritään suojaamaan eduskunnan budjettivaltaa. Rahaston laajentamisen olennaisuutta ei siksi pidä arvioida ainoastaan rahastokohtaisesti, vaan ensisijaisesti eduskunnan budjettivallan kokonaisuuden kannalta perustuslakivaliokunnan aikaisempien kannanottojen mukaisesti (ks. PeVL 19/1989 vp, PeVL 1/1997 vp, PeVL 34/2002 vp). Ehdotettua 38, 40, 44, 52 ja 53 pykälään ei ole hallituksen käsityksen mukaan pidettävä eduskunnan budjettivallan näkökulmasta sillä tavoin olennaisena, että lakiehdotus olisi hyväksyttävä perustuslain 87 §:ssä vaaditulla määränemmistöllä.

Edellä esitetyn perusteella katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

Laki ydinenergilain muuttamisesta

Muutetaan ydinenergilain (990/1987) 2 §:n 1 momentin 1) kohta, 7 c §:n 1 momentti, 7 e §:n 2 momentti, 7 g §, 7 h §:n 1 momentti, 7 j §, 7 l §, 7 m §, 7 n §, 7 o §, 7 p §:n 4 momentti, 7 q §:n 20 ja 22 kohtaa, 9 §, 13 §:n 1 ja 2 momentti, 16 §:n 1 momentti, 24 §, 28 §:n 2 momentti, 35 §:n 1 momentti, 38 §:n 1 ja 3 momentti, 40 §:n 1 ja 3 momentti, 44 §:n 1 ja 3 momentti, 52 §:n 4 momentti, 53 §:n 1 momentti, 53 a §:n 3 momentti, 53 d §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta sekä 2 momentti, 54 §:n 3 momentti, 60 §, 60 a §, 61 §, 82 §:n 1 momentin 6 kohdan a kohta,

sellaisina kuin ne ovat 2 § laeissa 342/2008, 269/2011, 410/2012, 7 c § 1 momentti laissa 342/2008, 7 e §:n 2 momentti laissa 342/2008, 7 g § laissa 342/2008, 7 h § 1 momentti laissa 342/2008, 7 j § laissa 342/2008, 7 l § laeissa 342/2008 ja 410/2012, 7 m § laissa 342/2008 sekä 861/2011, 7 n § laissa 342/2008, 7 o § laeissa 342/2008 ja 861/2011, 7 p § laissa 342/2008, 7 q § laissa 676/2015, 9 § laissa 269/2011, 16 §:n 1 momentti laissa 269/2011, 28 § laissa 342/2008, 38 § laeissa 1131/2003 ja 342/2008, 40 § laeissa 1078/1996 ja 342/2008, 44 § laissa 342/2008, 52 §:n 4 momentti laissa 1077/1998, 53 a §:n 3 momentti laissa 676/2015, 53 d § laissa 676/2015, 54 §:n 3 momentti laissa 499/2013, 60 § laissa 870/1999, 60 a § laissa 410/2012 ja 82 § laeissa 342/2008, 622/2011 ja 676/2015.

Lisätään 2 §:ään 1 momenttiin uusi 4 a) kohta, 3 §:n 1 momentin 5) kohtaan uusi c) alakohta, 3 §:n 1 momenttiin uusi 14), 15) sekä 16) kohta, 6 a §:ään uusi 3 momentti, 7 i §:ään uusi 6, 7 ja 8 momentti, 7 k §:ään 2 momenttiin uusi 2 a alakohta, 7 p §:ään uusi 5 momentti, 7 q §:n uusi 28 kohta, uusi 7 s §, uusi 10 a §, uusi 20 a §, uusi 23 a §, uusi 27 b §, uusi 27 c §, uusi 54 a §, 55 §:ään 1 momenttiin uusi 9 ja 10 kohta seuraavasti:

2 § Lain soveltamisala

Muutetaan 1 momentin 1) kohtaa sekä lisätään uusi 4 a) kohta:

Tätä lakia sovelletaan:

1) ydinlaitoksen rakentamiseen, käyttämiseen sekä käytöstä poistamiseen.

[--]

4 a) ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta vähäisempään loppusijoitukseen.

[--]

3 § Määritelmät

Lisätään uusi 1 momentin 5) kohdan c) alakohta sekä uusi 14), 15) sekä 16) kohta:

Tässä laissa tarkoitetaan:

[--]

5)

alakohta c)

ydinlaitoksen Säteilyturvakeskuksen hyväksymällä tavalla käytöstä poistettuja tiloja ja osia.

[--]

14) luvanhaltijalla ydinenergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijaa;

15) jätehuoltovelvollisella luvanhaltijaa, jonka toiminnan seurauksena syntyy tai on syntynyt ydinjätettä. Luvanhaltijasta tulee jätehuoltovelvollinen, kun lupa ydinlaitoksen rakentamiseen 18 § tai 19 §:n mukaan tai muuhun ydinenergian käyttöön 21 §:n mukaan on myönnetty.

16) huolehtimisvelvollisuudella ydinjätteiden jätehuoltoon kuuluvista toimenpiteistä ja niiden asianmukaisesta valmistelemisestä huolehtimista sekä niiden kustannuksista vastaamista.

6 a § Suomessa syntyneiden ydinjätteiden ydinjätehuolto

Lisätään uusi 3 momentti seuraavasti:

[--]

Edellä 2 momentin 1 a kohdassa tarkoitettuja jätteitä on kuitenkin palautettava Suomeen loppusijoitettavaksi.

7 c § Säteilyaltistuksen rajoittaminen

Muutetaan 1 momenttia seuraavasti

Ydinenergian käytöstä aiheutuvaa säteilyaltistusta on rajoitettava säteilylain (/) 6, 7 ja 8 §:ssä säädettyjä yleisiä periaatteita noudattaen. Näiden periaatteiden soveltamisesta säädetään säteilylain (/) 9 §:ssä. Poikkeusluvan myöntämisestä työntekijän annosrajan ylittämiseen säädetään säteilylain (/) 10 §:ssä. Työperäisestä säteilyaltistuksesta säädetään säteilylain (/) 12 luvussa. Säteilymittauksista säädetään säteilylain (/) 9 luvussa.

Raja-arvot ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden päästöille siten, ettei valtioneuvoston asetuksella säädettyjä säteilyaltistuksen enimmäisarvoja ylitetä, vahvistaa Säteilyturvakeskus. Radioaktiivisten aineiden päästöjen valvonta on järjestettävä siten, että tässä pykälässä tarkoitettujen raja-arvojen noudattaminen voidaan luotettavasti todeta.

Säteilyturvakeskuksen tulee tarpeellisessa laajuudessa tarkkailla ja valvoa ydinlaitoksen ympäristöä radioaktiivisten aineiden päästöjen mittausten luotettavuuden varmistamiseksi ja laitoksen ympäristövaikutusten todentamiseksi.

Valtioneuvoston myöntettyä 16 §:n 1 momentissa tarkoitettua luvan kaivostoimintaan tai malminrikastustoimintaan, jonka tarkoitus on uraanin tai toriumin tuottaminen, Säteilyturvakeskuksen tulee tarpeellisessa laajuudessa tarkkailla ja valvoa kaivosalueen tai malminrikastuslaitoksen ympäristöä säteilyturvallisuuden varmistamiseksi.

[--]

7 e § Turvallisuuden todentaminen ja arviointi

Muutetaan 2 momenttia seuraavasti:

Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien vaatimusten täyttyminen on osoitettava luotettavasti. Ydinlaitoksen turvallisuus on arvioitava kokonaisuutena vähintään 10 vuoden väliajoin. Ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta toteuttavan laitoksen turvallisuus on kuitenkin arvioitava kokonaisuutena vähintään 15 vuoden väliajoin.

7 g § Käytöstä poistaminen

Muutetaan koko pykälää seuraavasti:

Ydinlaitoksen suunnittelussa on varauduttava laitoksen käytöstä poistamiseen. Turvallisuuden on oltava etusijalla ydinlaitoksen käytöstä poistamisessa. Laitoksen purkamista ja muita toimenpiteitä laitoksen käytöstä poistamiseksi ei saa perusteettomasti siirtää.

Luvanhakijan ja luvanhaltijan tulee laatia käytöstäpoistosuunnitelma. Ellei lupaehdoissa määrätä toisin, luvanhaltijan on luvanvaraisen toiminnan kestäessä lisäksi esitettävä säännöllisesti vähintään kuuden vuoden välein ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevan suunnitelman päivitys lupaviranomaisen/Säteilyturvakeskuksen arvioitavaksi.

Kun ydinlaitoksen käyttö on lopetettu, tämän lain 5 luvussa tarkoitettu luvanhaltija vastaa siitä, että ydinlaitos poistetaan käytöstä luvan ehtojen, turvallisuusvaatimusten ja Säteilyturvakeskuksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti.

Käytöstäpoistosuunnitelmiin sisällytettävistä selvityksistä ja asiakirjojen toimittamisesta sekä suunnitelmien käsittelystä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

7 h § Ydinaineet ja ydinjätteet

Muutetaan 1 momenttia seuraavasti:

Ydinlaitoksella on oltava tilat, laitteistot ja muut järjestelyt, joilla voidaan huolehtia turvallisesti laitoksen tarvitsemien ydinaineiden sekä käytössä ja käytöstä poistamisessa syntyvien ydinjätteiden käsittelystä ja varastoinnista.

7 i § Henkilöstö

Muutetaan 1 momenttia ja lisätään uusi 6, 7 ja 8 momentti seuraavasti:

Ydinenergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijalla on oltava riittävä ja tehtäviinsä soveltuva, ammattitaitoinen henkilöstö.

[--]

Luvanhaltijan on varmistettava lisäksi, että sen vastuulla olevat toimittajat ja alihankkijat, joiden toiminta saattaa vaikuttaa ydinlaitoksen ydinturvallisuuteen, täyttävät yllä 1 ja 5 momenteissa säädetyt asiat.

Luvanhaltijan on nimettävä säteilyturvallisuusvastaava ja käytettävä säteilyturvallisuusasiantuntijaa. Säteilyturvallisuusvastaavan nimeämisestä ja tehtävistä, säteilyturvallisuusasiantuntijan käyttämisestä sekä heidän pätevyys- ja koulutusvaatimuksistaan säädetään säteilylain (/) 24 §:ssä, 28 §:ssä ja 6 luvussa.

Työntekijöille annettavasta säteilyturvallisuuskoulutuksesta, perehdytyksestä ja täydennyskoulutuksesta sekä niihin liittyvästä kirjanpitovelvollisuudesta säädetään säteilylain 29 §:ssä ja 30 §:ssä.

7 j § Johtamisjärjestelmä

Muutetaan pykälää seuraavasti:

Ydinlaitoksella on oltava johtamisjärjestelmä. Ydinlaitoksen johtamisjärjestelmässä on erityisesti otettava huomioon johdon ja henkilöstön turvallisuuteen liittyvien käsitysten ja asenteiden vaikutus turvallisuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä järjestelmälliset toimintatavat ja niiden säännöllinen arvioiminen ja kehittäminen.

7 k § Vastuullinen johtaja

Lisätään 1 momenttiin uusi 2a) kohta:

Luvanhaltijan on nimettävä vastuullinen johtaja ja tälle varahenkilö:

[--]

2a) Ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle;

7 l § Turvajärjestelyt

Muutetaan koko pykälää seuraavasti:

Ydinenergian käytössä on oltava siihen kohdistuviin uhkakuviin ja suojaustarpeisiin perustuvat turvajärjestelyt.

Luvanhaltijalla on oltava turvaohjesääntö ja turvahenkilöitä ydinlaitoksen turvajärjestelyjä varten sekä ydinlaitoksen toimintaan liittyvän ydinaineen ja ydinjätteen kuljetuksen ja varastoinnin turvaamiseksi. Turvahenkilöitä on käytettävä ydinlaitoksella siitä lähtien, kun ydinlaitokselle on myönnetty rakentamislupa ja siihen asti, kun ydinaineet on viety laitokselta pois sekä ydinjäte on viety laitokselta pois tai loppusijoitettu laitoksen alueelle.

Turvahenkilönä voi toimia ainoastaan henkilö, jolla on voimassa oleva yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 10 §:ssä tarkoitettu hyväksyntä.

Turvajärjestelyistä on tiedotettava ydinlaitoksella työskenteleville ja sen alueella asioiville.

7 m § Turvaohjesääntö

Muutetaan koko pykälää seuraavasti:

Turvaohjesäännössä on esitettävä tiedot:

- 1) uhkakuvista ja suojaustarpeista;
- 2) turvahenkilöistä ja muista turvaorganisaatioon kuuluvista henkilöistä;
- 3) turvaorganisaation johtamisesta ja toiminnan järjestämisestä;
- 4) turvahenkilöiden tehtävistä ja vastuista turvaorganisaatiossa sekä vaadittavasta koulutuksesta;
- 5) ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksen turvaamisesta;
- 6) turvahenkilöille annettavasta keskeisimmästä ohjeistuksesta;
- 7) käytettävistä valvontavälineistä, voimankäyttövälineistä ja muusta varustuksesta;

8) turvajärjestelyihin liittyvistä harjoituksista ja voimankäyttövälineiden käyttötaidon varmistamisesta;

9) yhteistoiminnasta poliisin kanssa;

10) muista tarpeellisista järjestelyistä ydinenergian käytön turvaamiseksi.

Turvaohjesääntö on pidettävä ajan tasalla.

Turvaohjesääntö ja siihen tehtävät muutokset on esitettävä Säteilyturvakeskuksen vahvistettavaksi. Vahvistamisen edellytyksenä on 1 momentissa tarkoitettujen tietojen esittäminen riittävässä laajuudessa sekä turvajärjestelyjen oikeasuhtaisuus.

Säteilyturvakeskus voi edellyttää turvaohjesäännön muuttamista, jos ydinlaitosten turvajärjestelyjen yhdenmukaisuus tai ydinturvallisuuden varmistaminen sitä edellyttää.

Säteilyturvakeskus varaa 3 momentissa tarkoitettussa asiassa sisäministeriölle ja 56 §:n 3 momentissa tarkoitettulle neuvottelukunnalle tilaisuuden tulla kuulluksi, jollei se ole turvaohjesääntöön muutosten vähäisyyden vuoksi selvästi tarpeetonta.

7 n § Turvalvonta

Muutetaan koko pykälää seuraavasti:

Ydinenergian käytön turvaamiseksi turvahenkilöllä on ydinlaitoksen alueella, jossa liikkumista ja oleskelua on poliisilain 9 luvun 8 §:n annettujen säännösten nojalla rajoitettu sekä muulla ydinlaitoksen alueella, jonne kulku on rajoitettu sekä turvattaessa ydinaineiden ja ydinjätteen kuljetuksia ja varastointia näihin välittömästi kohdistuvan uhkan torjumiseksi oikeus:

1) estää henkilön pääsy alueelle;

2) poistaa henkilö alueelta;

3) estää henkilöä osallistumasta tai puuttumasta ydinaineiden tai ydinjätteen kuljetukseen;

4) estää henkilöä pakenemasta;

5) ottaa henkilö kiinni;

- 6) tarkastaa kiinni otettu henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat;
- 7) ottaa henkilöltä ihmisen tai omaisuuden vahingoittamiseen soveltuva aine tai esine pois;
- 8) poistaa este.

Turvahenkilö saa suorittaa ydinlaitoksella työskentelevän ja sen alueella asioivan henkilön sekä ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetukseen osallistuvan henkilön turvatarkastuksen, jossa metallinilmaisinta tai muuta vastaavaa teknistä laitetta käyttäen tarkastetaan, ettei henkilöllä ole mukanaan esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle tai järjestykselle tai jota voidaan käyttää omaisuuden vahingoittamiseen. Tavarat tai henkilö saadaan tarpeen vaatiessa tarkastaa myös muulla sopivalla tavalla. Tarkastuksen yhteydessä henkilöltä pois otetut esineet tai aineet on viipymättä luovutettava poliisille tai, jollei siihen lain mukaan ole estettä, palautettava henkilölle hänen poistuessaan alueelta.

Ydinlaitoksella työskentelevä ja siellä asioiva henkilö sekä ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetukseen osallistuva henkilö on turvahenkilön pyynnöstä velvollinen suorittamaan alkoholin tai muun huumausaineen toteamiseksi tehtävän kokeen. Koe tehdään siten kuin pakkokeinolain (806/2011) 9 luvun 2 §:ssä säädetään. Työntekijän velvollisuudesta esittää huumausainetestiä koskeva todistus säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004).

Turvahenkilö saa käyttää 1–3 momentissa mainittuja oikeuksia ydinlaitoksen turvaamiseksi vain silloin, kun turvahenkilöitä on 7 l §:n 2 momentin nojalla käytettävä ydinlaitoksella.

Henkilö, joka kieltäytyy 2 momentin mukaisesta tarkastuksesta, 3 momentin mukaisesta alkoholin tai muun huumausaineen toteamiseksi tehtävästä kokeesta tai on päihdyttävien aineiden vaikutuksen alainen, voidaan poistaa ydinlaitoksen alueelta ja hänen osallistumisensa ydinaineiden ja ydinjätteen kuljetukseen voidaan estää.

7 o § Voimakeinojen käyttö ja tapahtumailmoitus

Muutetaan koko pykälää seuraavasti:

Turvahenkilöllä on 7 n §:n 1 momentissa tarkoitetuissa toimenpiteissä oikeus käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Voimakeinojen

puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon suojaustarpeen tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat. Kiinni otettu henkilö ja häneltä pois otetut esineet tai aineet on viipymättä luovutettava poliisille.

Turvahenkilöiden on oltava koulutettuja voimakeinojen käyttämisen oikeutuksen perusteisiin ja niiden noudattamiseen käytännön tilanteissa sekä tarvittavien voimankäyttövälineiden käyttämiseen.

Voimankäyttövälineet on suhteutettava uhkakuviin ja suojaustarpeisiin. Sallitut voimankäyttövälineet ovat ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitettu ampuma-ase ja mainitun lain 11 §:ssä tarkoitettu kaasusumutin, käsiraudat, enintään 70 senttimetriä pitkä patukka ja teleskooppipatukka. Lisäksi turvaohjesäännössä sallituiksi voimankäyttövälineiksi voidaan hyväksyä muita ominaisuuksiltaan ja asianmukaisesti käytettyinä vaikutuksiltaan ampuma-asetta lievempiä voimankäyttövälineitä.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Turvahenkilön velvollisuuteen laatia tapahtumailmoitus sekä toiminnanharjoittajan velvollisuuteen säilyttää ja hävittää tapahtumailmoitukset sovelletaan, mitä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 8 §:ssä säädetään vartijan velvollisuudesta laatia tapahtumailmoitus sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan velvollisuudesta säilyttää ja hävittää tapahtumailmoitukset.

7 p § Valmiusjärjestelyt

Muutetaan 4 momenttia ja lisätään uusi 5 momentti seuraavasti:

[--]

Valmiusjärjestelyt on sovitettava yhteen viranomaisten laatimien pelastus- ja valmiussuunnitelmien kanssa ottaen huomioon, mitä pelastuslaissa (379/2011) säädetään.

Valmiusjärjestelyissä on otettava huomioon, mitä säteilylain (/) 16 luvussa säädetään säteilyturvallisuuspoikkeamista ja säteilyvaaratilanteista

7 q § Yleiset määräykset

Muutetaan 20) ja 22) kohtaa

[--]

20) ydinlaitoksen rakenteellinen säteilyturvallisuus, säteilymittaukset ja radioaktiivisten aineiden päästöjen hallinta ja valvonta sekä väestön säteilyannosten arviointi;

22) ydinenergian käytön turvajärjestelyjen suunnittelu, toteuttaminen, henkilöturvallisuus, tietoturvallisuus, turvavalvonta, turvahenkilöstö, turvaohjesääntö, uhkatilanteisiin varautuminen ja toiminta uhkatilanteessa;

Lisätään uusi 28) ja 29) kohta

28) ydinjätteen vähäisestä määrästä ja perusteista, jolloin materiaali on vapautettu viranomaisvalvonnasta.

7 s §

Turvahenkilöiden ja valvomohenkilöstön terveystarkastukset sekä lääkärin ilmoitusoikeus

Luvanhaltijan on varmistuttava turvahenkilöiden sekä ydinlaitoksen ohjaajina ydinvoimalaitoksen valvomossa toimivien henkilöiden terveydentilasta ja soveltuvuudesta tehtäväänsä vuosittain toteutettavalla lääkärintarkastuksella. Lääkärintarkastuksista on pidettävä kirjaa.

Lääkärintarkastuksen suorittaja voi salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa epäilevänsä, ettei tarkastettava henkilö täytä työtehtävään liittyviä terveydellisiä edellytyksiä tai että henkilö voi olla vaaraksi ydinturvallisuudelle. Ilmoitus turvahenkilöstä tehdään poliisille ja valvomossa toimivasta henkilöstä Säteilyturvakeskukselle. Ennen ilmoituksen tekemistä henkilölle on kerrottava oikeudesta ilmoituksen tekemiseen ja terveydentilan vaikutuksesta ydinturvallisuuden kannalta kriittisissä tehtävissä osallistuvan toimintakykyyn.

Edellä 2 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessa voidaan antaa tieto ainoastaan siitä:

- 1) että ilmoituksen kohteena oleva henkilö ei mahdollisesti täytä tehtävän hoitamiseen liittyviä terveydellisiä edellytyksiä tai että hän voi olla vaaraksi ydinturvallisuudelle;
- 2) mitä lisätoimenpiteitä lääkäri ehdottaa terveydentilan tai siitä tehtävään aiheutuvien vaikutusten tarkemmaksi selvittämiseksi.

9 § Luvanhaltijan ja jätehuoltovelvollisen velvollisuudet

Muutetaan koko pykälää seuraavasti:

Luvanhaltijan velvollisuutena on huolehtia ydinenergian käytön turvallisuudesta. Tätä velvollisuutta ei voida siirtää toiselle. Tähän velvollisuuteen kuuluu vastuu siitä, että toimittajien ja alihankkijoiden tuotteet ja palvelut, joilla saattaa olla vaikutusta ydinlaitoksen ydinturvallisuuteen, täyttävät tämän lain vaatimukset.

Luvanhaltijan velvollisuutena on huolehtia sellaisista turva- ja valmiusjärjestelyistä ja muista ydinvahinkojen rajoittamiseksi tarpeellisista järjestelyistä, jotka eivät kuulu viranomaisille. Luvanhaltijan on noudatettava mitä säteilylain 17 luvussa säädetään säteilyaltistuksen selvittämisestä, säteilyaltistuksen rajoittamisesta, velvollisuudesta puhdistaa ympäristö sekä toimenpiteistä noudatettavista viitearvoista.

Jätehuoltovelvollisella on huolehtimisvelvollisuus. Jätehuoltovelvollisen on toteutettava 3 §:n 1 momentin 16) kohdassa tarkoitettua huolehtimisvelvollisuutta siten, kuin siitä on lain 28 §:n mukaisesti päätetty.

10 a § Luvanhaltijan tietojenantovelvollisuus

Ydinlaitoksen luvanhaltijan on pidettävä yleiskuvaus laitoksesta ja noudatetuista turvallisuusperiaatteista yleisesti nähtävillä.

Nähtäväksi ei saa asettaa tietoja, jotka olisivat viranomaisen asiakirjaan merkittynä salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), muun lain tai Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen nojalla.

Luvanhaltijan velvollisuuteen antaa tietoja työntekijälle sovelletaan, mitä säteilylain 27 §:ssä säädetään toiminnanharjoittajan tietojenantovelvollisuudesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun tiedon esillä pitämistä koskevasta velvollisuudesta.

13 § Yleinen kuuleminen

Muutetaan pykälää seuraavasti:

Hakijan on ennen periaatepäätöksen tekemistä julkistettava työ- ja elinkeinoministeriön tarkastama, sen ohjeiden mukaan laadittu yleispiirteinen selvitys laitoshankkeesta, laitoksen arvioidusta ympäristövaikutuksista ja sen turvallisuudesta siten, että selvitystä on yleisesti saatavilla.

Työ- ja elinkeinoministeriön on varattava ydinlaitoksen lähiympäristön asukkaille ja kunnille, viranomaisille sekä yleisölle ennen periaatepäätöksen tekemistä mahdollisuus esittää kirjallisesti mielipiteensä hankkeesta. Ministeriön on lisäksi laitoksen suunnitellulla sijaintipaikkakunnalla järjestettävä julkinen tilaisuus, jossa asiasta voidaan esittää suullisesti tai kirjallisesti mielipiteitä. Esitetyt mielipiteet on saatettava valtioneuvoston tietoon ennen periaatepäätöksen tekemistä.

16 § Lupaviranomaiset

Muutetaan 1 momenttia seuraavasti:

Luvan ydinlaitoksen rakentamiseen, käyttämiseen ja käytöstä poistamiseen sekä kaivos- ja malminrikastustoimintaan, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen, myöntää valtioneuvosto.

20 a § Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen

Lopetettuaan ydinlaitoksen käytön on sillä, jolla on lupa ydinlaitoksen käyttämiseen, velvollisuus käynnistää toimenpiteet ydinlaitoksen käytöstä poistamiseksi 7 g §:ssä tarkoitetun käytöstä poistamista koskevan suunnitelman ja 7 g §:n vaatimusten mukaisesti.

Käytöstä poistamisvaiheen turvallisuuden varmistamiseksi on 20 §:n mukaisen käyttöluvan haltijan haettava lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle. Lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle voidaan myöntää jos:

- 1) ydinlaitos ja sen käytöstä poistaminen täyttävät tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset ja työntekijöiden ja väestön turvallisuus sekä ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon;
- 2) hakijan käytettävissä olevat menetelmät ydinlaitoksen käytöstä poistamiseksi muu ydinjätehuolto mukaan luettuna, ovat riittävät ja asianmukaiset;
- 3) hakijalla on käytettävissä tarpeellinen asiantuntemus ja erityisesti ydinlaitoksen henkilökunnan kelpoisuus sekä ydinlaitoksen organisaatio ovat asianmukaiset ja käytöstä poistamiseen soveltuvat;
- 4) hakijalla harkitaan olevan taloudelliset ja muut tarpeelliset edellytykset toteuttaa käytöstä poistaminen turvallisesti ja Suomen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden mukaisesti; ja
- 5) ydinlaitos ja sen käytöstä poistaminen muutoinkin täyttävät 5–7 §:ssä säädetty periaatteet.

Ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen ei saa ryhtyä siihen myönnetyn luvan perusteella ennen kuin:

- 1) Säteilyturvakeskus on todennut, että ydinlaitos täyttää käytöstä poistamisen turvallisuusvaatimukset ja että turvajärjestelyt sekä valmiusjärjestelyt ovat riittävät, että ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty ja että ydinlaitoksen haltijan vahingonkorvausvastuu ydinvahingon varalta on järjestetty siitä säädetyllä tavalla; ja
- 2) työ- ja elinkeinoministeriö on todennut, että varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin on järjestetty 7 luvun säännösten mukaisesti.

Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen päättyy, kun Säteilyturvakeskus on 33 §:n mukaisesti todennut ydinlaitoksen käytöstä poistetuksi.

23 a § Mielenpitojen esittäminen ja hakijan selitys

Työ- ja elinkeinoministeriön on ennen tässä luvussa tarkoitettua ydinlaitoksen rakentamis- ja käyttöluvan myöntämistä varattava yleisölle tilaisuus ilmaista mielipiteensä kirjallisesti lupaa koskevassa asiassa. Mielipiteen esittämistä varten on asetettava riittävä määräaika.

Hakijalle on varattava tilaisuus selityksen antamiseen hakemuksen johdosta annetuista mielipiteistä sekä tämän lain mukaan pyydettyistä lausunnoista.

24 § Luvan voimassaolo

Muutetaan pykälää seuraavasti:

Lupa, rakentamislupaa ja käytöstä poistamisen lupaa lukuun ottamatta, myönnetään määräaikaisena. Määräajan pituutta harkittaessa on otettava huomioon erityisesti turvallisuuden varmistaminen ja toiminnan arvioitu kesto. Luvassa voidaan määrätä, että se lakkaa olemasta voimassa, jollei toimintaa aloiteta määräajassa luvan myöntämisestä.

27 b § Ydinjätehuollon kansallinen toimintapolitiikka sekä kansallinen ydinjätehuollon ohjelma

Ydinjätehuoltoa koskeva kansallinen toimintapolitiikka muodostuu lainsäädännöstä sekä viranomaisen määräyksistä ja päätöksistä, jotka koskevat ydinjätteitä, niistä huolehtimista ja niiden kustannuksiin varautumista.

Työ- ja elinkeinoministeriö laatii yhdessä Säteilyturvakeskuksen kanssa kansallisen ohjelman, jossa esitetään ydinjätehuollon kansallinen toimintapolitiikka sekä käytetyn ydinpolttoaineen huoltoa koskeva ohjelma. Ohjelman tulee sisältää ainakin ydinjätehuollon yleiset tavoitteet ja periaatteet, ydinjätteiden määrät, sijaintipaikat sekä arvio ydinjätehuollon kustannuksista ja aikataulusta.

Kansallinen ohjelma on päivitettävä 54 a §:ssä tarkoitetun arviointien tulosten perusteella.

Kansallisen ydinjätehuollon ohjelman sisällöstä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

27 c § Ydinjätteen vapauttaminen viranomaisvalvonnasta

Ydinjäte voidaan vapauttaa viranomaisvalvonnasta ja hävittää tavanomaisena jätteenä, kierrättää tai käyttää uudelleen, jos siinä olevan radioaktiivisen aineen määrä ei ylitä vapauttamisrajaa.

Vapauttamisrajat on asetettava siten, että väestölle aiheutuva altistus on vähäinen. Vapauttamisrajat voivat koskea 1 momentissa tarkoitettua toimintaa taikka käytöstä poistettavan ydinlaitoksen aluetta tai rakenteita.

Ydinjätteen tarkoituksellinen laimentaminen sen vapauttamiseksi viranomaisvalvonnasta on kielletty.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi vapauttamisrajoista ja 2 momentissa tarkoitettua vähäisestä altistuksesta.

28 § Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta päättäminen

Muutetaan 2 momenttia seuraavasti:

[--]

Suunnitelma ydinjätehuollon toteuttamisesta on esitettävä luvanvaraisen toiminnan kestäessä säännöllisesti kolmen vuoden välein, ellei lupaehtoissa muuta määrätä. Suunnitelman on sisällettävä myös yleispiirteinen suunnitelma seuraaville kuudelle vuodelle.

[--]

35 § Varautumisvelvollisuus

Muutetaan 1 momenttia seuraavasti:

Jätehuoltovelvollisen, jolla on 20 tai 21 § mukainen käyttölupa, on jäljempänä tässä luvussa säädetyllä tavalla varauduttava huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

[--]

38 § Valtion ydinjätehuoltorahasto

Muutetaan 1 ja 3 momenttia seuraavasti:

Varautumisen toteuttamista varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella työ- ja elinkeinoministeriön alainen ja sen hoidossa oleva valtion ydinjätehuoltorahasto.

[--]

Rahastossa on johtokunta, jonka nimittää määrääjäksi valtioneuvosto. Rahaston tehtävistä ja hallinnosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

40 § Rahastotavoitteen määrä

Muutetaan 1 ja 3 momenttia seuraavasti:

Kunkin kalenterivuoden rahastotavoite on yhtä suuri kuin edellisen kalenterivuoden vastuumäärä. Ydinjätehuollon kustannusvaikutusten tasoittamiseksi usealle ydinlaitoksen toimintavuodelle on rahastotavoite kuitenkin 2 tai 3 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä vastuumäärää pienempi.

[--]

Jos jonkin kalenterivuoden vastuumäärä poikkeaa merkittävästi 43 §:n 2 momentin mukaisesti aiemmin päätetystä saman kalenterivuoden vastuumäärästä, osa tästä vastuumäärän muutoksesta voidaan jättää huomioon ottamatta vahvistettaessa rahastotavoitetta kyseistä kalenterivuotta seuraaville kahdelle vuodelle.

44 § Vakuusjärjestelyt

Muutetaan 1 ja 3 momenttia seuraavasti:

Jätehuoltovelvollisen on luovutettava valtiolle 45 §:ssä säädetty ehdot täyttäviä vakuuksia ennen jätteitä tuottavan toiminnan aloittamista ja muutoin aina kesäkuun loppuun mennessä siten, että valtiolla tuolloin olevien vakuuksien yhteismäärä vastaa kalenterivuoden vastuumäärän ja rahastotavoitteen erotusta.

[--]

Valtioneuvoston on ennalta arvaamattomien ydinjätehuollon menojen varalta määrättävä tässä pykälässä säädetyn mukaan luovutettavien vakuuksien määrää korotettavaksi. Vakuuksien määrää saadaan korottaa enintään määrällä, joka on 10 prosenttia jätehuoltovelvollisen 43 §:n 2 momentin mukaan päätetystä vastuumäärästä.

[--]

52 § Valtion ydinjätehuoltorahaston varat

Muutetaan 4 momenttia seuraavasti:

[--]

Annettaessa rahastosta 1 tai 3 momentin nojalla lainaa on lainan korko sidottava markkinoilla yleisesti noteerattavaan korkoon. Valtioneuvoston asetuksella säädetään erikseen, mihin markkinakorkoon lainat sidotaan. Valtioneuvosto voi rahaston pääoman arvon säilymisen ja tuoton turvaamisen niin vaatiessa päättää, että sovellettavaan markkinakorkoon lisätään erityinen korkomarginaali. Valtioneuvosto voi myös rahaston pääoman säilymisen niin vaatiessa päättää alarajan sovellettavalle korolle.

[--]

53 § Rajoitukset vakuuksien ja ylijäämän palauttamisessa

Muutetaan 1 momenttia seuraavasti:

Jos jätehuoltovelvollisen valtiolle luovuttamia vakuuksia havaitaan edellisen kalenterivuoden vastuumäärää vahvistettaessa olevan enemmän kuin sanottu vastuumäärä edellyttää, on ylimenevä osa palautettava kuluvan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä jätehuoltovelvolliselle edellyttäen, että jätehuoltovelvollinen on täyttänyt tässä luvussa tarkoitettuja maksuja koskevat velvollisuutensa.

53 a § Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

Muutetaan 4 momenttia seuraavasti:

[--]

Ydinturvallisuusmaksu määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös, rakentamis- tai käyttöluupa, on tämä maksuvelvollinen kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja

elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on vielä seuraavan vuoden osalta.

53 d § Tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittaminen

Muutetaan 1 momentin 1) ja 2) kohtaa sekä 2 momenttia seuraavasti:

Valtion ydinjätehuoltorahasto rahoittaa kunakin vuonna jaettavissa olevin varoin tässä pykälässä tarkoitettuja hankkeita siten, että

1) 53 a §:n 3 momentissa tarkoitettu erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla 53 a §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan ja tutkimusinfrastruktuurin tarkoitusta;

2) 53 b §:n 3 momentissa tarkoitettu erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla 53 b §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan, tutkimusinfrastruktuurin- ja täydennyskoulutustoiminnan tarkoitusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteellisesti korkeatasoisia, ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa.

Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden tulee edistää 53 a § 1 momentin ja 53 b §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan valmiuksia. Täydennyskoulutustoiminnan tulee tehokkaasti edistää uusien henkilöiden tuloa ydinjätehuollon asiantuntijatehtäviin. Rahoitettavien hankkeiden piiriin eivät kuulu tutkimukset, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinennergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

54 § Ydinennergia-alan ylin johto ja valvonta

Muutetaan 3 momenttia seuraavasti:

Työ- ja elinkeinoministeriö huolehtii ydinturvallisuutta koskevan kansallisen kehyksen itsearvioinnin järjestämisestä joka kymmenes vuosi ja pyytää kansainvälisen vertaisarvioinnin ydinturvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä.

Säteilyturvakeskus huolehtii ydinturvallisuutta koskevan toimintansa itsearvioinnista.

Työ- ja elinkeinoministeriö huolehtii lisäksi ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan kansainvälisen vertaisarvioinnin järjestämisestä, jos tapahtuu sellainen onnettomuus, jonka seuraukset ovat merkittäviä säteilysuojelun ja ydinturvallisuuden kannalta.

54 a § Itsearviointit sekä kansainväliset vertaisarviointit

Kansalliselle järjestelmälle, joka muodostuu ydinturvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä sekä ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta kehyksestä, on suoritettava itsearviointi sekä pyydetty kansainvälinen vertaisarviointi.

Kansallinen itsearviointi on suoritettava:

- 1) ydinturvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä ja sääntelykokonaisuudesta joka kymmenes vuosi;
- 2) ydinturvallisuutta koskevasta erityisaiheesta joka kuudes vuosi;
- 3) jos tapahtuu sellainen onnettomuus, jonka seuraukset ovat merkittäviä ydinturvallisuuden tai säteilysuojelun kannalta;
- 4) ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta kehyksestä ja sääntelykokonaisuudesta joka kymmenes vuosi;
- 5) ydinjätehuollon kansallisesta ohjelmasta sekä sen toteuttamisesta joka kymmenes vuosi.

Kansainvälinen vertaisarviointi on pyydettyä:

- 1) Ydinturvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä joka kymmenes vuosi;
- 2) Ydinturvallisuutta koskevasta erityisaiheesta joka kuudes vuosi
- 3) Ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta kehyksestä sekä ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta ohjelmasta joka 10 vuosi
- 4) Ydinlaitosten ydinturvallisuudesta kun tapahtuu sellainen onnettomuus, jonka seuraukset ovat merkittäviä ydinturvallisuuden tai säteilysuojelun kannalta.

Arviointien sisällöstä ja toteuttamisesta annetaan tarkempia säännöksiä asetuksella.

55 § Valvontaviranomainen

Lisätään uusi kohta 9) ja 10) seuraavasti:

9) toimia yhteistyössä ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevissa asioissa myös muiden valtioiden valvontaviranomaisen kanssa.

10) Huolehtia ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan aihekohtaisen kansallisen itsearvioinnin järjestämisestä joka kuudes vuosi ydinturvallisuutta koskevasta erityisaiheesta.

60 § Painelaitteet

Muutetaan koko pykälää seuraavasti:

Säteilyturvakeskus valvoo ydinlaitoksen painelaitteita, joita ovat:

- 1) painelaitteet, joiden toimintahäiriö voi aiheuttaa radioaktiivisen päästön (*ydintekninen painelaite*); sekä
- 2) ydinlaitoksen muut painelaitteet, jotka on hyväksytty laitoksen turvallisuusluokituksessa (*tavallinen painelaite*).

Siltä osin kuin tässä laissa tai tämän lain nojalla ei toisin säädetä, ydinlaitoksen painelaitteisiin sovelletaan painelaitelain (1144/2016) säännöksiä.

Painelaitelaista poiketen, ydinlaitoksen painelaitteiden osalta:

- 1) valvontaviranomaisena toimii Säteilyturvakeskus;
- 2) luvanhaltijan on ilmoitettava painelaite rekisteröitäväksi Säteilyturvakeskukselle;
- 3) painelaitteeseen tai sen arvokilpeen ei merkitä rekisterinumeroa eikä seuraavaa määräaikaistarkastusta.

Luvanhaltijan velvollisuuksiin sovelletaan, mitä painelaitelaissa säädetään omistajan ja haltijan velvollisuuksista. Käyttöönottotarkastukseen sovelletaan, mitä painelaitelaissa säädetään ensimmäisestä määräaikaistarkastuksesta.

60 a § Painelaitteiden, rakenteiden ja mekaanisten laitteiden valvonta ja tarkastus

Muutetaan koko pykälää seuraavasti:

Säteilyturvakeskus hyväksyy ydinteknisten painelaitteiden valmistajan tehtäviinsä sekä tarkastuslaitoksen, testauslaitoksen ja päteväntielimen suorittamaan ydinlaitosten painelaitteiden, teräs- ja betonirakenteiden sekä mekaanisten laitteiden tarkastustoimintaan kuuluvia tehtäviä Säteilyturvakeskuksen osoittamassa laajuudessa. Säteilyturvakeskus valvoo valmistajan, tarkastuslaitoksen, testauslaitoksen ja päteväntielimen toimintaa.

Tarkastuslaitoksen, testauslaitoksen ja päteväntielimen hyväksymisen edellytyksenä on, että ne ovat toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumattomia ja että niillä on vastuuvakuutus. Lisäksi valmistajalla, tarkastuslaitoksella, testauslaitoksella ja päteväntielimellä on oltava kehittynyt laatujärjestelmä, ammattitaitoinen ja kokenut henkilökunta sekä valmistuksen ja toiminnan edellyttämät asianmukaisesti kelpoistetut menetelmät, laitteet ja välineet. Hyväksymismenettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos painelaitteiden valmistaja, tarkastuslaitos, testauslaitos tai päteväntielin ei enää täytä hyväksymisen edellytyksiä tai on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa tai lain nojalla säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta tai päätöksessä annettua määräystä eivätkä annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen, Säteilyturvakeskus voi peruuttaa hyväksymisen. Jos turvallisuuden varmistamisen kannalta perustellut syyt vaativat, Säteilyturvakeskus voi, varattuaan asianomaiselle yhteisölle tai laitokselle tilaisuuden tulla kuulluksi, muuttaa hyväksymispäätöksessä asetettuja vaatimuksia ja ehtoja.

Säteilyturvakeskus määrittelee turvallisuuden kannalta vähemmän merkittävät ydintekniset painelaitteet, joiden valmistajaa ja testauslaitosta ei ole tarpeen hyväksyä tehtäviinsä 1 momentissa säädetyllä tavalla, sekä vastaavin perustein teräs- ja betonirakenteet ja mekaaniset laitteet, joiden testauslaitosta ei ole tarpeen hyväksyä tehtäväänsä 1 momentissa säädetyllä tavalla. Näiltä osin Säteilyturvakeskuksen on asetettava tarpeelliset valmistajan ja testauslaitoksen pätevyyttä koskevat vaatimukset, joiden täytyminen luvanhaltijan on voitava osoittaa.

Säteilyturvakeskus voi edellyttää turvallisuuden kannalta tärkeän ydinteknisen painelaitteen valmistusta valvovalta tunnustettuna kolmantena osapuolena olevalta organisaatiolta ilmoitetun laitoksen pätevyyttä tai muuta soveltuvaa pätevyyttä.

Tarkastuslaitoksen on tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään. Tarkastuslaitoksen palveluksessa olevaan työntekijään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

61 § Ydinaineen kuljetus ja vastuu ydinvahingosta

Muutetaan 1 momenttia seuraavasti:

Tässä laissa säädetyn lisäksi on ydinaineen ja ydinjätteen kuljetuksesta voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.

82 § Asetuksenantovaltuus

Muutetaan 1 momentin 6 kohdan a kohtaa seuraavasti:

6) tässä laissa tarkoitetun turvallisuuden valvomiseksi noudatettavista menettelyistä, erityisesti:

a) ydinlaitosta rakennettaessa, käyttöönotettaessa, käytettäessä ja käytöstä poistettaessa

---

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201

SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleviin ydinenergian käyttöä koskeviin asioihin sovelletaan tätä lakia.

Tätä lakia ei sovelleta Suomessa käytetyn tutkimusreaktorin käyttö lupaa koskevaan asiaan, jota koskeva hakemus lupapäätöstä varten on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa.

RINNAKKAISTEKSTI

Voimassa oleva laki

2 § Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

1) ydinlaitoksen rakentamiseen ja käyttämiseen;

-

[--]

-

-

-

-

Ehdotus

2 § Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

1) ydinlaitoksen rakentamiseen, käyttämiseen sekä käytöstä poistamiseen.

[--]

4 a) ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta vähäisempään loppusijoitukseen

3 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

[--]

5) alakohta c) ydinlaitoksen Säteilyturvakeskuksen hyväksymällä tavalla käytöstä poistettuja tiloja ja osia.

[--]

14) luvanhaltijalla ydinenergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijaa;

15) jätehuoltovelvollisella luvanhaltijaa, jonka toiminnan seurauksena syntyy tai on syntynyt ydinjätettä. Luvanhaltijasta tulee jätehuoltovelvollinen, kun lupa ydinlaitoksen rakentamiseen 18 § tai 19 §:n mukaan tai muuhun ydinenergian käyttöön 21 §:n mukaan on myönnetty.

16) huolehtimisvelvollisuudella ydinjätteiden jätehuoltoon kuuluvista

toimenpiteistä ja niiden asianmukaisesta valmistelemisesta huolehtimista sekä niiden kustannuksista vastaamista.

6 a § Suomessa syntyneiden ydinjätteiden ydinjätehuolto

-

[--]

Edellä 2 momentin 1 a kohdassa tarkoitetut jätteet on kuitenkin palautettava Suomeen loppusijoitettavaksi.

7 c § Säteilyaltistuksen enimmäisarvot

7 c § Säteilyaltistuksen rajoittaminen

Ydinenergian käytöstä aiheutuvia radioaktiivisten aineiden päästöjä on rajoitettava säteilylain (592/1991) 2 §:n 2 kohdassa säädettyä periaatetta noudattaen. Ydinlaitoksesta tai muusta ydinenergian käytöstä väestön yksilölle aiheutuvan säteilyaltistuksen enimmäisarvot säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ydinenergian käytöstä aiheutuva säteilyaltistus on rajoitettava säteilylain (/) 6, 7 ja 8 §:ssä säädettyjä yleisiä periaatteita noudattaen. Näiden periaatteiden soveltamisesta säädetään säteilylain (/) 9 §:ssä. Poikkeusluvan myöntämisestä työntekijän annosrajan ylittämiseen säädetään säteilylain (/) 10 §:ssä. Työperäisestä säteilyaltistuksesta säädetään säteilylain (/) 12 luvussa. Säteilymittauksista säädetään säteilylain (/) 9 luvussa.

[--]

[--]

7 e § Turvallisuuden todentaminen ja arviointi

7 e § Turvallisuuden todentaminen ja arviointi

Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien vaatimusten täytyminen on osoitettava luotettavasti.

Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevien vaatimusten täytyminen on osoitettava luotettavasti.

Laitoksen turvallisuus on arvioitava

Ydinlaitoksen turvallisuus on arvioitava

kokonaisuutena säännöllisin väliajoin.

kokonaisuutena vähintään 10 vuoden väliajoin. Ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta toteuttavan laitoksen turvallisuus on kuitenkin arvioitava kokonaisuutena vähintään 15 vuoden väliajoin.

7 g § Käytöstä poistaminen

Ydinlaitoksen suunnittelussa on varauduttava laitoksen käytöstä poistamiseen. Käytöstä poistamista koskeva suunnitelma on pidettävä ajan tasalla siten kuin 28 §:ssä säädetään.

Kun ydinlaitoksen käyttö on lopetettu, laitos on poistettava käytöstä Säteilyturvakeskuksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Laitoksen purkamista ja muita toimenpiteitä laitoksen käytöstä poistamiseksi ei saa perusteettomasti siirtää.

-

7 g § Käytöstä poistaminen

Ydinlaitoksen suunnittelussa on varauduttava laitoksen käytöstä poistamiseen. Turvallisuuden on oltava etusijalla ydinlaitoksen käytöstä poistamisessa. Laitoksen purkamista ja muita toimenpiteitä laitoksen käytöstä poistamiseksi ei saa perusteettomasti siirtää.

Luvanhakijan ja luvanhaltijan tulee laatia käytöstäpoistosuunnitelma. Ellei lupaehdoissa määrätä toisin, luvanhaltijan on luvanvaraisen toiminnan kestäessä lisäksi esitettävä säännöllisesti vähintään kuuden vuoden välein ydinlaitoksen käytöstä poistamista koskevan suunnitelman päivitys lupaviranomaisen ja Säteilyturvakeskuksen arvioitavaksi.

Kun ydinlaitoksen käyttö on lopetettu, tämän lain 5 luvussa tarkoitetutu luvanhaltija vastaa siitä, että ydinlaitos poistetaan käytöstä luvan ehtojen, turvallisuusvaatimusten ja Säteilyturvakeskuksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti.

Käytöstäpoistosuunnitelmiin sisällytettävistä selvityksistä ja asiakirjojen toimittamisesta sekä suunnitelmien käsittelystä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

7 h § Ydinaineet ja ydinjätteet

Ydinlaitoksella on oltava tilat, laitteistot ja muut järjestelyt, joilla voidaan huolehtia turvallisesti laitoksen tarvitsemien ydinaineiden ja käytössä syntyvien ydinjätteiden käsittelystä ja varastoinnista.

[--]

7 i § Henkilöstö

Ydinenergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijalla (*luvanhaltija*) on oltava riittävä ja tehtäviinsä soveltuva, ammattitaitoinen henkilöstö.

Ydinlaitoksen ohjaajana laitoksen valvomossa saa toimia vain Säteilyturvakeskuksen tehtävään hyväksymä henkilö.

Luvanhaltijan on nimettävä henkilöt, joiden vastuulla on huolehtia ydinlaitoksen valmiusjärjestelyistä, turvajärjestelyistä ja ydinmateriaalivalvonnasta. Vastuuhenkilöksi ja hänen varahenkilökseen voidaan nimetä vain Säteilyturvakeskuksen kunkin tehtävän osalta erikseen hyväksymät henkilöt.

Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että edellä tarkoitetut henkilöt ovat tässä tehtävässään sellaisessa asemassa, että heillä on riittävä toimivalta ja tosiasiallinen mahdollisuus kantaa heille osoitettu vastuu.

7 h § Ydinaineet ja ydinjätteet

Ydinlaitoksella on oltava tilat, laitteistot ja muut järjestelyt, joilla voidaan huolehtia turvallisesti laitoksen tarvitsemien ydinaineiden sekä käytössä ja käytöstä poistamisessa syntyvien ydinjätteiden käsittelystä ja varastoinnista.

[--]

7 i § Henkilöstö

Ydinenergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijalla on oltava riittävä ja tehtäviinsä soveltuva, ammattitaitoinen henkilöstö.

[--]

[--]

[--]

Luvanhaltijan on järjestettävä riittävä koulutus ydinturvallisuuteen liittyviä tehtäviä hoitavan henkilöstönsä asiantuntemuksen ja taitojen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

[--]

- Luvanhaltijan on varmistettava lisäksi, että sen vastuulla olevat toimittajat ja alihankkijat, joiden toiminta saattaa vaikuttaa ydinlaitoksen ydinturvallisuuteen, täyttävät yllä 1 ja 5 momenteissa säädetyt asiat.
- Luvanhaltijan on nimettävä säteilyturvallisuusvastaava ja käytettävä säteilyturvallisuusasiantuntijaa. Säteilyturvallisuusvastaavan nimeämisestä ja tehtävistä, säteilyturvallisuusasiantuntijan käyttämisestä sekä heidän pätevyys- ja koulutusvaatimuksistaan säädetään säteilylain (/) 24 §:ssä, 28 §:ssä ja 6 luvussa.
- Työntekijöille annettavasta säteilyturvallisuuskoulutuksesta, perehdytyksestä ja täydennyskoulutuksesta sekä niihin liittyvästä kirjanpitovelvollisuudesta säädetään säteilylain 29 §:ssä ja 30 §:ssä.

7 j § Johtamisjärjestelmä

Ydinlaitoksen johtamisjärjestelmässä on erityisesti otettava huomioon johdon ja henkilöstön turvallisuuteen liittyvien käsitysten ja asenteiden vaikutus turvallisuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä järjestelmälliset toimintatavat ja niiden säännöllinen arvioiminen ja kehittäminen.

7 j § Johtamisjärjestelmä

Ydinlaitoksella on oltava johtamisjärjestelmä. Ydinlaitoksen johtamisjärjestelmässä on erityisesti otettava huomioon johdon ja henkilöstön turvallisuuteen liittyvien käsitysten ja asenteiden vaikutus turvallisuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä järjestelmälliset toimintatavat ja niiden

säännöllinen arvioiminen ja kehittäminen.

7 k § Vastuullinen johtaja

Luvanhaltijan on nimettävä vastuullinen johtaja ja tälle varahenkilö:
{--}

2) ydinlaitoksen käytölle

{--}

7 k § Vastuullinen johtaja

Luvanhaltijan on nimettävä vastuullinen johtaja ja tälle varahenkilö:
[--]

2 a) Ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle;

[--]

7 l § Turvajärjestelyt

Ydinenergian käytön turvajärjestelyjen tulee perustua ydinenergian käyttöön kohdistuviin uhkakuviin ja suojaustarpeiden analyysiin.

Ydinlaitoksella on oltava turvajärjestelyjen suunnitteluun ja toimeenpanoon koulutettuja turvahenkilöitä (turvaorganisaatio). Ydinlaitoksen toimintaan liittyvän ydinmateriaalin tai ydinjätteen kuljetuksen ja varastoinnin turvaamiseksi on oltava turvahenkilöitä.

Turvaorganisaation ja turvahenkilöiden tehtävät ja koulutusvaatimukset on määriteltävä ja heillä on oltava käytössään tehtävien mukaiset

7 l § Turvajärjestelyt

Ydinenergian käytössä on oltava siihen kohdistuviin uhkakuviin ja suojaustarpeisiin perustuvat turvajärjestelyt.

Luvanhaltijalla on oltava turvaohjesääntö ja turvahenkilöitä ydinlaitoksen turvajärjestelyjä varten sekä ydinlaitoksen toimintaan liittyvän ydinaineen ja ydinjätteen kuljetuksen ja varastoinnin turvaamiseksi. Turvahenkilöitä on käytettävä ydinlaitoksella siitä lähtien, kun ydinlaitokselle on myönnetty rakentamislupa ja siihen asti, kun ydinaineet on viety laitokselta pois sekä ydinjäte on viety laitokselta pois tai loppusijoitettu laitoksen alueelle.

Turvahenkilönä voi toimia ainoastaan henkilö, jolla on voimassa oleva yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 10 §:ssä

valvontavälineet, viestintävälineet, suojavälineet ja voimankäyttövälineet.

tarkoitettu hyväksyntä.

Voimankäyttövälineet tulee suhteuttaa uhkakuviin ja suojaustarpeisiin siten, että ne sopivat tarkoitukseensa.

Turvajärjestelyistä on tiedotettava ydinlaitoksella työskenteleville ja sen alueella asioiville.

Ydinlaitoksen säännönmukaiseen turvavalvontaan kuuluvista toimenpiteistä tulee asianmukaisesti tiedottaa ydinlaitoksella työskenteleville ja sen alueella muuten asioiville.

7 m § Turvavalvonta

7 m § Turvaohjesääntö

Turvaorganisaatioon kuuluva saa suorittaa ydinlaitoksella työskentelevän tai sen alueella muuten asioivan henkilön turvatarkastuksen, jossa metallinilmainta tai muuta vastaavaa teknistä laitetta käyttäen tarkastetaan, ettei henkilöllä ole mukanaan esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle tai järjestykselle tai jota voidaan käyttää omaisuuden vahingoittamiseen. Tavarat tai henkilö saadaan tarpeen vaatiessa tarkastaa myös muulla sopivalla tavalla. Tarkastuksen yhteydessä henkilöltä pois otetut esineet tai aineet on viipymättä luovutettava poliisille tai, jollei siihen lain mukaan ole estettä, palautettava henkilölle hänen poistuessaan alueelta.

Ydinlaitoksen turvaamisen varmistamiseksi on ydinlaitoksella työskentelevä tai siellä asioiva henkilö velvollinen turvaorganisaatioon kuuluvan pyynnöstä suorittamaan alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi tehtävän kokeen. Koe tehdään siten kuin pakkokeinolain (806/2011) 9 luvun 2

Turvaohjesäännössä on esitettävä tiedot:

- 1) uhkakuvista ja suojaustarpeista;
- 2) turvahenkilöistä ja muista turvaorganisaatioon kuuluvista henkilöistä;
- 3) turvaorganisaation johtamisesta ja toiminnan järjestämisestä;
- 4) turvahenkilöiden tehtävistä ja vastuista turvaorganisaatiossa sekä vaadittavasta koulutuksesta;
- 5) ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetuksen turvaamisesta;
- 6) turvahenkilöille annettavasta keskeisimmästä ohjeistuksesta;
- 7) käytettävistä valvontavälineistä, voimankäyttövälineistä ja muusta varustuksesta;
- 8) turvajärjestelyihin liittyvistä harjoituksista ja voimankäyttövälineiden käyttötaidon varmistamisesta;
- 9) yhteistoiminnasta poliisin kanssa;
- 10) muista tarpeellisista järjestelyistä ydinenergian käytön turvaamiseksi.

Turvaohjesääntö on pidettävä ajan tasalla.

§:ssä säädetään. Työntekijän velvollisuudesta esittää huumausainetestiä koskeva todistus säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa.

Henkilö, joka kieltäytyy 1 momentin mukaisesta tarkastuksesta, 2 momentin mukaisesta alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi tehtävästä kokeesta tai on päihdyttävien aineiden vaikutuksen alainen, voidaan poistaa ydinlaitoksen alueelta.

-

7 n § Varautuminen lainvastaisen toiminnan torjumiseen

Turvaorganisaation varautumisesta lainvastaisen toiminnan torjumiseen määrätään tarkemmin ydinlaitoksen turvaohjesäännössä, jonka vahvistaa Säteilyturvakeskus sisäasiainministeriötä ja 56 §:n 3 momentissa tarkoitettua neuvottelukuntaa kuultuaan.

Turvaohjesäännössä on määrättävä ainakin:

- 1) miten turvaorganisaatiota johdetaan ja miten sen toiminta on järjestetty;
- 2) minkälainen varustus ja minkälaisia voimankäyttövälineitä turvaorganisaatiolla on; sekä
- 3) milloin hälytetään poliisi ja miten vastuu siirretään turvaorganisaatiolta

Turvaohjesääntö ja siihen tehtävät muutokset on esitettävä Säteilyturvakeskuksen vahvistettavaksi. Vahvistamisen edellytyksenä on 1 momentissa tarkoitettujen tietojen esittäminen riittävässä laajuudessa sekä turvajärjestelyjen oikeasuhtaisuus.

Säteilyturvakeskus voi edellyttää turvaohjesäännön muuttamista, jos ydinlaitosten turvajärjestelyjen yhdenmukaisuus tai ydinturvallisuuden varmistaminen sitä edellyttää.

Säteilyturvakeskus varaa 3 momentissa tarkoitettussa asiassa sisäministeriölle ja 56 §:n 3 momentissa tarkoitettulle neuvottelukunnalle tilaisuuden tulla kuulluksi, jollei se ole turvaohjesääntöön muutosten vähäisyyden vuoksi selvästi tarpeetonta.

7 n § Turvalvonta

Ydinenergian käytön turvaamiseksi turvahenkilöllä on ydinlaitoksen alueella, jossa liikkumista ja oleskelua on poliisilain 9 luvun 8 §:n annettujen säännösten nojalla rajoitettu sekä muulla ydinlaitoksen alueella, jonne kulku on rajoitettu sekä turvattaessa ydinaineiden ja ydinjätteen kuljetuksia ja varastointia näihin välittömästi kohdistuvan uhkan torjumiseksi oikeus:

- 1) estää henkilön pääsy alueelle;
- 2) poistaa henkilö alueelta;
- 3) estää henkilöä osallistumasta tai puuttumasta ydinaineiden tai ydinjätteen kuljetukseen;
- 4) estää henkilöä pakenemasta;

poliisiviranomaiselle poliisiin saavuttua paikalle.

Turvahenkilöltä edellytettävän koulutuksen perusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Turvaohjesäännössä määrätään erikoiskoulutuksesta ottaen erityisesti huomioon varustuksen ja voimankäyttövälineiden käytössä vaadittava taitotaso ja sen osoittaminen.

- 5) ottaa henkilö kiinni;
- 6) tarkastaa kiinni otettu henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat;
- 7) ottaa henkilöltä ihmisen tai omaisuuden vahingoittamiseen soveltuva aine tai esine pois;
- 8) poistaa este.

-

Turvahenkilö saa suorittaa ydinlaitoksella työskentelevän ja sen alueella asioivan henkilön sekä ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetukseen osallistuvan henkilön turvatarkastuksen, jossa metallinilmainta tai muuta vastaavaa teknistä laitetta käyttäen tarkastetaan, ettei henkilöllä ole mukanaan esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle tai järjestykselle tai jota voidaan käyttää omaisuuden vahingoittamiseen. Tavarat tai henkilö saadaan tarpeen vaatiessa tarkastaa myös muulla sopivalla tavalla. Tarkastuksen yhteydessä henkilöltä pois otetut esineet tai aineet on viipymättä luovutettava poliisille tai, jollei siihen lain mukaan ole estettä, palautettava henkilölle hänen poistuessaan alueelta.

-

Ydinlaitoksella työskentelevä ja siellä asioiva henkilö sekä ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetukseen osallistuva henkilö on turvahenkilön pyynnöstä velvollinen suorittamaan alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi tehtävän kokeen. Koe tehdään siten kuin pakkokeinolain (806/2011) 9 luvun 2 §:ssä säädetään. Työntekijän velvollisuudesta esittää huumausainetestiä koskeva todistus

säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004).

- Turvahenkilö saa käyttää 1–3 momentissa mainittuja oikeuksia ydinlaitoksen turvaamiseksi vain silloin, kun turvahenkilöitä on 7 l §:n 2 momentin nojalla käytettävä ydinlaitoksella.

- Henkilö, joka kieltäytyy 2 momentin mukaisesta tarkastuksesta, 3 momentin mukaisesta alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi tehtävästä kokeesta tai on päihdyttävien aineiden vaikutuksen alainen, voidaan poistaa ydinlaitoksen alueelta ja hänen osallistumisensa ydinaineiden ja ydinjätteen kuljetukseen voidaan estää.

7 o § Voimakeinojen käyttö

Turvahenkilöllä on 7 l ja 7 m §:ssä tarkoitetussa turvaamistehtävässään oikeus välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon ehkäisemiseksi, henkilön pääsyn estämiseksi, henkilön paikalta poistamiseksi, pakenemisen estämiseksi, kiinniottamiseksi, kiinniotetun tarkastamiseksi, esineen tai aineen poisottamiseksi sekä esteen poistamiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Tämän lain nojalla tapahtuva voimakeinojen käyttö on rajoitettava ydinlaitoksella alueelle, jolle kulku on rajoitettu ja valvottu sekä ydinmateriaalin ja ydinjätteen kuljetus- ja varastointitoimintoja turvattaessa uhkiin, jotka kohdistuvat välittömästi näihin toimintoihin. Kiinni otettu henkilö ja

7 o § Voimakeinojen käyttö ja tapahtumailmoitus

Turvahenkilöllä on 7 n §:n 1 momentissa tarkoitetuissa toimenpiteissä oikeus käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon suojaustarpeen tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat. Kiinni otettu henkilö ja häneltä pois otetut esineet tai aineet on viipymättä luovutettava poliisille.

Turvahenkilöiden on oltava koulutettuja voimakeinojen käyttämisen oikeutuksen perusteisiin ja niiden noudattamiseen käytännön tilanteissa sekä tarvittavien voimankäyttövälineiden käyttämiseen.

häneltä mahdollisesti pois otetut esineet tai aineet on viipymättä luovutettava poliisille.

Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon suojaustarpeen tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat.

Turvahenkilöiden tulee olla koulutettuja voimakeinojen käyttämisen oikeutuksen perusteisiin ja niiden noudattamiseen käytännön tilanteissa.

Poliisilain (872/2011) 2 luvun 17 §:n 3 momentissa säädetään poliisimestä tilapäisesti avustavan henkilön oikeudesta voimakeinojen käyttöön.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

7 p § Valmiusjärjestelyt

[--]

Valmiusjärjestelyt on sovitettava yhteen viranomaisten laatimien pelastus- ja valmiussuunnitelmien kanssa ottaen huomioon, mitä pelastuslain (468/2003) 9 §:n 2 momentissa säädetään.

Voimankäyttövälineet on suhteutettava uhkakuviiin ja suojaustarpeisiin. Sallitut voimankäyttövälineet ovat ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitettu ampuma-ase ja mainitun lain 11 §:ssä tarkoitettu kaasusumutin, käsiraudat, enintään 70 senttimetriä pitkä patukka ja teleskooppipatukka. Lisäksi turvaohjesäännössä sallituiksi voimankäyttövälineiksi voidaan hyväksyä muita ominaisuuksiltaan ja asianmukaisesti käytettyinä vaikutuksiltaan ampuma-asetta lievempiä voimankäyttövälineitä.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Turvahenkilön velvollisuuteen laatia tapahtumailmoitus sekä toiminnanharjoittajan velvollisuuteen säilyttää ja hävittää tapahtumailmoitukset sovelletaan, mitä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 8 §:ssä säädetään vartijan velvollisuudesta laatia tapahtumailmoitus sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan velvollisuudesta säilyttää ja hävittää tapahtumailmoitukset.

7 p § Valmiusjärjestelyt

[--]

Valmiusjärjestelyt on sovitettava yhteen viranomaisten laatimien pelastus- ja valmiussuunnitelmien kanssa ottaen huomioon, mitä pelastuslaissa (379/2011) säädetään.

-

Valmiusjärjestelyissä on otettava huomioon, mitä säteilylain (/) 16 luvussa säädetään säteilyturvallisuuspoikkeamista ja säteilyvaaratilanteista

7 q § Yleiset määräykset

7 q § Yleiset määräykset

Säteilyturvakeskus antaa tarkempia määräyksiä tässä luvussa säädettyjen periaatteiden ja vaatimusten teknisluontoisista yksityiskohdista seuraavissa asioissa:

Säteilyturvakeskus antaa tarkempia määräyksiä tässä luvussa säädettyjen periaatteiden ja vaatimusten teknisluontoisista yksityiskohdista seuraavissa asioissa:

[--]

[--]

20) ydinlaitoksen säteilymittaukset ja radioaktiivisten aineiden päästöjen valvonta;

20) ydinlaitoksen rakenteellinen säteilyturvallisuus, säteilymittaukset ja radioaktiivisten aineiden päästöjen hallinta ja valvonta sekä väestön säteilyannosten arviointi;

[--]

[--]

22) ydinenergian käytön turvajärjestelyjen suunnittelu ja toteuttaminen sekä ydinlaitoksen henkilöturvallisuus, tietoturvallisuus, turvavalvonta, turvahenkilöstö, uhkatilanteisiin varautuminen ja toiminta uhkatilanteessa;

22) ydinenergian käytön turvajärjestelyjen suunnittelu, toteuttaminen, henkilöturvallisuus, tietoturvallisuus, turvavalvonta, turvahenkilöstö, turvaohjesääntö, uhkatilanteisiin varautuminen ja toiminta uhkatilanteessa;

[--]

-

28) ydinjätteen vähäisestä määrästä ja perusteista, jolloin materiaali on vapautettu viranomaisvalvonnasta.

-

7 s §
*Turvahenkilöiden ja valvomohenkilöstön
terveystarkastukset sekä lääkärin
ilmoitusoikeus*

Luvanhaltijan on varmistuttava turvahenkilöiden sekä ydinlaitoksen ohjaajina ydinvoimalaitoksen valvomossa toimivien henkilöiden terveydentilasta ja soveltuvuudesta tehtäväänsä vuosittain toteutettavalla lääkärintarkastuksella. Läkärintarkastuksista on pidettävä kirjaa.

Läkärintarkastuksen suorittaja voi salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa epäilevänsä, ettei tarkastettava henkilö täytä työtehtävään liittyviä terveydellisiä edellytyksiä tai että henkilö voi olla vaaraksi ydinturvallisuudelle. Ilmoitus turvahenkilöstä tehdään poliisille ja valvomossa toimivasta henkilöstä Säteilyturvakeskukselle. Ennen ilmoituksen tekemistä henkilölle on kerrottava oikeudesta ilmoituksen tekemiseen ja terveydentilan vaikutuksesta ydinturvallisuuden kannalta kriittisissä tehtävissä osallistuvan toimintakykyyn.

Edellä 2 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessa voidaan antaa tieto ainoastaan siitä:

- 1) että ilmoituksen kohteena oleva henkilö ei mahdollisesti täytä tehtävän hoitamiseen liittyviä terveydellisiä edellytyksiä tai että hän voi olla vaaraksi ydinturvallisuudelle;
- 2) mitä lisätoimenpiteitä lääkäri ehdottaa terveydentilan tai siitä tehtävään aiheutuvien vaikutusten tarkemmaksi selvittämiseksi.

9 § Luvanhaltijan velvollisuudet

Luvanhaltijan velvollisuutena on huolehtia ydinenergian käytön turvallisuudesta. Tätä velvollisuutta ei voida siirtää toiselle.

Luvanhaltijan velvollisuutena on huolehtia sellaisista turva- ja valmiusjärjestelyistä ja muista ydinvahinkojen rajoittamiseksi tarpeellisista järjestelyistä, jotka eivät kuulu viranomaisille.

Luvanhaltijan, jonka toiminnan seurauksena syntyy tai on syntynyt ydinjätettä (jätehuoltovelvollinen), on huolehdittava kaikista näiden jätteiden ydinjätehuoltoon kuuluvista toimenpiteistä ja niiden asianmukaisesta valmistelemisesta sekä vastattava niiden kustannuksista (huolehtimisvelvollisuus).

9 § Luvanhaltijan ja jätehuoltovelvollisen velvollisuudet

Luvanhaltijan velvollisuutena on huolehtia ydinenergian käytön turvallisuudesta. Tätä velvollisuutta ei voida siirtää toiselle. Tähän velvollisuuteen kuuluu vastuu siitä, että toimittajien ja alihankkijoiden tuotteet ja palvelut, joilla saattaa olla vaikutusta ydinlaitoksen ydinturvallisuuteen, täyttävät tämän lain vaatimukset.

Luvanhaltijan velvollisuutena on huolehtia sellaisista turva- ja valmiusjärjestelyistä ja muista ydinvahinkojen rajoittamiseksi tarpeellisista järjestelyistä, jotka eivät kuulu viranomaisille. Luvanhaltijan on noudatettava mitä säteilylain 17 luvussa säädetään säteilyaltistuksen selvittämisestä, säteilyaltistuksen rajoittamisesta, velvollisuudesta puhdistaa ympäristö sekä toimenpiteistä noudatettavista viitearvoista.

Jätehuoltovelvollisella on huolehtimisvelvollisuus. Jätehuoltovelvollisen on toteutettava 3 §:n 1 momentin 16) kohdassa tarkoitettua huolehtimisvelvollisuutta siten, kuin siitä on lain 28 §:n mukaisesti päätetty.

10 a § Luvanhaltijan tietojenantovelvollisuus

-

Ydinlaitoksen luvanhaltijan on pidettävä yleiskuvaus laitoksesta ja noudatetuista turvallisuusperiaatteista yleisesti

nähtävillä.

Nähtäväksi ei saa asettaa tietoja, jotka olisivat viranomaisen asiakirjaan merkittynä salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), muun lain tai Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen nojalla.

Luvanhaltijan velvollisuuteen antaa tietoja työntekijälle sovelletaan, mitä säteilylain 27 §:ssä säädetään toiminnanharjoittajan tietojenantovelvollisuudesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetun tiedon esillä pitämistä koskevasta velvollisuudesta.

13 § Yleinen kuuleminen

Hakijan on ennen periaatepäätöksen tekemistä julkistettava kauppa- ja teollisuusministeriön tarkastama, sen ohjeiden mukaan laadittu yleispiirteinen selvitys laitoshankkeesta, laitoksen arvioidusta ympäristövaikutuksista ja sen turvallisuudesta siten, että selvitystä on yleisesti saatavilla.

Kauppa- ja teollisuusministeriön on varattava ydinlaitoksen lähiympäristön asukkaille ja kunnille sekä paikallisille mahdollisuus ennen periaatepäätöksen tekemistä esittää kirjallisesti mielipiteensä hankkeesta. Ministeriön on lisäksi laitoksen suunnitellulla sijaintipaikkakunnalla järjestettävä

13 § Yleinen kuuleminen

Hakijan on ennen periaatepäätöksen tekemistä julkistettava työ- ja elinkeinoministeriön tarkastama, sen ohjeiden mukaan laadittu yleispiirteinen selvitys laitoshankkeesta, laitoksen arvioidusta ympäristövaikutuksista ja sen turvallisuudesta siten, että selvitystä on yleisesti saatavilla.

Työ- ja elinkeinoministeriön on varattava ydinlaitoksen lähiympäristön asukkaille ja kunnille, viranomaisille sekä yleisölle ennen periaatepäätöksen tekemistä mahdollisuus esittää kirjallisesti mielipiteensä hankkeesta. Ministeriön on lisäksi laitoksen suunnitellulla sijaintipaikkakunnalla järjestettävä

tarkemmin määrämällään tavalla julkinen tilaisuus, jossa asiasta voidaan esittää suullisesti tai kirjallisesti mielipiteitä. Esitetyt mielipiteet on saatettava valtioneuvoston tietoon.

16 § Lupaviranomaiset

Luvan ydinlaitoksen rakentamiseen ja käyttämiseen sekä kaivos- ja malminrikastustoimintaan, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen, myöntää valtioneuvosto.

[--]

julkinen tilaisuus, jossa asiasta voidaan esittää suullisesti tai kirjallisesti mielipiteitä. Esitetyt mielipiteet on saatettava valtioneuvoston tietoon ennen periaatepäätöksen tekemistä.

16 § Lupaviranomaiset

Luvan ydinlaitoksen rakentamiseen, käyttämiseen ja käytöstä poistamiseen sekä kaivos- ja malminrikastustoimintaan, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen, myöntää valtioneuvosto.

[--]

20 a § Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen

-

Lopetettuaan ydinlaitoksen käytön on sillä, jolla on lupa ydinlaitoksen käyttämiseen, velvollisuus käynnistää toimenpiteet ydinlaitoksen käytöstä poistamiseksi 7 g §:ssä tarkoitetun käytöstä poistamista koskevan suunnitelman ja 7 g §:n vaatimusten mukaisesti.

Käytöstä poistamisvaiheen turvallisuuden varmistamiseksi on 20 §:n mukaisen käyttöluvan haltijan haettava lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle. Lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle voidaan myöntää jos:

1) ydinlaitos ja sen käytöstä poistaminen täyttävät tämän lain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset ja

työntekijöiden ja väestön turvallisuus sekä ympäristönsuojelu on otettu asianmukaisesti huomioon;

2) hakijan käytettävissä olevat menetelmät ydinlaitoksen käytöstä poistamiseksi muu ydinjätehuolto mukaan luettuna, ovat riittävät ja asianmukaiset;

3) hakijalla on käytettävissä tarpeellinen asiantuntemus ja erityisesti ydinlaitoksen henkilökunnan kelpoisuus sekä ydinlaitoksen organisaatio ovat asianmukaiset ja käytöstä poistamiseen soveltuvat;

4) hakijalla harkitaan olevan taloudelliset ja muut tarpeelliset edellytykset toteuttaa käytöstä poistaminen turvallisesti ja Suomen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden mukaisesti; ja

5) ydinlaitos ja sen käytöstä poistaminen muutoinkin täyttävät 5–7 §:ssä säädetyt periaatteet.

Ydinlaitoksen käytöstä poistamiseen ei saa ryhtyä siihen myönnetyn luvan perusteella ennen kuin:

1) Säteilyturvakeskus on todennut, että ydinlaitos täyttää käytöstä poistamisen turvallisuusvaatimukset ja että turvajärjestelyt sekä valmiusjärjestelyt ovat riittävät, että ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty ja että ydinlaitoksen haltijan vahingonkorvausvastuu ydinvahingon varalta on järjestetty siitä säädetyllä tavalla; ja

2) työ- ja elinkeinoministeriö on todennut, että varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin on järjestetty 7 luvun säännösten mukaisesti.

Ydinlaitoksen käytöstä poistaminen päättyy, kun Säteilyturvakeskus on 33 §:n mukaisesti todennut ydinlaitoksen käytöstä poistetuksi.

23 a § Kuuleminen ja mielipiteiden esittäminen/Mielipiteet ja hakijan selitys

Työ- ja elinkeinoministeriön on ennen tässä luvussa tarkoitetun ydinlaitoksen rakentamis- ja käyttöluvan myöntämistä varattava yleisölle tilaisuus ilmaista mielipiteensä kirjallisesti lupaa koskevassa asiassa. Mielipiteen esittämistä varten on asetettava riittävä määräaika.

Hakijalle on varattava tilaisuus selityksen antamiseen hakemuksen johdosta annetuista mielipiteistä sekä tämän lain mukaan pyydetyistä lausunnoista.

24 § Luvan voimassaolo

Lupa, rakentamislupaa lukuunottamatta, myönnetään määräaikaisena. Määräajan pituutta harkittaessa on otettava huomioon erityisesti turvallisuuden varmistaminen ja toiminnan arvioitu kesto. Luvassa voidaan määrätä, että se lakkaa olemasta voimassa, jollei toimintaa aloiteta määräajassa luvan myöntämisestä.

24 § Luvan voimassaolo

Lupa, rakentamislupaa ja käytöstä poistamisen lupaa lukuunottamatta, myönnetään määräaikaisena. Määräajan pituutta harkittaessa on otettava huomioon erityisesti turvallisuuden varmistaminen ja toiminnan arvioitu kesto. Luvassa voidaan määrätä, että se lakkaa olemasta voimassa, jollei toimintaa aloiteta määräajassa luvan myöntämisestä.

27 b § Ydinjätehuollon kansallinen toimintapolitiikka sekä kansallinen ydinjätehuollon ohjelma

Ydinjätehuoltoa koskeva kansallinen toimintapolitiikka muodostuu lainsäädännöstä sekä viranomaisen määräyksistä ja päätöksistä, jotka koskevat ydinjätteitä, niistä huolehtimista ja niiden kustannuksiin varautumista.

Työ- ja elinkeinoministeriö laatii yhdessä Säteilyturvakeskuksen kanssa kansallisen ohjelman, jossa esitetään ydinjätehuollon kansallinen toimintapolitiikka sekä käytetyn ydinpolttoaineen huoltoa koskeva ohjelma. Ohjelman tulee sisältää ainakin ydinjätehuollon yleiset tavoitteet ja periaatteet, ydinjätteiden määrät, sijaintipaikat sekä arvio ydinjätehuollon kustannuksista ja aikataulusta.

Kansallinen ohjelma on päivitettävä 54 a §:ssä tarkoitetun arviointien tulosten perusteella.

Kansallisen ydinjätehuollon ohjelman sisällöstä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

27 c § Ydinjätteen vapauttaminen viranomaisvalvonnasta

Ydinjäte voidaan vapauttaa viranomaisvalvonnasta ja hävittää tavanomaisena jätteenä, kierrättää tai käyttää uudelleen, jos siinä olevan radioaktiivisen aineen määrä ei ylitä vapauttamisrajaa.

Vapauttamisrajat on asetettava siten, että väestölle aiheutuva altistus on vähäinen. Vapauttamisrajat voivat koskea 1 momentissa tarkoitettua toimintaa taikka käytöstä poistettavan ydinlaitoksen aluetta tai rakenteita.

Ydinjätteen tarkoituksellinen laimentaminen sen vapauttamiseksi viranomaisvalvonnasta on kielletty.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi vapauttamisrajoista ja 2 momentissa tarkoitettusta vähäisestä altistuksesta.

28 § Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta päättäminen

[--]

Suunnitelma ydinjätehuollon toteuttamisesta on esitettävä luvanvaraisen toiminnan kestäessä säännöllisesti kolmen vuoden välein, ellei lupaehdoissa muuta määrätä. Suunnitelman on sisällettävä myös yleispiirteinen suunnitelma seuraaville kuudelle vuodelle. Ellei lupaehdoissa muuta määrätä, on luvanvaraisen toiminnan kestäessä lisäksi esitettävä säännöllisesti kuuden vuoden välein suunnitelma ydinlaitoksen käytöstä poistamiseksi.

[--]

28 § Huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta päättäminen

[--]

Suunnitelma ydinjätehuollon toteuttamisesta on esitettävä luvanvaraisen toiminnan kestäessä säännöllisesti kolmen vuoden välein, ellei lupaehdoissa muuta määrätä. Suunnitelman on sisällettävä myös yleispiirteinen suunnitelma seuraaville kuudelle vuodelle.

[--]

35 § Varautumisvelvollisuus

Jätehuoltovelvollisen on jäljempänä tässä luvussa säädetyllä tavalla varauduttava 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin.

35 § Varautumisvelvollisuus

Jätehuoltovelvollisen, jolla on 20 tai 21 § mukainen käyttöluupa, on jäljempänä tässä luvussa säädetyllä tavalla varauduttava huolehtimisvelvollisuuden toteuttamisesta

aiheutuviin kustannuksiin.

[--]

[--]

38 § Valtion ydinjätehuoltorahasto

38 § Valtion ydinjätehuoltorahasto

Varautumisen toteuttamista varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella kauppa- ja teollisuusministeriön alainen ja sen hoidossa oleva valtion ydinjätehuoltorahasto.

Varautumisen toteuttamista varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella työ- ja elinkeinoministeriön alainen ja sen hoidossa oleva valtion ydinjätehuoltorahasto.

[--]

[--]

Rahastossa on johtokunta, jonka nimittää valtioneuvosto kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Rahaston tehtävistä ja hallinnosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Rahastossa on johtokunta, jonka nimittää määrääjäksi valtioneuvosto. Rahaston tehtävistä ja hallinnosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

40 § Rahastotavoitteen määrä

40 § Rahastotavoitteen määrä

Kunkin kalenterivuoden rahastotavoite on yhtä suuri kuin edellisen kalenterivuoden lopun vastuumäärä. Ydinjätehuollon kustannusvaikutusten tasoittamiseksi usealle ydinlaitoksen toimintavuodelle on rahastotavoite kuitenkin 2 tai 3 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä vastuumäärää pienempi.

Kunkin kalenterivuoden rahastotavoite on yhtä suuri kuin edellisen kalenterivuoden vastuumäärä. Ydinjätehuollon kustannusvaikutusten tasoittamiseksi usealle ydinlaitoksen toimintavuodelle on rahastotavoite kuitenkin 2 tai 3 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä vastuumäärää pienempi.

[--]

[--]

Jos jonkin kalenterivuoden lopun vastuumäärä poikkeaa merkittävästi 44 §:n 1 momentin mukaisesti vahvistetusta edellisen kalenterivuoden lopun vastuumäärästä, osa tästä vastuumäärän

Jos jonkin kalenterivuoden vastuumäärä poikkeaa merkittävästi 43 §:n 2 momentin mukaisesti aiemmin päätetystä saman kalenterivuoden vastuumäärästä, osa tästä vastuumäärän muutoksesta

muutoksesta voidaan jättää huomioon ottamatta vahvistettaessa rahastotavoitetta kyseistä kalenterivuotta seuraaville kahdelle vuodelle.

voidaan jättää huomioon ottamatta vahvistettaessa rahastotavoitetta kyseistä kalenterivuotta seuraaville kahdelle vuodelle.

44 § Vakuusjärjestelyt

44 § Vakuusjärjestelyt

Jätehuoltovelvollisen on luovutettava valtiolle 45 §:ssä säädetty ehdot täyttäviä vakuuksia ennen jätteitä tuottavan toiminnan aloittamista ja muutoin aina kesäkuun loppuun mennessä siten, että valtiolla tuolloin olevien vakuuksien yhteismäärä vastaa kalenterivuoden lopun vastuumäärän ja rahastotavoitteen erotusta.

Jätehuoltovelvollisen on luovutettava valtiolle 45 §:ssä säädetty ehdot täyttäviä vakuuksia ennen jätteitä tuottavan toiminnan aloittamista ja muutoin aina kesäkuun loppuun mennessä siten, että valtiolla tuolloin olevien vakuuksien yhteismäärä vastaa kalenterivuoden vastuumäärän ja rahastotavoitteen erotusta.

[--]

[--]

Valtioneuvoston on ennalta arvaamattomien ydinjätehuollon menojen varalta määrättävä tässä pykälässä säädetyn mukaan luovutettavien vakuuksien määrää korotettavaksi. Vakuuksien määrää saadaan korottaa enintään määrällä, joka on 10 prosenttia jätehuoltovelvollisen tämän pykälän mukaan arvioidusta vastuumäärästä.

Valtioneuvoston on ennalta arvaamattomien ydinjätehuollon menojen varalta määrättävä tässä pykälässä säädetyn mukaan luovutettavien vakuuksien määrää korotettavaksi. Vakuuksien määrää saadaan korottaa enintään määrällä, joka on 10 prosenttia jätehuoltovelvollisen 43 §:n 2 momentin mukaan päätetystä vastuumäärästä.

[--]

[--]

52 § Valtion ydinjätehuoltorahaston varat

52 § Valtion ydinjätehuoltorahaston varat

[--]

[--]

Annettaessa rahastosta 1 tai 3 momentin

Annettaessa rahastosta 1 tai 3 momentin

nojalla lainaa on lainan korko sidottava markkinoilla yleisesti noteerattavaan korkoon. Valtioneuvoston päätöksellä säädetään erikseen, mihin markkinakorkoon lainat sidotaan. Valtioneuvosto voi rahaston pääoman arvon säilymisen ja tuoton turvaamisen niin vaatiessa päättää, että sovellettavaan markkinakorkoon lisätään erityinen korkomarginaali.

[--]

53 § Rajoitukset vakuuksien ja ylijäämän palauttamisessa

Jos jätehuoltovelvollisen valtiolle luovuttamia vakuuksia havaitaan edellisen kalenterivuoden lopun vastuumäärää vahvistettaessa olevan enemmän kuin sanottu vastuumäärä edellyttää, on ylimenevä osa palautettava kuluvan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä jätehuoltovelvolliselle edellyttäen, että jätehuoltovelvollinen on täyttänyt tässä luvussa tarkoitettuja maksuja koskevat velvollisuutensa.

53 a § Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

[--]

Ydinturvallisuusmaksu määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös tai ydinlaitoslupa, on tämä maksuvelvollinen

nojalla lainaa on lainan korko sidottava markkinoilla yleisesti noteerattavaan korkoon. Valtioneuvoston asetuksella säädetään erikseen, mihin markkinakorkoon lainat sidotaan. Valtioneuvosto voi rahaston pääoman arvon säilymisen ja tuoton turvaamisen niin vaatiessa päättää, että sovellettavaan markkinakorkoon lisätään erityinen korkomarginaali. Valtioneuvosto voi myös rahaston pääoman säilymisen niin vaatiessa päättää alarajan sovellettavalle korolle.

[--]

53 § Rajoitukset vakuuksien ja ylijäämän palauttamisessa

Jos jätehuoltovelvollisen valtiolle luovuttamia vakuuksia havaitaan edellisen kalenterivuoden vastuumäärää vahvistettaessa olevan enemmän kuin sanottu vastuumäärä edellyttää, on ylimenevä osa palautettava kuluvan kalenterivuoden kesäkuun loppuun mennessä jätehuoltovelvolliselle edellyttäen, että jätehuoltovelvollinen on täyttänyt tässä luvussa tarkoitettuja maksuja koskevat velvollisuutensa.

53 a § Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

[--]

Ydinturvallisuusmaksu määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös, rakentamis- tai käyttö lupa, on tämä

kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on vielä seuraavan vuoden osalta.

maksuvelvollinen kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on vielä seuraavan vuoden osalta.

53d § Tutkimushankkeiden rahoittaminen

53 d § Tutkimus-, tutkimusinfrastruktuuri ja täydennyskoulutushankkeiden rahoittaminen

Valtion ydinjätehuoltorahasto rahoittaa kunakin vuonna jaettavissa olevin varoin tutkimushankkeita siten, että:

Valtion ydinjätehuoltorahasto rahoittaa kunakin vuonna jaettavissa olevin varoin tässä pykälässä tarkoitettuja hankkeita siten, että

1) 53 a §:n 3 momentissa tarkoitettusta erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla 53 a §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan tarkoitusta;

1) 53 a §:n 3 momentissa tarkoitettusta erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla 53 a §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan ja tutkimusinfrastruktuurin tarkoitusta;

2) 53 b §:n 3 momentissa tarkoitettusta erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla 53 b §:n 1 momentin mukaisen tutkimus- ja täydennyskoulutustoiminnan tarkoitusta.

2) 53 b §:n 3 momentissa tarkoitettusta erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla 53 b §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan, tutkimusinfrastruktuurin- ja täydennyskoulutustoiminnan tarkoitusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteellisesti korkeatasoisia, ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa. Täydennyskoulutustoiminnan tulee tehokkaasti edistää uusien henkilöiden tuloa ydinjätehuollon asiantuntijatehtäviin. Rahoitettavien hankkeiden piiriin eivät kuulu

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteellisesti korkeatasoisia, ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa. Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden tulee edistää 53 a § 1 momentin ja 53 b §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan valmiuksia. Täydennyskoulutustoiminnan tulee tehokkaasti edistää uusien

tutkimukset, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

henkilöiden tuloa ydinjätehuollon asiantuntijatehtäviin. Rahoitettavien hankkeiden piiriin eivät kuulu tutkimukset, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

54 § Ydinenergia-alan ylin johto ja valvonta

54 § Ydinenergia-alan ylin johto ja valvonta

[--]

[--]

Työ- ja elinkeinoministeriö huolehtii ydinturvallisuutta koskevan kansallisen kehyksen itsearvioinnin järjestämisestä joka kymmenes vuosi ja pyytää kansainvälisen vertaisarvioinnin ydinturvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä. Säteilyturvakeskus huolehtii ydinturvallisuutta koskevan toimintansa itsearvioinnista.

Työ- ja elinkeinoministeriö huolehtii ydinturvallisuutta koskevan kansallisen kehyksen itsearvioinnin järjestämisestä joka kymmenes vuosi ja pyytää kansainvälisen vertaisarvioinnin ydinturvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä. Säteilyturvakeskus huolehtii ydinturvallisuutta koskevan toimintansa itsearvioinnista. Työ- ja elinkeinoministeriö huolehtii lisäksi ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan kansainvälisen vertaisarvioinnin järjestämisestä, jos tapahtuu sellainen onnettomuus, jonka seuraukset ovat merkittäviä säteilysuojelun ja ydinturvallisuuden kannalta.

[--]

[--]

54 a § Itsearviointit sekä kansainväliset arviointit

-

Kansalliselle järjestelmälle, joka muodostuu ydinturvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä sekä ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta kehyksestä, on suoritettava itsearviointi

sekä pyydettävä kansainvälinen vertaisarviointi.

Kansallinen itsearviointi on suoritettava:

- 1) ydinturvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä ja sääntelykokonaisuudesta joka kymmenes vuosi;
- 2) ydinturvallisuutta koskevasta erityisaiheesta joka kuudes vuosi;
- 3) jos tapahtuu sellainen onnettomuus, jonka seuraukset ovat merkittäviä ydinturvallisuuden tai säteilysuojelun kannalta;
- 4) ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta kehyksestä ja sääntelykokonaisuudesta joka kymmenes vuosi;
- 5) ydinjätehuollon kansallisesta ohjelmasta sekä sen toteuttamisesta joka kymmenes vuosi.

Kansainvälinen vertaisarviointi on pyydettävä:

- 1) Ydinturvallisuutta koskevasta kansallisesta kehyksestä joka kymmenes vuosi;
- 2) Ydinturvallisuutta koskevasta erityisaiheesta joka kuudes vuosi
- 3) Ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta kehyksestä sekä ydinjätehuoltoa koskevasta kansallisesta ohjelmasta joka 10 vuosi
- 4) Ydinlaitosten ydinturvallisuudesta kun tapahtuu sellainen onnettomuus, jonka seuraukset ovat merkittäviä ydinturvallisuuden tai säteilysuojelun kannalta.

Arviointien sisällöstä ja toteuttamisesta annetaan tarkempia säännöksiä asetuksella.

55 § *Valvontaviranomainen*

Ydinenergian käytön turvallisuuden valvonta kuuluu säteilyturvakeskukselle. Säteilyturvakeskuksen tehtävänä on lisäksi huolehtia turva- ja valmiusjärjestelyjen valvonnasta sekä ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisesta ydinenergian käytön valvonnasta.

Edellä 1 momentissa mainittujen tehtävien suorittamiseksi Säteilyturvakeskuksen tulee erityisesti:

-

-

55 § *Valvontaviranomainen*

Ydinenergian käytön turvallisuuden valvonta kuuluu säteilyturvakeskukselle. Säteilyturvakeskuksen tehtävänä on lisäksi huolehtia turva- ja valmiusjärjestelyjen valvonnasta sekä ydinaseiden leviämisen estämiseksi tarpeellisesta ydinenergian käytön valvonnasta.

Edellä 1 momentissa mainittujen tehtävien suorittamiseksi Säteilyturvakeskuksen tulee erityisesti:

[--]

9) toimia yhteistyössä ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevissa asioissa myös muiden valtioiden valvontaviranomaisen kanssa.

10) Huolehtia ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan aihekohtaisen kansallisen itsearviointin järjestämisestä joka kuudes vuosi ydinturvallisuutta koskevasta erityisaiheesta.

[--]

60 § *Painelaitteet*

Tämän lain nojalla valvotaan ydinlaitosten painelaitteita:

1) erityisesti ydinlaitoksiin suunniteltuja painelaitteita, joiden toimintahäiriö voi aiheuttaa radioaktiivisen päästön (*ydintekninen painelaitte*);

60 § *Painelaitteet*

Säteilyturvakeskus valvoo *ydinlaitoksen painelaitteita*, joita ovat:

1) painelaitteet, joiden toimintahäiriö voi aiheuttaa radioaktiivisen päästön (*ydintekninen painelaitte*); sekä

2) ydinlaitosten muita painelaitteita
(*tavallinen painelaite*);

jollei jäljempänä toisin säädetä.

Ydinlaitosten tavallisten painelaitteiden teknisistä vaatimuksista, turvallisuuden osoittamisesta ja muista markkinoille saattamista koskevista edellytyksistä on voimassa, mitä painelaitelaissa (869/1999) säädetään.

Ydinaineiden tai ydinjätteiden kuljetuksessa käytettävistä painelaitteista on voimassa, mitä 61 §:ssä säädetään.

-

60 a § Painelaitteiden, rakenteiden ja mekaanisten laitteiden valvonta ja tarkastus

Säteilyturvakeskus hyväksyy ydinteknisten painelaitteiden valmistajan tehtäviinsä sekä tarkastuslaitoksen, testauslaitoksen ja pätevöntielimen suorittamaan ydinlaitosten painelaitteiden, teräs- ja betonirakenteiden sekä mekaanisten laitteiden tarkastustoimintaan kuuluvia

2) ydinlaitoksen muut painelaitteet, jotka on hyväksytty laitoksen turvallisuusluokituksessa (*tavallinen painelaite*).

Siltä osin kuin tässä laissa tai tämän lain nojalla ei toisin säädetä, ydinlaitoksen painelaitteisiin sovelletaan painelaitelain (1144/2016) säännöksiä.

Painelaitelaista poiketen, ydinlaitoksen painelaitteiden osalta:

- 1) valvontaviranomaisena toimii Säteilyturvakeskus;
- 2) luvanhaltijan on ilmoitettava painelaite rekisteröitäväksi Säteilyturvakeskukselle;
- 3) painelaitteeseen tai sen arvokilpeen ei merkitä rekisterinumeroa eikä seuraavaa määräaikaistarkastusta.

Luvanhaltijan velvollisuuksiin sovelletaan, mitä painelaitelaissa säädetään omistajan ja haltijan velvollisuuksista. Käyttöönottotarkastukseen sovelletaan, mitä painelaitelaissa säädetään ensimmäisestä määräaikaistarkastuksesta.

60 a § Painelaitteiden, rakenteiden ja mekaanisten laitteiden valvonta ja tarkastus

Säteilyturvakeskus hyväksyy ydinteknisten painelaitteiden valmistajan tehtäviinsä sekä tarkastuslaitoksen, testauslaitoksen ja pätevöntielimen suorittamaan ydinlaitosten painelaitteiden, teräs- ja betonirakenteiden sekä mekaanisten laitteiden tarkastustoimintaan kuuluvia

tehtäviä Säteilyturvakeskuksen osoittamassa laajuudessa. Säteilyturvakeskus valvoo tarkastuslaitoksen, testauslaitoksen ja päteväntielimen toimintaa.

Tarkastuslaitoksen, testauslaitoksen ja päteväntielimen hyväksymisen edellytyksenä on, että ne ovat toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumattomia ja että niillä on vastuuvakuutus. Lisäksi valmistajalla, tarkastuslaitoksella, testauslaitoksella ja päteväntielimellä on oltava kehittynyt laatujärjestelmä, ammattitaitoinen ja kokenut henkilökunta sekä valmistuksen ja toiminnan edellyttämät asianmukaisesti kelpoistetut menetelmät, laitteet ja välineet. Hyväksymismenettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos painelaitteiden valmistaja, tarkastuslaitos, testauslaitos tai päteväntielin ei enää täytä hyväksymisen edellytyksiä tai on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa tai lain nojalla säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta tai päätöksessä annettua määräystä eivätkä annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen, Säteilyturvakeskus voi peruuttaa hyväksymisen. Jos turvallisuuden varmistamisen kannalta perustellut syyt vaativat, Säteilyturvakeskus voi, varattuaan asianomaiselle yhteisölle tai laitokselle tilaisuuden tulla kuulluksi, muuttaa hyväksymispäätöksessä asetettuja vaatimuksia ja ehtoja.

Säteilyturvakeskus määrittelee turvallisuuden kannalta vähemmän

tehtäviä Säteilyturvakeskuksen osoittamassa laajuudessa. Säteilyturvakeskus valvoo valmistajan, tarkastuslaitoksen, testauslaitoksen ja päteväntielimen toimintaa.

Tarkastuslaitoksen, testauslaitoksen ja päteväntielimen hyväksymisen edellytyksenä on, että ne ovat toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumattomia ja että niillä on vastuuvakuutus. Lisäksi valmistajalla, tarkastuslaitoksella, testauslaitoksella ja päteväntielimellä on oltava kehittynyt laatujärjestelmä, ammattitaitoinen ja kokenut henkilökunta sekä valmistuksen ja toiminnan edellyttämät asianmukaisesti kelpoistetut menetelmät, laitteet ja välineet. Hyväksymismenettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos painelaitteiden valmistaja, tarkastuslaitos, testauslaitos tai päteväntielin ei enää täytä hyväksymisen edellytyksiä tai on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa tai lain nojalla säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta tai päätöksessä annettua määräystä eivätkä annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen, Säteilyturvakeskus voi peruuttaa hyväksymisen. Jos turvallisuuden varmistamisen kannalta perustellut syyt vaativat, Säteilyturvakeskus voi, varattuaan asianomaiselle yhteisölle tai laitokselle tilaisuuden tulla kuulluksi, muuttaa hyväksymispäätöksessä asetettuja vaatimuksia ja ehtoja.

Säteilyturvakeskus määrittelee turvallisuuden kannalta vähemmän

merkittävät ydintekniset painelaitteet, joiden valmistajaa ja testauslaitosta ei ole tarpeen hyväksyä tehtäviinsä 1 momentissa säädetyllä tavalla, sekä vastaavin perustein teräs- ja betonirakenteet ja mekaaniset laitteet, joiden testauslaitosta ei ole tarpeen hyväksyä tehtäväänsä 1 momentissa säädetyllä tavalla. Näiltä osin Säteilyturvakeskuksen on asetettava tarpeelliset valmistajan ja testauslaitoksen pätevyyttä koskevat vaatimukset, joiden täytyminen luvanhaltijan on voitava osoittaa.

-

Tarkastuslaitoksen on tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään. Tarkastuslaitoksen palveluksessa olevaan työntekijään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

merkittävät ydintekniset painelaitteet, joiden valmistajaa ja testauslaitosta ei ole tarpeen hyväksyä tehtäviinsä 1 momentissa säädetyllä tavalla, sekä vastaavin perustein teräs- ja betonirakenteet ja mekaaniset laitteet, joiden testauslaitosta ei ole tarpeen hyväksyä tehtäväänsä 1 momentissa säädetyllä tavalla. Näiltä osin Säteilyturvakeskuksen on asetettava tarpeelliset valmistajan ja testauslaitoksen pätevyyttä koskevat vaatimukset, joiden täytyminen luvanhaltijan on voitava osoittaa.

Säteilyturvakeskus voi edellyttää turvallisuuden kannalta tärkeän ydinteknisen painelaitteen valmistusta valvovalta tunnustettuna kolmantena osapuolena olevalta organisaatiolta ilmoitetun laitoksen pätevyyttä tai muuta soveltuvaa pätevyyttä.

Tarkastuslaitoksen on tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään. Tarkastuslaitoksen palveluksessa olevaan työntekijään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

*61 § Säteilysuojaus, ydinaineen kuljetus
ja vastuu ydinvahingosta*

Tässä laissa säädetyn lisäksi on säteilysuojauksesta sekä ydinaineen ja ydinjätteen kuljetuksesta voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.

Vastuusta ydinvahingosta on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.

82 § Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

[--]

6) tässä laissa tarkoitetun turvallisuuden valvomiseksi noudatettavista menettelyistä, erityisesti:

a) ydinlaitosta rakennettaessa, käyttöönottaessa ja käytettäessä;

*61 § Ydinaineen kuljetus ja vastuu
ydinvahingosta*

Tässä laissa säädetyn lisäksi on ydinaineen ja ydinjätteen kuljetuksesta voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.

82 § Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

[--]

6) tässä laissa tarkoitetun turvallisuuden valvomiseksi noudatettavista menettelyistä, erityisesti:

a) ydinlaitosta rakennettaessa, käyttöönottaessa, käytettäessä ja käytöstä poistettaessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
201

SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleviin ydinenergian käyttöä koskeviin asioihin sovelletaan tätä lakia.

Tätä lakia ei sovelleta Suomessa käytetyn tutkimusreaktorin käyttö lupaa koskevaan

asiaan, jota koskeva hakemus lupapäätöstä varten on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa.

Laki rikoslain muuttamisesta

muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 6 §:n 2 momentti

sellaisina kuin se on laeissa 563/1998, 536/1999, 284/2002 ja 449/2006 sekä 1087/2015, seuraavasti:

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

6 §

Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen

Järjestystä ylläpitävällä henkilöllä tarkoitetaan tässä pykälässä:

- 1) järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetussa laissa (472/1977) tarkoitettua kuljettajaa, häneen rinnastettavaa henkilöä taikka heitä kuljettajan tai häneen rinnastettavan henkilön pyynnöstä avustavaa matkustajaa;
- 2) joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetussa laissa (469/1979) tarkoitettua matkalippujen tarkastajaa ja tarkastuksessa apuna olevaa järjestyksenvalvojaa;
- 3) yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (1085/2015) tarkoitettua vartijaa ja järjestyksenvalvojaa; sekä
- 4) ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettua turvahenkilöä.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201

